

Poštnina plačana v gotovini.

KMETOVALEC

50

Celoletna naročnina znaša **Din 25**— (za inozemstvo **Din 35**—).
List izhaja v zimskem času dvakrat, čez poletje enkrat mesečno.
Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Novi trg št. 3.

Cene oglasom za enkratno objavo:

$\frac{1}{2}$ strani **Din 800**— in **Din 40**— oglasne takse $\frac{1}{8}$ strani **Din 200**— in **Din 5**— oglasne takse
 $\frac{1}{4}$ strani **Din 400**— in **Din 20**— oglasne takse $\frac{1}{16}$ strani **Din 100**— in **Din 2**— oglasne takse
Mali oglasi beseda po 50 par in **Din 2**— oglasne takse
Priloge listu se računajo za vsakih 1000 prilg po 100 Din.

Vsebina: Naslovna stran prve številke „Kmetovalca“ z dne 1. marca 1884. — 50 letni jubilej „Kmetovalca“. — Prvi in starejši sotrudniki „Kmetovalca“. — Predsedniki „Kmetijske družbe“ v zadnjih 50 letih. — Klobuke doli! — Kako pomagati kmetu? — Kmetško knjigovodstvo. — Melioracije. — Kmetški silos. — O krompirju. — Urejanje umetnih travnikov. — Razno. — Naše sadjarstvo nekdanj in v bodočnosti. — Pogoji za ustanovitev drevesnice. — Načrt za setve na vrtu. — Bodočnost vinarstva v Dravski banovini. — Metličavost vinske trte. — Bodimo bolj pazljivi in natančni pri obnavljanju vinogradov. — Društvene vesti. — Živinoreja v prihodnjih letih. — Zgodno valjenje. — Razno. — Naša konjereja ob jubileju „Kmetovalca“. — 50 let „Kmetovalca“ in gozdarstvo. — Razno. — Ali naj čebelarimo na roje ali na med. — Čebelna griža. — Ohranitev kmetške posesti. — Za naš gospodarski napredek. — Prsilno klanje živine. — Pranje volnene tkanine in pralne svile. — Razno. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Vabila. — Razno. — Priloga: Vnovčevalec.

Vabilo

na občni zbor Kmetске hranilnice in posojilnice v St. Jerneju na Dolenjskem, ki se vrši v nedeljo, dne 18. marca 1934, ob 9. uri dopoldne v St. Jerneju pri Reclju s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Citiranje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1933. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Predavanje o gospodarskem pomenu kreditnega združništva. 8. Slučajnosti. — Ako ob določenj uri občni zbor ni sklepčen, se v smislu § 35. pravil vrši na istem mestu in z istim dnevnim redom čez pol ure drug občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati. — Načelstvo. 33

Sadno drevje!

Visoko- in srednjevelne jablane, bruske, češnje, marelice, orehe in prtilikavce, vse najboljše vrste iz sadnega izbora, po zelo znižanih cenah oddaja: **Drevesničarska zadruga v Dorčarjih, p. Škofja Loka.** (Zahtevajte cenik.) 40

Smrekove sadike

utrjene, vzgojene brez prilivanja in umetnih gnojil in sicer 5 letne po ceni 75 Din in 4 letne po ceni 70 Din za 1000 komadov franco oddajna postaja St. Janž ali Sevnica oddaja, dokler traja zaloga: **Uprava posestva Lepi doh, p. Krmelj, Dolenjsko.** 39

Kovaškega učenca

sprejem od poštenih staršev. Naslov: **Janez Vidmar, kovač in posestnik, Doh pri Domžalah.** 38

Sadno drevje

sadnega izbora, večjo množino jabolk, brus in črešenj ima na prodaj: **Kocjan Halner, Dorčarje 8, pošta Škofja Loka.** 37

Špargljeve sadike

snežna glava, dveletne in

Rodeisland plem. peteline in kunce

Havana, Cincila, Black and tan, ima na prodaj **Valerija Cvenkel, Sv. Peter v Sav. dolini.** 36

Jajca za valjenje

čistih štajerskih kokoši, ima na prodaj: **Uprava veleposestva Dr. Ornič-a, St. Janž na Dravskem polju.** 35

2500 hmeljskih drogov

6—10 m dolgih, spod. premer 8—13 cm, ima ugodno na prodaj: **Uprava graščine Zgor. Ptui v Ptuj.** 32

Oskrbnik

za večje posestvo v Dravski dolini, izkušen v poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu, gozdarstvu s prvovrstno strokovno izobrazbo se išče. Prosilci samo z oddilnimi referencami in večletno prakso naj pošljejo svoje ponudbe na **Uredništvo Kmetovalca pod „Hmeli Štev. 34.“** 34

Sadjarji!

Ako hočete imeti uspeh, sadite drevesa iz drevesnice **Kupčić, Ptujška gora.** 41

Jajca za valjenje!

Razpošilljamo po pošti in povzetju jamčeno čista in sveža **Plymouth-Rocks** jajca za valjenje, komad po 2.— Din. **Franjo Sanderl, Sv. Jakob v Slov. gor.** 31

Jajca za valjenje

od čistokrvnih Plymvoik-kokoši po 2,50 Din ima na prodaj: **Avst. Kuhar, Vevče, p. Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani.** 30

Mlekarna in sirarna

komisijonelno odobrena s koncesijo pri Ljutomeru, brez konkurence, se odda z inventarjem v najem. Naslov pri **Upravi Kmetovalca pod šte. 29.** 29

Dva mlada bika

čiste simodolske pasme z rodovnikom, čez leto stara, ima na prodaj: **Ekonomija Josip Kosler, Lipe 15 na Barju, pošta Ljubljana.** 28

Gabrove sadike

za živo melo (plot), prodaja po dogovoru **Janez Govc, Zasp 44, p. Bled.** 27

Kupim montaonske krave

zajamčene dobre mlekariče. Ponudbe poslati na: **Josip Anderš, Murska Sobota.** 26

Razglas.

Ker na občnem zboru Vnovčevalnice kmetijskih pridelkov za Ptujško polje r. z. z o. z. v Račah dne 28. januarja 1934. dnevniki red ni bil izčrpan, se vrši še drugi občni zbor v nedeljo, 11. marca ob 2. uri pop. v gostilni Möschl v Račah z naslednjim dnevnim redom: 1. Volitev načelstva in nadzorstva. 2. Sprememba pravil §§ 15. in 18. 3. Slučajnosti.

Alojzij Faleš l. r.
član načelstva.

Stefan Bauman l. r.
predsednik.

Sadna drevesa in cepljene trte

nudi po zelo nizki ceni od vseh po sadnem in trtnem izboru najbolj priporočljivih vrst, **Segula, ekonom v Hlaponcih, pošta Juršinci pri Ptuj.** Ker se pošlje zraven cenika tudi kratka navodila o sajenju dreves, se naj priloži znamka za odgovor. 19

Sadno drevje

visokodebelno, srednjevelno, enoletno, grmiče sadne podlage tudi pikirane, lepoticno drevje in grmičevje in razne sadike, vse prima blago, velike zaloge, najnižje cene. Zahtevajte ponudbe od: **Sgaravatti Pianta, Saonara pri Padovi (Italija).** 116

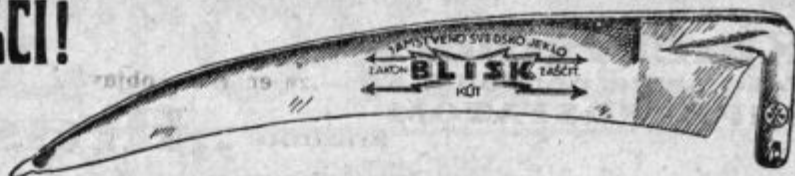
Za hranilne knjige

prodam bencin-motor, nov, 4—5 HP, za prevoz. Rabi malo bencina, zelo dober motor. Naslov pri **Upravi Kmetovalca.** 24

Sena in posušene detelje

več vagonov prodaja po ugodni ceni: **Uprava graščine Zgornji Ptul.** 42

KMETOVALCI! KOSCI!

Pri košnji rabite samo garantirane, večkrat odlikovane kose znamke „BLISK“, „ČUDO“ in NARAVNOSIVE iz znane domače tovarne kos

K. GLOBOČNIK V TRŽIČU

Zahtevajte jih pri vseh trgovcih! Srpi, slamorezne kline, lopate, brusni kamni

KMETOVALEC!

Ohrani zemljo v dobrem stanju! Pridelaj tržno sposobne pridelke! Na lastnem posestvu pridelaj dovolj močne krme!

To vse dosežeš ako dovoljno gnojiš s

40%no kalijevo soljo

Agrikulturno kemički ured
za Kalijevo gnojenje v Zagrebu, trg Washingtona
br. 3/II, da vsa potrebna navedila

Če hočete, da Vam bo sadno drevje obilen in zdrav sad rodilo, varujte ga pred drevesnimi škodljivci. Prav skrbno jih zatirajte!

Krvavo uš na jablanah, kaparje na češpljah, gosenice, listne uši, lubadarje uničuje, mah in lišaj zatira, drevesnega raka zdravi

„RESOL“

sadni karbolinej tvornice Antun Res v Zagrebu,

Zastopnik: Jos. R. Puh, Ljubljana, Gradaška ulica 22

PRVOVRSTNE

„PFAFF“ šivalne stroje,

„PUCH“ chromirana kolesa nudi ugodno tudi na obroke in z večletno garancijo

Ign. Vok,

Ljubljana,
Tavčarjeva 7

Podružnici: Kranj, Glavni trg
Novo mesto, Glavni trg

Kmetovalci!

Vaše setve pognojite s
SUPERFOSFATOM

znamke „Hrastnik“

ker samo s Superfosfatom
boste dosegli prvovrstno blago

Superfosfat

proizvaja v prvovrstni kakovosti
Tovarna kemičnih izdelkov
v Hrastniku d. d. - Hrastnik

Nova nahrbtna trtna in drevesna
škropilnica (vsebuje ca. 17 litrov)

„Jubila-2“ Model 1934

In prevozna škropilnica na visoki pritisk

„Vindex“ medeninast kotel
ca 75 litrov 15-20
atm. pritiska, za regulirati do 10 m višine

so danes najbolj zmogljive škropilnice na svetu.
Patent za Jugoslavijo prijavljen

Na ogled in osebno preizkušnjo pri Kmetijski družbi v Ljubljani in Mariboru

Tudi lanena preja

Ti veliko prištedi, ako lo daš v tkanje „Krosni“ tkalnici domačega platna v Ljubljani, Zrinskihova cesta 6. Ker je platno za rjube, brisače in prte tam tkano najtrpežnejše in najceneje. 137

Umetno valjenje

v centrali za umetno valjenje K. D. „Niko“, Poljane, poleg tovarne „Štora“, pošta Št. Vid pri Ljubljani proti mali odškodnini (plačilo tudi s kmetijskimi pridelki). 7

Pri kužnem kataru na spolovilih goveje živine

se vedno najbolje obnesejo BOSULIN svečice. BOSULIN svečice ozdravijo v najkrajšem času bolezen in s tem omogočijo oploditev živali. Pri zdravljenju z BOSULIN svečicami se krava ne napenja, kar vpliva ugodno na množino mleka. BOSULIN svečice omogočijo najenostavnejše zdravljenje in so poceni. Škatla z 12 svečicami stane z živinozdravniškim navodilom 25.— Din. — Izdeluje in razpošilja samo LEKARNA MR. STANKO HOČEVAR, VRHNIKA. 25

Sadna drevesca!

Na prodaj za spomladansko saditev imam: divje kostanje, jabolka, bruske, češnje, češnje, orehe, visokodebelna kakor tudi vseh vrst prtilikavce. Cena po dogovoru, pisмено ali ustmeno. Naslov: Jakob Pintar, sadlerjec pri Sv. Tomažu, p. Bukovica nad Skofjo Loko. 18

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače, posebno kravne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Ekonom-oskrbnik

izvežban v vseh kmetijskih panogah, išče službo za takoj. Dopise na Upravo „Kmetovalca“ pod št. 8. 8

Novo črno brinje

oddaja po ugodni ceni — Ivan Jelača, Ljubljana, Emonska cesta 2. 109

Cepljene trte:

od vrst v smislu „Trsnega izbora“ nudi I. trsničarska za druga v Sloveniji, p. Juršinci pri Ptuj, — Pišite po cenik! 2

KMETOVALEC

Št. 4.

V Ljubljani, 1. marca 1934.

Leto 51.

KMETOVALEC.

Glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

Izhaja 1. in 15. vsaki mesec. — Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a nudje plačajo s poštnino vred 2 gl. na leto. Naročila naj se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi, ali pa dotičnim podružnicam.

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. marca 1884.

Leto I.

Vabilo na naročbo.

Vsled sklepa predlanskega občnega zbora se je podpisani glavni odbor odločil, izdajati svoj poseben gospodarski list z imenom „Kmetovalec“, kateri bo imel nadomestovati dosežanja „Naznanila“.

Oziroma pa se na minulih eno- in štirideset let, v katerih so bile „Novice“ dejansko glasilo c. k. kmetijske družbe, sklenil je glavni odbor, vstrezaje mnogostransko izrečenim željam, da ostanejo „Novice“ tudi v prihodnje to, in sicer tako, da bodo prinašale tudi ona naznanila, katera so se do zdaj dajala družbenikom v „Naznanilih“, kakor tudi vse one gospodarske članke, katere bo „Kmetovalec“ prinašal.

Udom kmetijske družbe, kateri niso naročniki „Novic“, dopošiljal se bo toraj „Kmetovalec“, izhajajoč na pol pol vsakih 14 dni, brezplačno, se ve da le onim p. t. družbenikom, ki so tekočega leta letnino vplačali in se izrečejo, da želé list sprejemati.

Ker „Novice“ ostanejo glasilo družbe, zato se pa p. n. družbenikom vstaje v naročnino tudi en goldinar plačane letnine ali oziroma tudi narobe: plačane letne naročnine za „Novice“ en goldinar se vračuní v letnino, katera je plačati za kmetijsko družbo.

Konečno oziralo se je tudi na družbenike, kateri ali slovensčine ne umejo ali pa sicer rajši dobivajo nemški gospodarski list, in vsem onim družbenikom, kateri izrečejo tako željo, dopošiljal se bo na Dunaji izhajajoči nemški gospodarski list „Der Oekonom“, ako so, se ve da, tudi plačali družbeno letnino tekočega leta.

„Kmetovalec“, ki ima biti gospodarsko-podučen list vsem slovenskim kmetovalcem, prinašal bo vse vrste gospodarske članke, izrekoma o vsem, kar more posebej zanimivo kmetovanju spleh, živinorejo, rastlinorejo, sadje in vinorejo, pa tudi o obrtništvu, izrekoma še o onih obrtnijah, katere so v ozki zvezi s kmetijstvom, nadalje vsa družbeno naznanila, gospodarske skušnje in novice, tržne cene itd.

Uredništvo „Kmetovalca“ bo radovoljno odgovarjalo in razmetravalo vprašanja zadevajoča vse kmetijske stroke, katere bodo stavile čast, podružnice, p. t. družbeniki in naročniki lista do uredništva.

Naročnina znaša tedaj za družbenike c. kr. kmetijske družbe kranjske, kateri so letnino za tekoče leto plačali:

1. Za „Kmetovalca“ ne plačajo družbeniki ničesar posebej.
2. Ravno tako ničesar ne plačajo za nemški list „Der Oekonom“ oni družbeniki, ki naznanijo, da želé dobivati raje ta list.
3. Za „Novice“ za celo leto:

a) po pošti prejemane	3 gold. 60 kr.
b) na dom prinesene v Ljubljani	3 „ 40 „
c) v tiskarni prejemane	3 „ — „

Neudje plačajo za „Kmetovalca“ s pošiljanjem na dom vred na leto po 2 gold.

Naročila naj se pošiljajo po volji p. n. gospodom družbenikom ali po predstojništvu podružnic ali pa naravnost do glavnega odbora c. k. kmetijske družbe v Ljubljani.

V Ljubljani dne 1. marca 1884.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe kranjske.

50 letni jubilej „Kmetovalca“.

Fr. Kafol.

Dozorela moška doba gospodarskega glasila. S 1. marcem l. 1884. je namreč pričel izhajati „Kmetovalec“ kot uradno glasilo Kmetijske družbe. Tedaj se je sklenilo, izdajati posebno strokovno glasilo, ki naj vzpodbuja slovenskega kmeta k napredku in blagostanju v vseh različnih panogah našega kmetijskega gospodarstva.

Bleiweisova doba.

Ta doba se je pravzaprav začela že l. 1842. in je trajala do l. 1881. Gotovo je to razdobje za naš narod najsijajnejše v vsem našem kulturnem preporodu in narodnem prebujenju Slovencev. „Kmetijske in rokodelske novice“ so bile prvi slovenski list, ki ga je urejeval tedanji družbeni tajnik dr. Janez Bleiweis. S tem glasilom se je postavila Kmetijska družba pravzaprav na slovensko narodno podlago. V novem listu so se obravnavali po-

† Dr. Janez Bleiweis.

leg kmetijsko-strokovnih tudi druga kulturna in pozneje politična vprašanja. V revolucionarni dobi l. 1848. je bila Kmetijska družba središče narodnega pokreta v Ljubljani in v njej so se zbirale vse narodne sile probujajočih se Slovencev.

Pirčeva doba.

Po smrti dr. Bleiweisa je prevzel **Gustav Pirč** vse tajniške in uredniške posle pri družbi. Nepozabni Pirč je namreč uvi-

† Gustav Pirč.

del, da so „Novice“ zašle preveč na politično polje. Zaradi tega je ustanovil novo glasilo „Kmetovalec“, ki je pričel izhajati s 1. marcem l. 1884. „Novice“ so sicer še pozneje prinašale dokaj kmetijskega čtiva vse dotlej, dokler niso l. 1902. prenehale izhajati.

S „Kmetovalcem“ je rajni Pirč kot duševni pobornik ustvaril prepotrben strokovni list slovenskemu kmetu, ki naj tvori živo vez med družbo in njenimi člani. Ogrumno je to delo, ki je zbrano v teh 50. debelih knjigah. Brezštevilni strokovni članki, praktične izkušnje in nasveti, poučne slike in načrti, nešteto vprašanj in odgovorov je v tem glasilu. Z veliko vnemo in le z njemu dano skrbnostjo, vztrajnostjo in ljubeznijo je zbral v lahko umljivem slogu najvažnejši pouk, iz ka-

Ne boj se ne biča ne biriča, ako delaš pošteno!

terega so naši kmetje posneli najdragocenejše in najpotrebnejše v svoj prid v boju za svoj obstanek. „Kmetovalčeva“ doba je gotovo doba vsega napredka in gospodarskega preporoda našega kmetijstva, in to je zasluga blagopokojnega Pirca.

Slovensko kmetijstvo na pravi podlagi.

Kmetijstvo je tudi obrt kakor vsaka druga, le s to razliko, da je najtežja od vseh. Za umno izvrševanje vsake obrti velja načelo, da se morajo doseči trajni uspehi le s temeljitim poukom in z vztrajnim delom ter z najmanjšimi izdatki. Za uspešno gospodarjenje na kmetiji je potrebno poleg mnogih praktičnih izkušenj tudi izredno veliko strokovnega znanja, ki so mu le kot podlaga razne pomožne vede. Kmetijstvo ni torej veda sama zase, temveč praktično združenje in poraba raznih ved, ki služijo ne le posamezniku ali družini, temveč občestvu. Kmetijstvo je trd boj z naravo za obstanek. Zato zasluzi kmetsko delo največjo čast in spoštovanje. Načelo „Kmetovalca“ pa je bilo vedno vzgajati našega kmeta k umnemu in naprednemu kmetovanju z vsestranskim poukom, primerno razmeram in duhu časa. Naš kmet more doseči uspehe le tedaj, ako je stanovsko združen in je pravočasno zadostno strokovno podkovan ter da se zaveda svojega stanu in kmetske skupnosti. V zadostni strokovni izobrazbi in samozavesti je največja moč in bodočnost našega kmeta. „Kmetovalec“ je s prepričanjem in vztrajno deloval v tem zmislu in to pot bo tudi ohranil, ker mu je edini cilj služiti le napredku slovenskega kmetijstva, seveda v okviru sredstev, ki so na razpolago.

Vse kmetijske panoge so v tej dolgi dobi po zaslugi „Kmetovalca“ silno napredovale. Da, nekatere so našle naravnost svoj preporod, kakor n. pr.: naše vinogradništvo, poljedelstvo, živinoreja itd.

Vsekdar se je „Kmetovalec“ držal svojega načela: nikogar napadati, žaliti ali potuhnjeno skrivati prave misli, šel je vedno le s ponosom moža-gospodarja nasproti vsem težavam in neprilikam, ki jih je donesel čas in razmere pred in po vojni, kakor tudi sedaj v svobodni državi.

Gospodarska pot je edina pravilna pot. Kmetijstvo je pravzaprav hrbtnica jugo-

slovske države. S kmetom živi in pade vse. Častno je torej delo našega jubilanta; njegovo 50 letno udejstvovanje mu je doprineslo zadoščenje.

V „Kmetovalcu“ so se obravnavala najvažnejša vprašanja, ki so zanimala predvsem našega kmeta s splošnega gospodarskega vidika, kakor: **stanovska, davčna, finančna, gospodarsko-politična vprašanja** itd., ki imajo svoj izvor v javnem življenju kmetov med stanovi in v razmerju do oblasti.

Zlasti **naše poljedelstvo in travništvo** je doseglo velike uspehe samo na vzpodbudo neštetič člankov in navodil, ki so se podajali v tem listu, zlasti, kar se tiče uporabe **modernih strojev, praktičnega orodja, najboljših semen od vseh poljščin in krmskih rastlin** itd. Veliko pažnjo se je obračalo napravi prepotrebni gnojilnih jam in gnojišč, uporabi umetnih gnojil, za katere je dajal „Kmetovalec“ potrebne nasvete in pobudo. Že l. 1887. se je priporočalo uporabo gipsa in kostne moke, l. 1893. pa Tomasove žindre in kajnita. V poznejši dobi je šla vsa propaganda najvažnejših umetnih gnojil, ki jih uporabljamo še dandanes, po tem listu.

Posebno skrb je „Kmetovalec“ od svojega obstoja semkaj posvečal **sadjarstvu in vrtnarstvu**. Z mnogimi spisi in noticami ter zaradi velikega zanimanja za to panogo je bilo deležno pospeševanja te važne panoge našega kmetijstva. Leta 1888. je začel izdajati „Kmetovalec“ prilogo „**Vrtnar**“, ki je bil v prvi vrsti namenjen **povzdigi šolskega sadjarstva in vrtnarstva**, da se izboljšajo te panoge na kmetih. „**Vrtnar**“ je izhajal kot priloga do l. 1893., skupaj torej celih 5 let. Zaradi tehničnih težkoč je „Vrtnar“ žal prenehal izhajati, snov o tem pa se je objavljala pozneje v „Kmetovalcu“.

Da so bili naši vinogradi popolnoma prenovljeni po nastopu uničujoče trtne uši, je tudi velika zasluga „Kmetovalca“, ki je začel s poučnim čitvom tedanjih vinarov strokovnjakov vzgajati slovenskega vinogradnika k obnovi vinogradov. Zatiranje najhujših glivičnih boleznih in živalskih trtnih škodljivcev (peronospore, oidija, trtne uši itd.), je tu našlo svoje najpoglavitejšo oporo in vzpodbudo. Kmetijska družba je morala spričo raz-

Mnogi imajo naprednost samo na jeziku.

mer začeti dobavljati tudi modro galico in druga zatiralna sredstva, škropilnice, orodja itd., potrebna pri zatiranju teh škodljivcev.

V teku 50letne dobe je „Kmetovalec“ z največjo vnemo podpiral **повzdigo živinoreje v širšem zmislu in mlekarstvo**. Ravno temu delovanju je mnogo pripisati, da se je mlekarstvo tako izboljšalo in so pričele mlekarke in sirarske zadruga s svojim uspešnim delovanjem. Vprašanje pasem za posamezne okoliše naše dežele je našlo tu svojo podlago, ki se izvaja z doslednostjo še dandanes. Reja molzne govede na moderni podlagi z uporabo dobre in tečne krme, močnih krmil, je pravzaprav delo našega lista. Današnji „Kmetovalec“ prikazuje trdno voljo tudi v teh najhujših gospodarskih časih, vztrajati na določenih in pravilno zasnovanih gospodarskih poteh, ki edino vodijo našega živinorejca do izboljšanja težkega stanja. Da smo na pravi poti, o tem priča tudi veliko število naročnikov na „Kmetovalca“, ki je kljub velikemu pomanjkanju gotovine na kmetih skoraj ohranilo svoje normalno število. Tudi **konjereji** se je posvečalo potrebno zanimanje v „Kmetovalcu“, kar bomo še omenili.

Od začetka semkaj se je v „Kmetovalcu“ z vso skrbnostjo obdelovalo in negovalo tudi **hmeljarstvo, gozdarstvo, združništvo in planšarstvo, čebelarstvo, gošpodinjstvo in kmetijsko zakonodajo**. Predaleč bi nas vedlo, ako bi vse to navajali.

Od l. 1891. naprej je pričel „Kmetovalec“ izdajati ob koncu leta „**Kazalo**“. V tem letu so dobili člani pravico brezplačno objavljati „**Mala naznanila**“ v inseratnem delu lista.

„Kmetovalec“ je vedno z največjo skrbnostjo zbiral primerno gradivo za izdajo „**Kmetijske knjižnice**“ in „**Gospodarskih navodil**“. Tako je izdala družba v teku let **16 zvezkov „Kmetijske knjižnice“** iz raznih panog kmetijstva in **92 izvodov „Gospodarskih navodil“** v mnogih izdajah, kot ponatise važnih člankov iz „Kmetovalca“ za svoje člane.

L. 1913. je začel „Kmetovalec“ izdajati dve novi prilogi po enkrat na mesec, to sta bili „**Perutninar**“ in „**Konjerejec**“, ki sta izhajala do izbruha svetov-

ne vojne. Tedaj se je tiskal „Kmetovalec“ v 10.000 izvodih. Neumorni urednik Pirc je takrat napisal sledeče pomembne vrstice: „Z listom in stotinami kmetijskih predavanj sem našel pot do pravega kmeta, ki poprej ni sodeloval, dasi je bila družba zanj ustanovljena. Trnjeva je bila ta pot, a zasluženega priznanja nisem našel.“ — Pomembne besede.

Svetovna vojna in „Kmetovalec“.

S pričetkom svetovne vojne l. 1914. je „Kmetovalec“ prišel v veliko stisko, in sicer ne le zaradi izostalih podpor, ampak poglavitno zaradi pomanjkanja tiskovnega papirja. Za nekaj časa je „Kmetovalec“ prenehal izhajati zaradi nepriklj v tiskarni.

Povojna doba.

L. 1918. je Pirc po 35letnem delovanju odložil uredništvo „Kmetovalca“. Uredništvo je prevzel novo **imenovani tajnik ing. R. Lah, ki ga je urejeval do l. 1923.**

Ing. Rado Lah.

Ob prevratu se je c. kr. Kmetijska družba kranjska preosnovala v Kmetijsko družbo za Slovenijo, ki je prevzela tudi vse posle bivše Štajerske družbe, prejšnje mariborske oblasti; članstvo je močno naraslo. Zaradi škodljivih nastalih

Naprednjak je oni, ki je poštenjak.

političnih bojev je članstvo naraščalo in padalo, kakor so pač nanese strankarske prilike.

Zanimivo je tudi vprašanje članarine, odnosno naročnine od prevrata semkaj. Tako je znašala članarina l. 1918. s početka 4 K, ki se je pozneje zvišala na 6 K, dve leti pozneje na 16 K in l. 1921. pa na 20 K. Navzlic temu povišanju so se stroški za izdajo „Kmetovalca“ močno dvignili, tako da je bilo doplačati l. 1919. — 100.000 K, l. 1920. — 150.000 K in l. 1921. — pa celo 267.000 K. Priloga „Konjerejec“, ki je začela l. 1919. ponovno izhajati, se je morala zaradi previsokih stroškov l. 1922. zopet ustaviti. Zaradi primanjkljajev pri izdajanju lista, ki jih je morala družba kriti iz lastnega, se je leta 1922. članarina morala zvišati na 10 Din in leto pozneje pa na 20 Din, kar je veljalo do l. 1930.

L. 1923. je prevzel uredništvo „Kmetovalca“ mnogozaslužni in najplodovitejši kmetijski pisatelj, učitelj zadnje dobe, kmetijski svetnik g. **Viljem Rohrman**. Vztrajno s peresom v roki, sistematično in vseskozi premišljeno, poljudno in praktično je sodeloval Rohrman od vsega pri-

Viljem Rohrman.

četka, od l. 1884. kot sotrudnik in od leta 1923. do l. 1930. pa kot glavni in odgovorni urednik „Kmetovalca“. Koliko koristnega na kmetijskem polju je storil ta mož;

ne najdemo primernih besedi, s katerimi bi mogli ovekovečiti njegovo strokovno delo. Zaradi slabotnega zdravja pa je gospod svetnik **Rohrman** ob koncu septembra 1930. odložil uredništvo.

Franjo Katol.

Z združitvijo kmetijsko - strokovnega časopisja l. 1931., odnosno s povečanjem „Kmetovalca“, se je članarina povišala na 30 Din. List je dobil dvakratni obseg. Sestavil se je uredniški svet iz družbenih in bankskih kmetijskih strokovnjakov, ki je določil smernice za izdajanje lista. Vse to se je izvršilo na željo banske uprave, ki je uvedla tedaj akcijo za združitvev vseh strokovnih listov v banovini, do katere pa žal ni prišlo.

Spričo gospodarskih razmer, ki vladajo na kmetih zadnja leta, je bila primorana družba že lansko leto znižati članarino, odnosno naročnino na 25 Din. Ta članarina, odnosno naročnina je še danes v veljavi, pa tudi ne odgovarja nastalim potrebam.

„Kmetovalec“ je z letošnjim letom na željo številnih članov izpremenil svojo obliko tako, da ga bodo člani pustili rajše vezati in lažje shranjevali. S preosnovno lista skušamo pač najbolje ustreči vsem zahtevam našega tako raznoličnega kmetijskega gospodarstva, ki bije hud boj za svoj obstanek.

„Kmetovalec“ si je osnoval od početka sem gospodarsko pot, po kateri mora-

Kmet mora biti oprézen pred onim, ki ga hoče izrabljati.

mo hoditi. V glavnem bo poleg raznovrstnega pouka za izboljšanje produkcije posvetil tudi vnovčevanju kmetijskih pridelkov največjo skrb. Priloga „Vnovčevalec“ je našla primeren odziv in zanimanje med naročniki. „Kmetovalec“ ni samo glasilo Kmetijske družbe v Ljubljani, temveč Vinarskega društva v Mariboru in Konjerejskega društva v Ivanjokovih. List pa bo mogel svojo nalogo le tedaj uspešno vršiti za napredek našega kmetijstva, ako bo našel pri svojih članih še večje zanimanje in podporo.

Težke razmere, v katerih tiči vprašanje sramotno nizkih cen kmetijskih pridelkov in na drugi strani visoka cena vseh potrebščin, ki jih kmet potrebuje, moremo le s skupnim in zadružno organiziranim naporom vseh slovenskih kmetov vsaj ublažiti, če že ne moremo vidno napredovati. Naš jubilarant se v polni meri zaveda dejstva, da je silno težavno delo navduševati dandanes gospodarsko omahujoče ljudi. Zgodovina našega naroda nas pa uči, da se je kmet vedno znašel, pa četudi pahnen v najhujše nepravilike. Kmet ne sme kloniti glave, vztrajati mora do konca s trdnim in preudarnim delom ter z največjim zaupanjem v svojo moč, dokler ne bo minulo zlo. Naš kmetrpin more najti svojo strokovno oporo in svoj mir le v strokovnem glasilu in lastni izobrazbi. Zaradi tega mu bo „Kmetovalec“ stal vedno ob strani moško in odkrito, preudarno in zvesto, in ga ne bo nikdar zapustil, pa četudi se vsi pekli spravijo nanj. S to obljubo proslavljamo 50letni jubilej „Kmetovalca“ kot najstarejšega in največjega strokovnega glasila slovenskega kmeta.

† Gustav Pirc.

Iz malega je zraslo veliko. Kot prvi urednik „Kmetovalca“, je rajni Pirc urejeval ta list skozi dolgih 34 let nepretrgoma. Kdor prebira „Kmetovalca“, se bo lahko prepričal, da je v njem pokojni Pirc iznesel z neverjetno skrbjo, pridnostjo in spretnostjo ogromno delo za prosep našega kmetijskega gospodarstva. Njegovi članki služijo lahko kot vzor s svojo temeljitostjo, moštostjo, odkritosrčnostjo in

preprostostjo, tako da jih je lahko razumel vsak kmet brez posebnega truda.

Za svoje zaslužno delovanje je bil imenovan za ravnatelja družbe (l. 1894.) in cesarskega svetnika (l. 1909.), pozneje pa za generalnega ravnatelja (l. 1917.). Slednjič je bil odlikovan z redom sv. Save III. razr.; l. 1920. je stopil v pokoj. Naslednje leto je bil izvoljen za predsednika Kmetijske družbe, katero čast je pa užival le kratek čas. Podlegel je nastalim razmeram in preminul l. 1923. Njegovo truplo počiva v Bohinjski Srednji vasi, sredi planinskega sveta in ljudstva, katerega je tako silno ljubil in se zanj žrtvoval. Blagopokojni Pirc je spisal več knjig in brošur, kakor: „Mlekarstvo“ (1884.), „Vrtnarstvo“ (1888.), „Kmetijske razmere na Kranjskem“ (1902.), „Poglavje o govedoreji na Kranjskem“ (1904.), „Določevanje tolšč v mleku“ (1908.) in prevedel dr. Steuerta „Soseda Razumnika govedorejo“ in „Prasičerejo“ (1905.).

Ing. Rado Lah.

Kot tajnik Kmetijske družbe je prevzel uredništvo „Kmetovalca“ l. 1918., ki ga je urejeval do l. 1923. Z združitvijo obeh Kmetijskih družb in naraščajočim delom tajništva se je izkazala potreba dobiti za „Kmetovalca“ posebnega urednika. Spisal je mnogo člankov iz raznih panog kmetijstva, zlasti iz poljedelstva in živinoreje. Izdal je tudi razne brošure o umetnih gnojilih in o hmeljarstvu. Odlikovan je z redom sv. Save V. razreda. L. 1928. je bil imenovan za družbenega ravnatelja. V uredništvu je sodeloval do svoje upokojitve.

Viljem Rohrman

je kot kmetijski svetnik v p. urejeval „Kmetovalca“ od l. 1923. do l. 1930. Že kot adjunkt Vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi in ravnatelj Kmetijske šole na Grmu, v kateri lastnosti je deloval tudi 22 let (1895. do 1917.) in kot dolgoletni odbornik Kmetijske družbe je vztrajno bil kot glavni sodobnik pokojnega Pirca ter njegov sotrudnik. Spisal je več knjig in brošur, kakor: „Kmetijsko gospodarstvo“ (1893.), ki je izšlo v treh izdajah, „Nauk, kako je izboljšati rejo goveje živine“ (1894.), „Poljedelstvo“, l.

Kmetska samopomoč je edina rešitev v teh težkih časih.

in II. del, (1897.), „Poučno potovanje v Švico“ (1904.), „Gospodarski nauki“, I. zvezek (1905.), „Kmetijski nauki“ I. in II. zvezek (1925. in 1926.). V tem času je sodeloval tudi pri drugih listih, pri „Novicah“, „Dol. Novicah“, „Domovini“ itd. Za svoje delovanje je bil odlikovan z redom sv. Save III. razr. in imenovan za častnega člana Kmetijske družbe.

Franjo Kafol.

Kot absolvent Višje vinarske in sadjarske šole v Klosterneuburgu (pri Dunaju) l. 1912. je do izbruha svetovne vojne prakticiral na raznih veleposestvih in nad eno leto hospitaliral na Višji sadjarski in vrtnarski šoli v Lednicah (Eisgrub) pri Brnu. Takoj po preobratu je nastopil mesto strokovnega učitelja za vinogradništvo in kletarstvo, vrtnarstvo, sadjarstvo in uporabo sadja na Kmetijski šoli na Grmu. Po izposobljenostnem izpitu na visoki šoli l. 1920., je bil imenovan za definitivnega uradnika s primernim rangom. Poučeval je med tem časom tudi na mnogih učiteljskih tečajih in na gospodinjski šoli v Šmihelu pri Novem mestu. L. 1923. je nastopil mesto sreskega kmetijskega referenta in upravnika državnih trtnic in vinogradov v Novem mestu. Na to je bil l. 1926. premeščen k velikemu županstvu v Ljubljano kot referent za sadjarstvo. Ves čas svojega službovanja je priobčeval mnogo člankov v „Kmetovalcu“. Z njegovo nastavitvijo kot adjunkt leta 1927. odn. družbeni tajnik pri Kmetijski družbi v Ljubljani je sodeloval še v večji meri pri našem listu. Spisal je knjižico „Sadjarstvo“, ki je izšla v dveh izdajah, ter mnogo „Gospodarskih navodil“, ki jih ima družba v zalogi. Z združitvijo strokovnih listov je postal glavni in odgovorni urednik „Kmetovalca“, ki ga urejuje tudi še dandanes.

Prvi in starejši sotrudniki „Kmetovalca“.

Nešteto je sotrudnikov, ki so pisali članke za „Kmetovalca“. Predaleč bi vodilo, ako bi hoteli vse navesti, zato se omejujemo le na najglavnejše in starejše.

† **Franc Povše**, predsednik Kmetijske družbe (1908—1916.) in vpokojeni ravnatelj Kmetijske šole v Gorici, komercialni svetnik, drž. in dež. poslanec itd. († l. 1916.), je napisal razne strokovne članke iz živinoreje, mlekarstva in zadružni-

štva. Svoj čas je spisal tudi knjigo „Umni kmetovalec“, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja v treh snopičih (leta 1875.—1877.). Za svoje zasluge je bil ponovno odlikovan z visokimi avstrijskimi redi.

† Franc Povše.

† **Matija Rant**, nadučitelj v Dobrovi pri Ljubljani († l. 1917.), je pisal članke o sadjarstvu in kmetijstvu v „Kmetovalca“ in „Novice“. Spisal je tudi knjigo „Opis najnavadnejših sadjereji škodljivih mrčesov“ (l. 1883.), ki jo je družba založila.

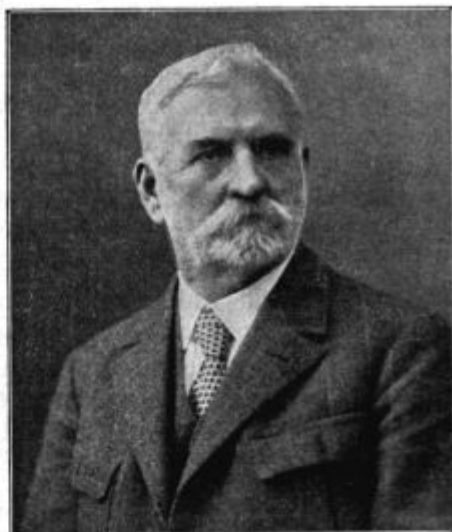
† **Rihard Dolenc**, vodja Vinarske in sadjarske šole na Slapu in poznejši ravnatelj Kmetijske šole na Grmu († l. 1919), je zvesto sodeloval ves čas od l. 1884. dalje in je pisal strokovne članke razen tega v „Novice“ in „Dol. Novice“, pa tudi v druge liste. Spisal je knjigo „Sadjarstvo ali ovcarstvo“ I. del (1887.) in knjižico „Kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami“ (1888.). Pokojni Dolenc se je uspešno udeleževal pri obnovitvi naših vinogradov, pri zatiranju trtnih bolezni kakor tudi pri povzdigi našega sadjarstva in vrtnarstva.

Kmet se mora najbolj na kmeta zanesti.

† Rih. Dolenc.

Franc Štupar, družbeni ravnatelj v p., sedaj v Vodica pri Smledniku, je bil od l. 1891. do 1914. nameščen pri družbi in se je v tej dobi udeleževal in posebno odlikoval pri sestavi kmetijske sta-

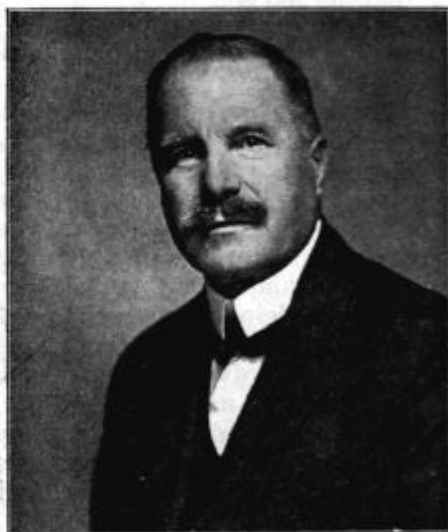
Josip Lenarčič.

je bil tudi glavni odbornik Kmetijske družbe pod predsedstvom grofa Thurna, svetnika Murnika, pl. Detelo in Fr. Povšeta, in se je ves čas prav uspešno udeleževal.

Franc Štupar.

tistike in kot korektor „Kmetovalca“. Spisal je v tem času tudi „Apno v kmetijstvu“ (1902.) in „O prvinah in spojinah“ (1907.). Pri listu sodeluje še dandanes.

Josip Lenarčič, veleposestnik na Vrhniku, je bil med prvimi sotrudniki s svojimi strokovnimi članki. Pisal je tudi prve članke o perutninarstvu. Od l. 1886.—1910. in od 1929.—1932., skupaj 28 let

Franc Gombač.

Franc Gombač, višji vinarski nadzornik v p., je začel sodelovati l. 1894. in sodeluje še sedaj. Napisal je številne članke iz vinarstva in kletarstva in izdal sledeča dela: „Najcenejša in najhitrejša obnovev opustošenih vinogradov“ (1896.), ki je dožvelo drugo izdajo pod naslovom „Novo vinogradništvo“, in „Umno kletarstvo“ (1900.). Bil je tudi glavni odbornik družbe pod predsedstvom pl. Detele in Fr. Povšeta l. 1907. do 1910.

Kadar je kmetija v nevarnosti, moramo vsi pomagati.

† Bohuslav Skalicky.

† Bohuslav Skalicky, bivši ravnatelj Kmetijske šole na Grmu († l. 1926.) in prej vinarski nadzornik v Novem mestu, je začel sodelovati l. 1900. Pisal je članke o vinarstvu in kletarstvu, ki jih je družba izdajala tudi za „Gospodarska navodila“. Spisal je „Kmetijske razmere na Češkem“ (1909.) in „Kletarstvo“ (1924.). Od l. 1921. do 1926. je bil glavni odbornik družbe. Odlikovan je bil z redom sv. Save IV. razreda.

† Ivan Belle.

† Ivan Belle. Prvi ravnatelj Kmetijske šole v Št. Jurju pri Celju († l. 1924.), je sodeloval več let s svojimi strokovnimi spisi o kmetijstvu, sadjarstvu in vinarstvu. Spisal je tudi: „Viničarjev kažipot“ (1900.), „Trtna uš in trtoreja“ (1893.) in temeljito delo „Sadjarstvo“ (1923.). Pripravljala je tudi knjigo o vinarstvu. Odlikovan je bil z redom sv. Save III. razreda.

Inž. Josip Zidanšek.

Inž. Josip Zidanšek, načelnik oddelka za kmetijstvo kr. banske uprave v Ljubljani je bil vedno sodelovnik kot strok. učitelj v Št. Juriju, pozneje kot oblastni referent in živinorejski nadzornik v Ljubljani. Iz te stroke je spisal mnogo raznih in času primernih člankov za „Kmetovalca“. Odlikovan je z redom sv. Save III. razreda.

Andrej Žmavc.

Andrej Žmavc, ravnatelj Oblastne vinarske in sadjarske šole v Mariboru v p., urednik „Naših Goric“ itd., je sodeloval s članki iz vinarstva, kletarstva in sadjarstva že od l. 1899. Spisal je med drugim knjižico „Grozni sukač“ (1925.), knjigo „Vinarstvo“ (1925.) ter „Vinski zakon in kletarski vedež“ (1932.). Odlikovan je bil z redom sv. Save IV. razreda.

Podlež je oni, ki se nad nesrečo drugega naslaja.

Inž. Jakob Turk, ravnatelj drž. poskusne in kontrolne stanice v Ljubljani, je napisal razne članke o travništvu in gnojilnih poskusih. Poslovenil je dr. Weinzierlovo knjigo „O sestavljanju

Inž. Jakob Turk.

in setvi travnih mešanic (1913.), spisal je brošuro „O gnojenju travnikov“ (1923.) in knjigo „Travništvo“ v dveh snopičih, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja (1925.).

Janko Žirovnik, nadučitelj v pok. v Kranju, je za časa svojega službovanja v Gorjah, v Št. Vidu in pozneje v Borovnici mnogo delal na polju šolskega vrtnarstva, drevesničarstva in kmetij-

skega pouka ter je sodeloval z ranjnim Vojtehom **Ribnikarjem** († l. 1895.), s katerim sta se l. 1884. prav uspešno udeležila kmetijsko-nadaljevalnega tečaja na Slapu, zlasti tudi pri „Vrtnarju“, ki je izhajal kot „Kmetovalčeva“ priloga od l. 1888. do 1893. Žirovnik je bil tudi glavni odbornik 19 let, od 1891. do 1910. in je danes še vedno vnet po-speševatelj sadjarstva.

Dipl. agr. Alojzij Jamnik, referent pri oblastnem kmetijskem uradu, je sodeloval z različnimi članki, zlasti pri uredniških prilogah „Konjerejec“

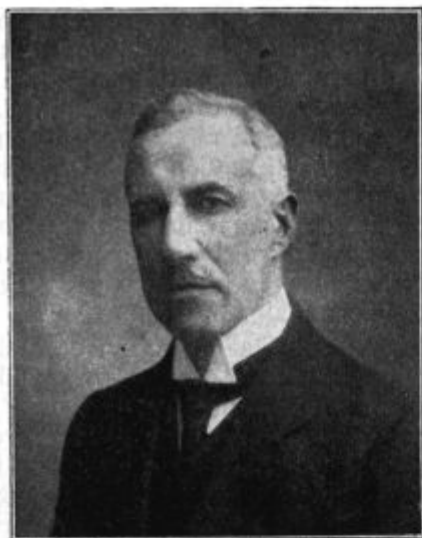
Dipl. agr. Alojzij Jamnik.

in „Perutninar“. Poslovenil je tudi dr. Steuerta „Soseda Razumnika konjereja“ (1916.), dr. Voszka „Reja domačih zajcev“ (1916.), „Določanje žive teže pri govedu brez tehtnice“ (1925.) in „Vzroki našega siromaštva“ (1932.).

Predsedniki „Kmetijske družbe“ v zadnjih 50 letih:

Baron Wurzbach Karol, predsednik	od 23. novembra 1881	do 25. maja 1886	1886
grof Thurn Gustav	„ 26. maja 1886	„ 22. maja 1889	1889
Murnik Ivan	„ 23. maja 1889	„ 19. junija 1901	1901
pl. Detela Oton, starejši	„ 20. junija 1901	„ 8. julija 1908	1908
Povše Fran	„ 9. julija 1908	„ 22. maja 1917	1917
Dr. Lampe Evgen	„ 23. maja 1917	„ 5. novembra 1918	1918
Kalan Andrej proš	„ 6. novembra 1918	„ 19. maja 1920	1920
Jan Jakob	„ 20. maja 1920	„ 20. marca 1921	1921
Dr. Spiller-Muys Fran, vlad. komisar	„ 21. marca 1921	„ 27. aprila 1921	1921
Pirc Gustav, predsednik	„ 28. aprila 1921	„ 3. maja 1923	1923
Župnek Fran, vlad. komisar	„ 13. decembra 1923	„ 28. avgusta 1924	1924
Jarc Evgen	„ 29. avgusta 1924	„ 11. novembra 1924	1924
Dr. Spiller-Muys Fran	„ 12. novembra 1924	„ 14. decembra 1924	1924
Sancin Ivo, predsednik	„ 15. decembra 1924	„ 4. septembra 1929	1929
Trček Fran	„ 5. septembra 1929	„ 15. novembra 1929	1929
Detela Oton	„ 16. novembra 1929	do danes	

Bodi previden pred obrekovalci in zahrbtnožni in ne nasedaj jim, ako se ti dobrikajo!

Oton Detela, današnji predsednik Kmetijske družbe v Ljubljani in izdajatelj „Kmetovalca“.

Klobuke doli!

Ing. Sadar Vinko.

Petdeset let je „Kmetovalec“ kazal pot, po kateri mora hoditi naše poljedelstvo. Zanimiva slika se nam odpira pred očmi, če listamo po njegovih letnikih. Cel razvoj našega poljedelstva se zrcali v njem. V njem vidimo, kako se je naše poljedelstvo prilagojevalo časom in razmeram, kako trgovatno se upira naš kmetovalec napredku, kljub tolikim dobrim nasvetom in dobrim zgledom. Koliko truda, skrbi in dela je vloženo v te sive liste, koliko ljubezni in dobrohotnosti do kmetskega stanu! In uspehi? Niso izostali, prav gotovo ne. Toda res pa je, da naš kmetovalec ni vračal „Kmetovalcu“ ljubezni v dovoljni meri. Ni ga dovolj spoštoval in ni dovolj upošteval njegovih kulturnih nauk.

Toda to naše življenje je že takšno, da otroci ne spoštujejo truda in skrbi svojih staršev. Naš očka „Kmetovalec“ je imel in ima številno družino, kaj čuda, da so tudi nehvaležneži med njegovimi otroci. Zametavajo ga, namesto da ga skrbno čuvajo, poslušajo in upoštevajo. Prav gotovo pa ni nikogar, ki ne bi danes našega jubilaranta spoštljivo pozdravil in snel pred njim klobuk.

Naš očka se je srečal z Abrahamom. Postavimo mejnik! Na kamen pa napišimo, kako se imamo, in kako bomo usmerili naše delovanje v bodočnosti, — vse v pouk našim potomcem, ki bodo čez leta listali po tej knjigi.

V Dravski banovini se nahaja na 16.071 km² (6.5% cele države) 236.230 posestev (8.6% posestev v državi) in 1.144.194 prebivalcev (8.2% vseh Jugoslovanov).

V tem času sejemo največ pšenice, na to sledijo po vrsti: krompir, koruza, rž, ajda, črna detelja, oves, repa, ječmen, fižol, korenje, proso, lucerna, pesa, laška detelja, buče, zelje, hmelj, lan itd. 34 njijskih kulturnih rastlin na 381.752 ha zasajene površine. S sadeži, potrebnimi za prehrano, je zasajeno 58%, za krmo 41%, z industrijskimi rastlinami 0.85% in z ostalimi rastlinami 0.15%.

Žit (s koruzo vred) sejemo 179.815 ha t. j. 48%, okopavin pa 18%.

Poljedelsko smo pasivni: uvažati moramo 7.000—10.000 vagonov krušnega žita, izvažati pa moremo okoli 200 vagonov fižola, 200 vagonov zelja, 1500 vagonov krompirja in 75 vagonov hmelja.

Letno pridelamo okoli 15.000.000 q živalske krme, od tega najmanj 35% na njivi. Za prehrano je zasajena 1.3 krat večja površina, kakor za krmo; pridelek krme je pa za 1.4 krat večji od pridelka živeža. Mrve s travnikov in pašnikov pridelamo okoli 13.000.000 q. Pri vsej tej ogromni množini pa pride komaj 5—7 kg suhe krme na glavo in dan. Torej odločno vsaj polovico premalo.

Strnišni sadeži tvorijo 24% vseh njijskih pridelkov, vmesni sadeži pa 1.7%.

Višina povprečnih pridelkov na ha: pšenica 9 q, rž 9.25 q, oves 8.25 q, ječmen 9 q, koruza 8.5 q, proso 7.5 q, ajda 3.25 q, fižol 7.5 q, grah 5.65 q, grašica 7 q, krompir 50 q, korenje 59 q, repa 68 q, pesa 82 q, črne detelje 34 q, rdeča detelja 19 q, lucerna 36 q, hmelj 5.5 q, laneno seme 3.60 q in 5 q prediva, zelja 56 q itd.

Žita pridelamo manj kot ga rabimo. Kljub temu ne bomo povečali površine z žitom, temveč bomo morali z menjavanjem semena, z uporabo pristnega doma izbranega semena, z razkuževanjem, s pravilnim oskrbovanjem in z drugimi slič-

Kmetova prostost in samostojnost je bogastvo tudi v krizi.

nimi okrepi dvigniti pridelek, ki je še zelo nizek. Kitajski način setve žita ne prihaja v poštev. Vsako leto vržemo med narod 5—6 vagonov pristnega izbranega semena žit. Največjo pozornost poklanjamo menjavi in selekciji semena.

Krompir je najvažnejša okopavina. S selekcijo družbarja (oneidovca) in kresnika želimo izenačiti krompirjeve sorte. Poleg omenjenih dveh poznih sort prihaja v poštev še zgodnejši rožnik. Zgodnjega krompirja tudi nekaj pridelamo, toda siljenje zgodnjega krompirja ni v navadi. Tujih sort ne uvažamo.

Od fizioloških sort so te-le najvažnejše: prepeličar (koks), mandalon, cipro, ribničar.

Grašice vse premalo sejemo. Ljudem je seme predrago, ne navadijo se pa pridelovati seme doma.

Od industrijskih rastlin je hmelj najvažnejši in zavzema okoli 1.500 ha. Letni dohodek hmelja je kolebal v zadnjih 10 letih od 7—240.000.000 Din. Golding prevladuje. Selekcija Goldinga se že izvaja, mora pa se še okrepiti.

Lanarstvo je zelo pri koncu in še stalno nazaduje. Pri tem pa uvažamo okoli 600 vagonov lanenega semena. Samo seme ne plača stroškov, predivo pa je slabo, ker ga kmetovalci ne znajo pripraviti. Semensko blago bi se lahko prodalo.

Zlasti še poudarjamo vrednost bučnih pečk (bučnic). Saj nam dajejo letno okoli 625 q bučnega olja. Ker še vedno uvažamo nad 1.800 q listnega olja, bi bilo potrebno bučnice čim bolj izrabiti in navaditi se na bučno olje.

Naša banovina je tipično živinorejska dežela. Da jo postavimo na širok temelj, moramo poskrbeti za čim več dobre krme. To bomo pa dosegli, če bomo pošteno oskrbovali naše travnike, če bomo urejali umetne travnike in če bomo sejali čim več krmilnih rastlin na polju, ki jih bomo na to skisali v kmetijskih silosih. Urejanje umetnih travnikov, pridelovanje semen, trav in detelj in zidava silosov so vprašanja na dnevnem redu, ki jih z uspehom rešujemo.

V splošnem smo pa še vedno „zadoljni Kranjci“.

Pri obdelovanju zemlje delamo še vedno iste grehe kot pred 50 leti. Orjemo

še prepogosto na ogone, oranje na plohe še ni povsod udomačeno. Lesenih plugov ni več. Orati pa še vedno ne znamo. Globina brazde se po večini še menjava. Jesensko oranje še ni povsod prodrlo, prav tako ne jesensko gnojenje. Valjerja še ne upoštevamo. Še vedno zemljo spomladi preveč premetavamo in sušimo, zanašajoč se na sv. Petra. Pravočasno prašenje, obvarovanje senčne prahe sta dve znani stvari, ki jih malokdo upošteva.

Hlevski gnoj še vedno smrdi. Delamo z njim huje, kakor s svojim sovražnikom. Dobrih gnojšč imamo že precej, toda vzorno oskrbovanih zelo malo. Preveč kupčkov gnoja prezimuje po njivah. Imamo tudi gnojnične jame, ki vse zgoraj puščajo. Nikdar ni časa, da bi jih izpraznili. Krompirju še redno gnojimo pod brazdo tik pred saditvijo. Tako so nas učili pred 50 leti in mi spoštujemo svoje dede. O zelenem gnojenju čitamo in poslušamo govoriti kmete škrice, toda poskus stane preveč naše udobnosti. Umetnih gnojil smo nekoč precej porabili, sedaj jih ne moremo plačati. Vemo, da apna v vseh zemljah primanjkuje, toda nočemo upropastiti naših otrok.

Plevela imamo še vedno dovolj. Plevel se prav dobro razmnožuje in pridelamo vedno več novih vrst. Okopavamo takrat, ko je plevel do kolen. Kdo se naj briga še za skorjo povrh zemlje? Okopavamo tako temeljito, da sproti zemljo spet potlačimo. Ne daj Bog, da bi žito spomladi vlačili, kaj šele okopavali!

Imamo precej kmetijskih strojev. Črez zimo nam zarjavijo, toda pri delu se zopet ogladijo in očistijo. Maža je predraga, tvornice pa tudi morajo služiti.

Vemo, da je čisto seme boljše kot nečisto, toda kdo naj se briga za take malenkosti. Razkuževanje semena se bo udomačilo, ko bodo bolezni napravile tolikšno škodo, da jo bomo pošteno čutili. Saj se še hrošča, miši in drugih takih nadlog ne bojimo.

Travniki so spomladi in jeseni večinoma v vodi in jarkov ne izkopljemo, ker je pozimi za delo premrzlo.

Predragi zanamci, nikar se ne zglejajte nad temi vrsticami! Saj boste morda črez 50 let približno tamkaj, kot smo danes, kajti trdovratnost nekaterih kme-

Ne vzgleduj se na bahačih in špekulantih!

tovalcev je res čvrsta. Zato pa tem više cenimo zasluge našega „Kmetovalca“, ki je strl toliko trdih glav, ki je upognil toliko čvrstih volj, in ki bo še vnaprej krčil pot in oral plodno brazdo. Zato pa pred njim:

Klobuke dol!

Kako pomagati kmetu?

Suhec Štefan.

V svrhu razdolžitve kmeta je vlada odredila z uredbo o zaščiti kmeta, da morajo kmetje svoje dolgove odplačevati v 12letnih amortizacijskih obrokih, ki naraščajo in v katerih so že vsebovane tudi primerne obresti. Toda dejstvo je, da večina zadolžnih kmetov v zadnjih letih ni mogla plačevati niti obresti, kako šele bo mogla — izvzemši prvi obrok — plačevati ostale amortizacijske obroke. V sedanjem obupnem gospodarskem stanju mora kmet svoje, z žuljavo roko težko pridobljene kmetijske pridelke prodajati za vsako slepo ceno. Naš slovenski kmet, ki je med vsemi jugoslovanskimi kmeti najbolj napredoval v kulturnem razvoju, se je v načinu življenja že mnogo približal meščanskim krogom. Posledica tega je, da je njegova bilanca pasivna, to je, njegovi izdatki za industrijsko (tovarniško) in kolonialno blago (uvozno-prekomorsko), ki ga mora kupovati, so večji, nego so njegovji denarni dohodki iz prodanih kmetijskih pridelkov. To velja vsaj za vse manjše in srednje kmetije. Naravno je torej, da je vprašanje važno in pereče, **odkod dobiti kmetu denar, da more razen vsakdanjih življenjskih potrebščin zadostiti tudi drugim neizogibnim dolžnostim, kakor so plačevanje davkov in koncem lanskega leta uvedeno obročno poravnavanje kmetskih dolgov.** Tukaj se mora **dejansko pomagati** malemu in srednjemu kmetu, ker je sicer njegova usoda zapečatená. Pomagati mu mora država sama, in sicer — po našem mnenju — na sledeči način:

1. Pregleda in popravi, odnosno na novo naj se ugotovi **čisti katastrski dohodek zemljišč, ki tvori osnovo zemljiškemu davku.**

Čisti katastrski dohodek je denarna vrednost srednjega donosa zemljišča, ki

ga je **moči** doseči z običajnim gospodarjenjem, po odbitku povprečnega zneska rednih gospodarskih stroškov. Ta čisti dohodek je bil ugotovljen leta 1928. — v času polne konjunktore (ko je kmet lahko po primerni ceni prodal svoje pridelke) — po določilih člena 20. zakona o neposrednih davkih. Ako pomislimo, da smo imeli že ugotovljen čisti katastrski dohodek v Sloveniji iz avstrijskih časov (na osnovi zakona iz leta 1869.) in da se je pri uveljavljanju nove davčne reforme že **obstoječi čisti katastrski dohodek izpremenil v dinarsko vrednost v razmerju 1 krona = 1 dinar in da se je tako dobljeni dinarski znesek še pomnožil z mnogokratnikom, takozvanim količnikom, ki je znašal pri večini cenitvenih okrajev Slovenije 20, potem pač moremo priti do prepričanja, da tako ugotovljen novi katastrski dohodek ne more več odgovarjati sedanjim cenam kmetijskih pridelkov.** Da so bili fiskalni (državne blagajne) razlogi pri določitvi čistega katastrskega dohodka merodajni za spremenitev kronske vrednosti v dinarsko po razmerju 1 krona = 1 dinar, med tem ko je veljalo za vse ostale gospodarske panoge razmerje 4 krona = 1 dinar, je pač razumljivo. Kar se tiče količnika, je pripomniti, da ta predstavlja povprečno razmerje med starim (dotedanjim) in novim (sedaj ugotovljenim) čistim dohodkom po denarni vrednosti. **Količnik, ki se je ugotovil za slovenske okraje leta 1928., je za današnje razmere vsekakor previsok.** Zaradi tega bo treba vsestransko delovati na to, da se količnik po uradni poti primerno zniža in na ta način prilagodi čisti katastrski dohodek, ki tvori osnovo za odmero zemljarine, današnjim cenam kmetijskih pridelkov. To znižanje je tem bolj potrebno, ako pomislimo, da je znašal stari povprečni čisti katastrski donos Slovenije na hektar leta 1926. okoli 7.94 kron ali recimo **okroglo 8 kron**, med tem ko znaša sedanji novi povprečni čisti katastrski donos **161 Din.** Ta diferenca je **tako nerazmerno velika, da ne najde pojasnila v zlati pariteti!**

2. Višina davčne postavke, ki znaša po zakonu o neposrednih davkih od vsake parcele 12% od čistega katastrskega dohodka, naj se za osnovni davek pri **onih kmetijskih posestvih do površine 75 hek-**

Vsak mora delati, ako je zdrav in pošten in si služiti svoj kruh.

tarov orne zemlje, ki jo lastniki — kmetje sami s svojimi člani obdelujejo, s finančnim zakonom primerno zniža n. pr. na 5%. **Splošno** znižanje davčne postavke od 12 na 10% je pričakovati za leto 1934., ker je to znižanje že vlada sama vnesla v predlog finančnega zakona. Sedaj bi bilo le še ta vladni predlog izpopolniti v gornjem zmislu. Ako je vlada v uredbi o zaščiti kmetov uvidela, da so kmetje, katerih posestvo ne presega površine 75 ha, potrebni zaščite glede svojih dolgov in jim predpisala letne amortizacijske kvote, potem je posledica, da jim nudi, odnosno **ustvari tudi še olajšano možnost odplačevanja**. Ta možnost se pa da učinkovito doseči le s tem, da se jim zniža osnovni davek ter se jih tako usposobi, da morejo zadostiti obveznostim s svojimi pičlimi denarnimi sredstvi. Izpadek na državnih dohodkih, ki nastane s tem znižanjem, naj skuša država kriti na drug način, ki ni tako občuten za davkoplačevalce. Omenim naj tukaj samo določbo glede **taksne prostosti dediščin** — zapuščin, ki so proste pristojbin (davka) do čiste vrednosti 150.000 Din v prvem kolenu krvnega sorodstva. **Te taksne prostosti so kmetje deležni le v redkih slučajih, ker navadno izročajo svoja posestva sinovom** (hčeram) pri ženitvah s predajnimi pogodbami, ki so podvržene posebnim **pristojbinam**. To taksno prostost bi bilo znatno omejiti kot nadomestilo za izpadek na zemljiškem davku.

3. Poučevati in navajati je kmeta na še bolj umno, racionalnejše obdelovanje zemlje in na lažje prilagodenje pridobitvenim krajevnim prilikam. Kmet se naj poprime enega ali drugega postranskega domačega obrta ali rokodelstva ali pa tudi vrtnarstva, ki ga naj opravlja v svoji hiši sam ali s svojimi domačini, **ne da bi to opravljanje imelo značaj stalnega obrtnega poslovanja**. Na polju domačega rokodelstva, vrtnarstva, ki se naj prikroji krajevnim potrebam, se bo nudila kmetu prilika, da dobi za svoje pridelke nov dohoden vir. Ako se kmet poleg svojega poljedelstva ne bo začel udeleževati v kateremkoli postranskem domačem obrtu, mu usoda pri današnjem razvoju ne bo mogla prizanesti.

Kmetško knjigovodstvo.

Fr. Štupar.

Pogosto čujemo in čitamo o proračunski razpravi v narodni skupščini. Take razprave so silno važne, ker se v njih podrobno pretehta državno gospodarstvo, da se spravi v sklad z obstoječimi razmerami in da se uravnovesijo dohodki in izdatki. Najprej se ugotove neizogibni izdatki in potem domnevani dohodki. Količkor ti ne krijejo zahtev, se morajo pokriti z davki. Umevno je, da bi država brez točnega proračuna ne mogla izhajati in da se ga mora tudi držati.

Podobno, kakor v narodni skupščini, sklepa banovinski svet v proračunu za banovino, seveda v primerno manjšem obsegu.

Pa tudi občinski odbori morajo podrobno in natančno pretehtati svoje proračune ter se jih potem tudi držati, da je mogoče v redu vršiti občinsko gospodarstvo.

Pri vseh takih oblastvih in uradih morajo imeti posebne primerne knjige, da vanje vpisujejo vse spremembe v stanju gospodarstva, da ne zaidejo na napačno pot. Vpisovanje v te knjige se imenuje knjigovodstvo ali računovodstvo.

Potrebo knjigovodstva v doslej opisanih razmerah mi bo menda potrdil vsakdo; če pa rečem, da je knjigovodstvo potrebno ali vsaj koristno tudi v vsakem kmetškem gospodarstvu, bo večina naših gospodarjev to najbrž zanimala. „Stanje gospodarstva imam v glavi, proračuna ne potrebujem in tistih malenkostnih sprememb mi tudi ni treba zapisovati, ker je to zame brez pomena,“ mi bo odvrnil ta in oni, „knjigovodstvo je potrebno le v velikih podjetjih in obratih.“

Skušnje nam govori, da to ne drži. Količkokrat se zgodi, da išče gospodar zadnji hip sredstev za poravnavo kakke nujne obveze, ker prej ni mislil na to. Če bi ga vprašal po kakih razmerah pred enim ali več leti, bo težko mogel dati zanesljivo pojasnilo. Celó tekoče spremembe v denarnem stanju so marsikom zabrisane v spominu. Kdor ne verjame, naj napravi tale poskus. Vzame naj zvezek ali nekaj listov papirja ter naj redno sproti vpisuje vse izdatke. Zadaj naj na-

Mnogo je krščenih ciganov, zato bodi previden pred njimi!

redi dva navpična stolpca: enega za vpisovanje potrebnih, drugega za vpisovanje nepotrebnih izdatkov. Potrebni izdatki so samo tisti, katerim se ni mogoče izogniti; vsi drugi so nepotrebni. Če bo vestno vpisoval po resnici, se bo marsikdo zavzel, ko sešteje vsote za nepotrebne izdatke, zlasti če je tobakar ali pivec.

Ob sedanjem stanju splošne kmetijske izobrazbe seveda ne moremo ne zahtevati in ne pričakovati, da bi gospodarji vodili knjige po točno določenih pravilih; tega še dolgo ne bo. Kratke zapiske pa ima lahko vsakdo. Vzame, n. pr. zvezek ali polo papirja in zapiše vse znane gotove izdatke v prihodnjem letu, n. pr. davke, zavarovalnico itd. Na drugem mestu zapiše vse dohodke, na katere upa v prihodnjem letu. To je njegov proračun. Med letom potem primerja, kaj je pozabil vpisati, za koliko se je zmotil itd. Prihodnje leto bo račun že točnejši in tako naprej. Vsako leto ga bo delo bolj zanimalo in veselilo, vsako leto bodo vpisovanja točnejša. Sčasoma si bo izoblikoval svoje posebno knjigovodstvo, ki mu bo koristno vodilo iz preteklosti v prihodnost. Kdor je zadosti sposoben, bo uvedel redno knjigovodstvo, primerno svemu gospodarstvu.

Knjigovodstvo ni nepotrebna pisarija, ampak je gospodarju kažipot do uspeha, kakor sta mornarju magnetnica in krmilo vodnika v usmerjeni kraj. Knjigovodstvo nudi stavopisu (statistiki*) uporabne podatke. Mnogi ljudje smatrajo stavopis za popolnoma nepotrebno in nepomembno tratenje časa in mazanje papirja. Pa ni tako. Dobri, resnični stavopisni podatki so neprecenljive vrednosti za primerjanja in dejstva točneje in krajše pojasnjujejo, kakor še tako lepe besede. Stavopis je knjigovodstvo širšega pomena.

* Statistika je latinska beseda in pomeni po naše **državopis**, kar je prvotno tudi bila. Dandanes imenujemo statistiko urejene številčne ugotovitve, ki so zlasti primerne za primerjavo istovrstnega stanja ali stava v različnih krajih in dobah. Pravično slovensko ime za statistiko v sedanjem pomenu je torej **stavopis**.

Melioracije.

Ing. Hočevar.

O melioracijah, to je o izboljšanju zemljišč, se je že veliko pisalo, veliko predavanj vršilo, pa vse to malo zaleže. Dasi je znano, da so vse melioracije več ali manj rentabilne, se tej važni panogi narodnega gospodarstva še vedno ne posveti dovolj skrbi, ali pa sploh nobene. Živimo v nekakem mrtvilu in prej nazadujemo, namesto da bi napredovali.

V naši banovini imamo čez 100.000 ha močvirne in deloma neplodne zemlje, ki nam donaša majhne in manjvredne pridelke. Vse to ogromno zemljišče bi lahko z melioracijskimi deli izboljšali in dosegli več kot še enkrat večje in neprimerno boljše pridelke. Ker imamo v naši banovini še vse premalo plodne zemlje kljub agrarni reformi, bi si pridobili z melioracijami novih 100.000 ha, ako upoštevamo sedanji donos.

Po statistiki uvažamo v našo banovino 900.000 q krušnega žita, za vso državo v 1½ letu pa smo uvozili 26 vagonov deteljnega semena, 529 q zelenjadnega in 4 q cvetličnega semena, 6 vagonov lanenega prediva, 574 vagonov lanenega in 52 vagonov konopnega semena in še 98 vagonov lanenega olja. Še celo travniško semenje uvažamo iz vseh mogočih držav (Prosveta V, št. 4—6, 1933).

Ako upoštevamo samo Slovenijo, izdamo za naš uvoz poljedelskih pridelkov okoli 200 milijonov Din, naš izvoz v druge kraje (posebno krompir in fižol) še daleč ne doseže vsote, ki jo izdamo za uvoz. Razen žitaric bi se lahko v veliko večji meri posvetili vsem ostalim kmetijskim panogam.

Iz vsega tega sledi, da naše narodno gospodarsko delo ni na pravem potu. Najti moramo torej smernice za pospeševanje poljedelstva, predvsem pa travništva in pridelovati več onih kultur, ki so za naša zemljišča in našo klimo najbolj pripravna in rentabilna.

Pri izboljšanju zemlje imamo predvsem v mislih izboljšanje travnikov. Zamočvirjeni travniki so kisli, imajo preobilo vode, stoječa voda ima zelo malo kisika in je za rastlinstvo škodljiva, med

Kmetija daje jamstvo ne samo za zdravo družino; v njej je temelj naroda in države.

tem ko ima tekoča voda dovolj kisika in več ali manj redilnih snovi odvisno od kakovosti zemlje, iz katere prihaja. Zamočvirjene travnike izboljšamo s pravilnim osuševanjem.

Če melioriramo in nato nanovo zasejemo travnike, kar moramo po izvršeni melioraciji tudi tako storiti, ako hočemo čimprej doseči večji uspeh, moramo izvršiti še sledeča predela:

Zemljo moramo temeljito in skrbno preorati in s hlevskim gnojem dobro pognojiti, z apnenim prahom zemljo razkisliti ter jo 2 do 3 leta obdelovati za njivske kulture, predvsem za okopavine (krompir, korenje, koruza itd.), da uničimo ves plevel. Med tem časom pa je potrebno še enkrat ali bolje dvakrat temeljito gnojiti.

Sejati moramo, kar moramo upoštevati, samo ona travniška semena, ki ugašajo zemlji in klimi (podnebjju) ter jih mešati z deteljami, da pridelamo več proteina in dobimo visokovredno krmo. Sejemo večinoma brez zaščitnega sadeža; to lahko storimo samo v izrednih slučajih, pa še tedaj moramo sejati zelo na redko. Po dveh do treh letih moramo travnike ponovno gnojiti z umetnimi gnojili.

Zakaj se ne priporoča zaščitni sadež?

Prvotno je bilo mnenje, da bi brez tega postala v suhih časih zemlja premočno izsušena. Feldt je že l. 1928. („Arbeiten d. Landw.-Kammer für Ostpreußen št. 56“) nastopil proti temu naziranju, in sicer iz več vzrokov. Z zaščitnim sadežem se odvzame zemlji voda na račun posajenega travniškega semena. Čeprav je ravno v času razvoja rastlin vodno stanje tako že minimalno, mora na to stanje pri hitro rastočem zaščitnem sadežu še veliko bolj kvarno vplivati. Prekriva tudi spodnje trave, jim odvzame svetlobo in se v senci ne morejo dovolj hitro razvijati. Če zaščitni sadež opustimo, se bo že v prvem letu zarastla gosta ruša, ako je vreme ugodno.

Kaj je ideal krmskih trav? Imeti morajo sirov protein, fosforno kislino in apnenec. S tem ustvarimo najugodnejše pogoje za gojenje živinoreje.

Pri raziskavanjih, ki jih je napravil zavod v Königsbergu, so ugotovili, da je v posameznih travah protein različno zastopan. Zaradi tega ima tudi različen vpliv

na krmljenje. Detelje in grašice imajo drugačno beljakovino kakor trave. Pri pravilnem krmljenju in če hočemo doseči največji uspeh, moramo skrbeti, da je v vsakem krmilu zastopanih čim večje število proteinov.

Iz tega je razvidno, da moramo skrbeti za pravilno izbiro travniških semen, za kar se je obrniti na kmetijske strokovnjake.

Da bi se moglo poljedelcem pokazati z melioracijo doseženo vzorno gospodarstvo, je treba napraviti vzorna zemljišča na krajih, kjer bodo v resnici vplivala na sosedstvo in dala drugim pobudo, da jih bodo z uspehom posnemali.

Poljedelstvo in travništvo.

Ravnatelj inž. Bogdan Ferlinc.

Ing. Bogdan Ferlinc ureja poljedelstvo in „Vnovčevalca“. Kot absolvent Visoke kmetijske šole na Dunaju, dolgoletni vodilni uradnik na drž. posestvu na Belju in od lanskega leta kot ravnatelj Kmetijske družbe, je spisal prav poučne razprave in članke, zlasti iz semenogojске stroke.

Kmetijski silos.

Ing. Sadar Vinko.

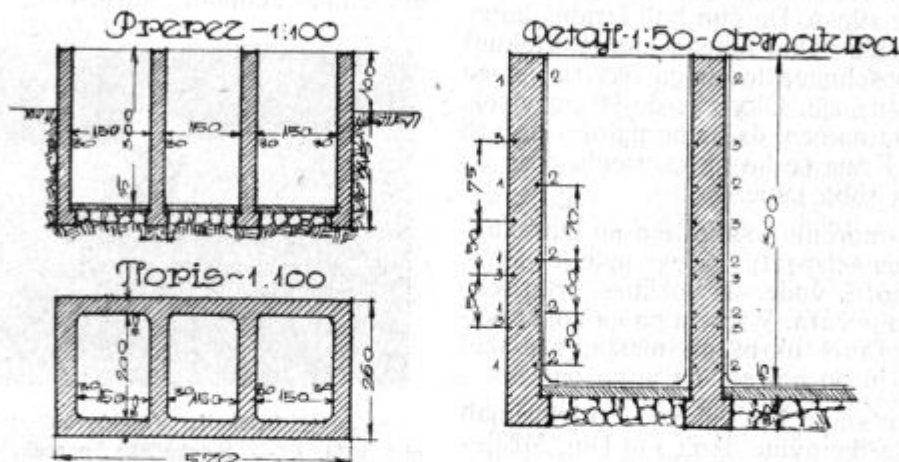
Kakšen šment je to? To je betonska jama ali betonski stolp, v katerem kisamo krmo. Nikar ne mislite, da jih pri nas še nimamo. V logaškem srezu poznajo takšne jame, v katerih kisajo krompir za svinje, v Prekmurju so jih lani že nekaj sezidali, pa tudi na Dolenjskem, v okolici Stične jih imajo že dalje časa. Seveda jih imajo tudi razna javna in tudi večja posestva. Nas pa zanima le kmetijski silos.

Srečen je narod in država, ki sestoji iz trdnih kmetov.

Ali naj zida naš kmet jamo in stolp? Vsak od teh silosov ima svojo prednost. Štirioglato betonsko jamo si lahko sezida vsakdo, ki se le količjak razume na zidanje. Obod (okvir) za zidavo je enostaven, vsakdo si ga lahko zbiije iz starih desk. Gre pa pri tem malo več cementa in gramoza. Okrogla jama ali okrogli stolp je s tehničnega stališča boljši, ker je pritisk na stene enakomerno razdeljen in stene so lahko tanjše. Pri tem prihranimo precej cementa in gramoza, obod (okvir) pa stane mnogo in zato ga vsakdo ne more napraviti.

meri 5 oralov oralne zemlje, bo na mestu jama s 20 m^3 prostornine. Čim več živine imaš, tem večji bodo posamezni predali v jami. Največ naših kmetij ima v hlevu 4—5 glav živine. Za te kmetije zidajmo silos, ki meri $20\text{—}27\text{ m}^3$. Če ga razdelimo v 3 predale, bo meril vsak predal $1.5 \times 2 \times 3$ in držal 9 m^3 . Cela jama bo pa 2 m široka, 4,5 m dolga in 3 m globoka. **To je povprečen tip našega kmetkega silosa.**

Ko si določil velikost silosa, prični z zidavo! Za beton uporabljaj le čist in ostrorobat gramoz in pesek. Jama mora

Slika 11. Načrt kmetkega silosa za 5 glav živine in 180 dni krmjenja (27 m^3).

Dokler nimamo skupnih obodov iz pločevine za zidavo okroglih kmetkih silosov, zidajmo štirioglate betonske jame! Jama naj bo razdeljena v več (dva do tri) predalov. To pa zato, da se ti predali lahko napolnijo v 1—2 dnevih in da se lahko v raznih predalih skisajo različne krmilne rastline. Jama sezidaj, kolikor se da globoko v zemljo, toliko, da talna voda ne nagaja, nad zemljo pa vsaj 1 meter (radi varnosti). Sezidaj jo pri hlevu ali šupi, da je pod streho! Če stoji na prostem, jo moraš pokriti s streho ali s pokrovom. Mesto si izberi previdno in pazi na vse, da boš z lahkoto polnil in praznil.

Že ko koplješ jamo, zaokroži ogle! Pazi, da je zemlja čvrsta, da se ne useda!

Izračunaj, kako veliko jamo rabiš. Za vsako glavo odrasle živine 5 m^3 jame, da jo boš lahko krmil celo zimo (šest mesecev) po 20 kg na dan. Na posestvu, ki

imeti dober temelj. Dobro je, da se jama proti dnu za malenkost zožuje. Zunanje stene naj bodo 25—30 cm debele. Beton bodi mešan v razmerju 1 : 4 do 1 : 6. Znotraj morajo biti stene čisto gladke. Omečemo jih s cementno malto 1 : 1.5 do 1 : 2. Omet mora pasti na sveži beton, ne sme se pa izglediti. Suh beton ometa ne prime.

Srednje stene so nekoliko tanjše. Ker morajo vzdržati velik pritisk, jih moramo dobro armirati t. j. vložiti moramo železne palice, 6—8 mm debele, zlasti v oghih.

Vse robove in kote moraš zaokrožiti. Navpične ogle med stenami in tudi vodoravne med stenami in med dnom.

Na dnu napravimo 15—20 cm debelo betonsko ploščo, v zmesi 1 : 6. Krepko jo armiraj! Omeči jo 2.5 cm na debelo s cementno malto.

Vratca so na kmetkem silosu nepotrebna.

Besedi kmet in špekulant sta dva pojma, ki ne spadata skupaj.

Prostor pred jamo betoniraj vsaj v širini 1 m, da se krma ne maže! Voda ne sme od nikoder v silos! Nekateri naši kmetovalci zalivajo silose z vodo kakor kisló zelje. Krma se jim redno pokvari. Smrdi po znoju. Kdor je čítal moj zadnji članek o kisanju krme, bo razumel zakaj. Zato mora biti silos pod streho!

Krmo v silosu pokriješ najprej z rezanico ali s plevami ali s slabo krmo, nato pa natočiš nanjo ilovice. Ko se krma usede, vsak dan preglej ilovico in razpoke, ki se v njej pojavijo, zatolči s tolkačem! Ker se krma usede za 20—30%, jo zvrhaš v silosu. Da čim bolj izrabiš jamo, pusti v zidu nekaj lukenj, kamor vtakneš stebre posebnega lesenega okvirja, ki ga postaviš na zid. Okvir je do 90 cm visok. Služi v ta namen, da krmo naložiš do vrh okvirja. Krma se bo na to usedla prav do gornjega roba jame.

Silos moramo vsako leto po izpraznitvi pošteno izprati. Črez poletje lahko vanj natočiš vode, da jo imaš pri rokah v slučaju požara. V jeseni pa ga zopet očistiš, popraviš okrušena mesta, zamažeš razpoke in po potrebi na novo omečeš.

Koliko stane 1 m³ silosa? Po izkušnjah iz Savske banovine okoli 140 Din. Mišljeni so prav vsi izdatki. Ker bo pa kmetovalec dal svoje delavce, svoj gramoz, svojo živino za prevoz itd., bodo resnični izdatki mnogo manjši, toda ne izpod Din 100.—.

Če je krma dobro vložena, se ni bati, da bi zmrznila. Če pa zmrzne, jo pusti pri miru, dokler ne odjenja mráz. Zmrznjene krme ne trgaj, da ne okrušiš sten! Ko se krma otaja, jo brez skrbi pokladaj!

O krompirju.

Ing. T.

Kot je kóruza 'najvažnejši poljski pridelek Vojvodine, tako je krompir važen za Slovenijo. Tam, kjer kóruza več ne uspeva, ozir. uspeva slabo zaradi ostrejšega podnebja, zamenja krompir vlogó kóruze in postane vsakdanja hrana širokih slojev. Krompir uspeva na slabih tleh; zato ga sadimo v Sloveniji na približno

54.000 ha (le pšenice še nekaj več). V gorskih legah (Gorenjska, Koroška, Pohorski obronki) uspeva krompir zelo dobre kakovosti in ga tudi iz teh krajev zelo naročajo in boljše plačajo. V teh krajih po večini pridelujejo krompir — oneidovec, ki ima belo meso in ki na prerezu ne porjavi. Koža je gladka in bledorumenkastorjava. Očesca so srednje globoko vdrtá in bledorožnate barve. Ta krompir je najboljši za jelo in ima prijeten okus. Dobro rodi in je precej odporen. Pridelek krompirja je pri nas zelo različen. V slabih letih in na slabo obdelanih ter slabo gnojnih zemljah dosežemo 45—80 q

Slika 12. Selekcija „Oneidovca“ v Spod. Besnici 1933. l. — Selekcijnska parcela (J. Suštič, Kranj)

krompirja na ha. Niso pa redki slučaji, da znaša pridelek do 240 q na ha. Tako velik pridelek se doseže s selekcioniranimi sortami, ki imajo tudi mnogo večje zahteve, kar se tiče rodovitnosti tal. Največje pridelke dosežemo na srednjih, lahkih tleh. Krompir uspeva tudi v kislích tleh, vendar pa v takšni zemlji ne uspeva najboljšé. Ker v dobri zemlji ne sme primanjkovati apna in zahtevajo selekcionirane sorte krompirja dobro zemljo, sledi iz tega, da se mora tudi zemlja, na kateri se vzgaja krompir, od časa do časa apniti. Krompir ne potrebuje mnogo vlage. V mokrih letih in na vlažni, težki zemlji navadno ne rodi.

Krompir ljubi globoko, obdelano zemljo. V taka tla ima zrak boljši dostop, kar je za rast gomoljev zelo važno. Hlevski gnoj je dobro gnojilo za krompir, ker se zaradi večkratnega okopavanja, kar povzroča zračenje tal, dobro razkrajá. Ker

Časten naslov „kmeta“ zasluži le dotični, ki s potom svojega obraza in krvjo gnoji zemljo in ustvarja dobrine.

pa navadno povsod primanjkuje hlevskega gnoja, je zelo priporočljivo pomagati hlevskemu gnoju z umetnim gnojem.

Krompir potrebuje zelo mnogo hrane. Za dober pridelek (okrog 200 q na ha) potrebuje krompir 120 kg dušika, 80 kg fosforne kisline in 150 kg kalija. Če se gnoji s hlevskim gnojem, zadostuje dodatek umetne hrane v višini 40 kg dušika, 50 kg fosforne kisline in 50—60 kg kalija. To hrano dodamo v obliki mešanega umetnega gnojila: Nitrofoskala-Ruše. Za 1 ha rabimo 500—600 kg tega gnojila. Nitrofoskal vsebuje dušik v obliki apnenega dušika, kar je za krompir zelo ugodno, ker obenem razkužuje tla in uničuje razne glivice in plesnobo, ki napadajo krompirjeve semenske gomolje. V tleh, ki jih stalno gnojimo z apnenim dušikom, se ne pojavlja krompirjev rak.

Iz teh razlogov priporočamo za spomladansko gnojenje nitrofoskal, ki se naj pred saditvijo krompirja raztrosi po njivi in zaorje, da se na ta način spravi do 10 cm globoko v zemljo. V brazde, v katere sadimo krompir, ne smemo trositi nitrofoskala.

Prof. inž. Vinko Sadar.

Prof. inž. Sadar Vinko, ban. referent za poljedelstvo, travništvo in za kmet. pouk. — Sodeluje pri „Kmetovalcu“ že od l. 1920. Končal študije na zagrebški kmet. fakulteti l. 1921. Prakticiral leto dni v Nemčiji (Ueberlingen am Bodensee). Od

l. 1923. do 1928. profesor Srednje kmetijske šole v Mariboru, od 1928.—1930. ravnatelj Srednje viinarske in sadj. šole, Bukovo pri Negotinu, 1930. do 1932. ravnatelj Ban. kmet. šole v Rakičani. Od l. 1932. (spomladi) v Ljubljani pri kr. b. u. l. 1933. dva meseca upravnik Modrega vlaka.

Urejanje umetnih travnikov.

Inž. Sadar.

Naša ožja domovina je zelena. Vsaj kot taka je v slovesu. Oko se Ti res odpočije na zelenih holmih in tratih, če prideš iz krajev, kjer blišči solnce nad razbeljeno sivo pokrajino. Lahko se bahamo, da nam je narava naklonjena, kar se tiče zelenila. Razmeroma obilne letne padavine osvežujejo naše trate, na katerih bi trava izvrstno lahko uspevala: naš kraj je roden na travi. In vendar je resnica, kar trdim v isti sapi, da pridelamo namreč v tej ugodni klimi vendar mnogo premalo krme za našo živino. Če bi se ravnali po pridelku krme, bi morala polovica repov iz naših hlevov, da bi ostanele dostojno, čeprav ne odlično, prekrmliti. Če bi hoteli tako krmiti kot krmijo Nemci, Danci i. dr., bi pa morali dve tretjini naše živine prodati mesarju.

Da je temu res, nam dokazujeta praksa in statistika. V praksi vidimo preveč golih reber spomladi. Usmiljenja vredne živali! Slama in vejnik je marsikje na spomlad edina krma. Marsikje slišimo: „Kadar bom tako daleč, da bom mogel vso slamo porabiti za steljo, pa bom na kōnju.“ Mesar ne plača za tako živino nobene cene, za izvoz taka živina sploh ni. Ali naj se tamkaj postavi v vrsto z gojenimi in molznimi kravami, s pitanimi voli, ki jih drugi narodi, druge države, mečejo na svetovni trg? Potem pa tarnamo, da živina nima cene, da ni izvoza in vsi drugi so krivi, le oni ne, ki tako živino ponuja.

Statistika nam pove, da pridelamo na glavo in na dan v naši banovini 5—7 kg suhe krme. Vsaj 12 kg bi jo rabili. Nemci je pridelajo 18 kg na glavo in dan. Ali je čudno, če je pri nas cena kg sena enaka ceni za liter mleka ali 1 kg stare krave živo tehtane?

Vse je zastoj, vse selekcijske organizacije, vsa živinorejska društva, če ne

Kdaj bo dobil kmet svoje stanovsko zastopstvo — kmetijsko zbornico?

upoštevamo prastarega kmetškega izreka: „Krava pri gobcu molze“. Našo živinorejo moramo graditi na širokem in močnem temelju. Ta temelj, ki bo večer, je: krepko pridelovanje krme. Poleg tega, da pridelamo polovico manj krme kot jo rabimo, pridelamo tudi polovico slabšo krmo kot jo pridelujejo naši sosede. Torej dvakratna zguba. Krma iz umetnih travnikov je štirikrat več vredna kot seno s slabega travnika. Na enem ha površine umetnega travnika pridelajš pa tudi po množini najmanj 50% več kot na naravnem travniku. **Lahko torej trdim, da na enem ha umetnega travnika pridelajš po množini in vrednosti toliko krme kot na 6—8 ha naravnega travnika.**

Slika 13. Dober umetni travnik. (Fot. inž. Tržan).

Dobra krma mora vsebovati vse redilne snovi v pravilnem razmerju: le taka krma je tečna in nekaj zaleže. Sološno pridelujemo premalo beljakovinske krme in jo torej tudi premalo pokladamo. Brez nje pa ni pravega uspeha pri živini. Niti glede prirastka mesa niti glede mlečnosti. Dokler so imeli kmetovalci denar, so kupovali močna krmila: otrobe, tropine itd. Sedaj je vse to odpadlo. Ne izplača se. V starih časih so imeli naši kmetovalci obilo lanenih tropin, bučnih prg itd. Vsega tega ni več.

Povečati pridelek krme in izboljšati kakovost krme, mora biti glavna naloga celokupnega našega kmetovanja. „Več dobre krme“, to je klic, ki bi se moral glasiti od vasi do vasi, od kmetije do kmetije.

Toda kako? Ali naj zemljo, ki jo nujno rabimo za pridelovanje živeža, odtegnemo temu namenu in na njej sejemo krmilne rastline, urejamo na njej travnike? Ne, nikakor ne! V našem kmetškem gospodarstvu mora vladati načelo: pridelaj na polju najprej vse, kar rabiš za prehrano sebe in svoje družine, v drugi vrsti stoji živina in nje prehrana. Toda na isti površini zemlje moramo pridelati več živeža in tako bo mogoče nekaj njiv, če je pač potrebno, nameniti pridelovanju krme. Povprečno bi rabil naš kmetovalec polovico svoje zemlje za žita, ki jih nujno potrebuje. $\frac{1}{4}$ zemlje naj zaseje z okopavinami, $\frac{1}{4}$ pa s krmilnimi rastlinami. Pridelke na njivah more dvigniti, dvigniti pa mora tudi pridelke na zeleni površini, na trati, na travnikih in pašnikih.

Gospodarski greh bi bil, sejati umetne travnike, istočasno pa zanemarjati naravne travnike. Urejanje umetnih travnikov je šele zadnje sredstvo. Če le ni mogoče drugače izboljšati naravnega travnika, če je ruša na njem že tako slaba, da se ne more niti z gnojenjem z domačim gnojem ali s kompostom izboljšati, niti ne s pomlajevanjem travnikov, tedaj smo šele upravičeni, spustiti plug v to zemljo, ki morda že desetletja ni bila obdelana. Plug uniči rušo. Če je stara, slabotna, ničvredna, je ni prav nič škoda. Škoda bi pa bilo še goste, dobre ruše, kajti ruša je pridelek mnogih let. Pri setvi umetnega travnika pa nikdar ne vemo, kaj bo iz semena zrastle. Plevelne, ničvredne ruše nam pa zopet ne sme biti žal. Le plug tu pomaga, nič drugega. **Praden boš stari naravni travnik sprašil, dobro premisli, posvetuj se z ljudmi, ki se na to razumejo!**

So pa kraji, kjer je naravnih travnikov že bore malo. Zlasti opažam to na Sorškem polju. Semkaj pa sodijo umetni travniki. V krajih, kjer je maja — junija zelo suho (Pomurje, Bela Krajina), bodite oprezni! Suša nam mladi posevek dragocenega travnega semena lahko kaj hitro uniči. S tem gre pa po vodi precej denarja. V te kraje pa zopet sodijo silosi, jame in stolpi za kisanje krme.

Ta-le so torej pota, po katerih bomo prišli do več dobre krme:

Kmet pomeni in predstavlja popolnoma nekaj drugega, nego posestnik ali pridobitnik.

1. Izboljšajmo naravne travnike in pašnike, kar nam jih je dalo naše podnebje in naša zemlja!

2. Urejajmo umetne travnike!

3. Pridelujmo čim več krmilnih rastlin na polju!

4. Zidajmo silose, da bomo poljske krmilne rastline ohranili sočne in tečne za krmiljenje pozimi!

5. Vzporedno pa pridelujmo doma tako potrebno seme trav in detelj, kolikor ga rabimo za dom! Če ga kaj več pridelamo, kot ga bomo uporabili, ga bomo vsak čas lahko prodali.

Po teh potih mora hoditi naše kmetijstvo, da bo rešilo to kritično vprašanje: „Kako našo živino dobro prekrmiti?“ Tega se mora vsak živinorejec dobro zavedati in v tem zmislu mora svoje kmetovanje usmeriti.

Razno.

O krompirju. Izkušnje kažejo, da krompir prav močno propada, če je bilo v času od junija do avgusta v času rasti suho. Römer pravi, da je dalo polpristno seme za 35%, 29%, 25%—25% manjši pridelek od izvirnega semena, če je bilo v tem času 165%, 167%, 120% in 162% padavin. Isto se je opazilo l. 1932, v Avstriji, ko je bilo komaj 105% padavin v tem času. Tudi pri nas (Bela Krajina) so to opazovali.

Razlaga: 1. V suši se razvije več listnih uši, ki prenašajo viruse (kužila) bolezni, ki povzročajo izrodke.

2. V suši se močno razvije bakterioza cevnih povezok, bolezen, ki se javi v tem, da gomolj počrni t. j. dobi črne lise, če ga prerežemo.

Za letošnje spomladansko urejanje umetnih travnikov se je doslej prijavilo 166 posestnikov, ki bodo zasejali:

5.60 ha deteljne mešanice,

23.35 ha menjalnega travnika,

43.80 ha stalnega travnika,

0.65 ha stalnih pašnikov,

5.— ha bodo pomladili z dosetvijo.

Skupno 78.40 ha.

Sestavili smo: za menjalne travnike 4 semenske mešanice a, a¹, b, c;

za stalne travnike osem semenskih mešanic e, e¹, f, g, h, h¹, i in z;

za stalne pašnike dve mešanici j, j¹;

za deteljne mešanice tri mešanice m, m¹, r;

za dosetev eno mešanico v.

Kdor je seme naročil, to je, kdor se je prijavil zanj sreskemu kmetijskemu referentu, bo v kratkem prejel nakaznico, kjer bo točno povedano, koliko kg ene izmed navedenih mešanic bo sprejel. Mešanica mu bo dostavljena, ali jo pa sam lahko dvigne pri najbližnji podružnici Kmetijske družbe. Na nakaznici bo točno povedano, kako bo sprejel seme. Obenem pa sprejme tudi odgovarjajočo množino umetnega gnojila nitrofoskala. Seme mora vzeti, umetni gnoj pa lahko tudi pusti.

Skupno bo dodeljenih nad 30.000 kg nitrofoskala. Umetni gnoj bo prav tako po znižani ceni kakor seme.

Seme, ki ga letos uporabljamo, je deloma že doma pridelano. Sicer ne v naši banovini, pač pa v naši državi. To seme bo prav gotovo bolje odgovarjalo našim razmeram, kakor pa tuje seme.

Cene semenskih mešanic so od 14.50 Din do 21.50 Din za kg. Ta cena se ravna po travišču: za menjalni travnik je travna mešanica cenejša kakor za stalni travnik, za deteljno mešanico je pa najcenejša, kar je prav samo ob sebi razumljivo. Zasetev enega ha menjalnega travnika bo stala torej brez popusta in brez umetnega gnojila Din 650.— do 860.—; 1 ha stalnega travnika od Din 600.— do 890.—; stalni pašnik Din 810.—; deteljne mešanice Din 400.— do 800.—, dosetev pa Din 243.— na ha. Če računamo še 500 kg NF na ha, to je za Din 720.—, tedaj nas bo stal umetni travnik od Din 1320.— do 1620.— na ha. S 50% popustom torej komaj Din 650.— do 800.— na ha. Če boš nakosil enkrat za vselej vsaj 13 do 16 q več sena na ha, bo travniška setev poplačana. Toliko boš pridelal vsako leto.

Umetni travnik se torej obilo izplača tudi brez vsakega javnega prispevka.

Da kolikor mogoče zavarujemo naša žita pred napadi rje, je neobhodno potrebno, da v tem času iztrebimo iz bližine njiv češmin in trnjeve krhlike, na katerih rastlinah prezimijo zimski trosi progaste rje in trosi kronaste rje na ovsu. Ta čas je zelo primeren za iztrebljanje tega grmičevja, od katerega nimamo nobene koristi, med tem ko je dokazano, da na tem grmovju prezimujejo trosi rje, katere veter lahko prenese na žitna polja in jih okuži po teh boleznih, kar ima za posledico, da dajejo žitna polja manjše in manjvredne pridelke.

Zelo potrebno je, da posestniki v tem času pregledujejo ozimne poseve v svrhu ugotovitve, če se je na njih napravila ledena skorja. Če je ta napravljena, moramo goniti živino na njive in kopati v zmrzlem snegu luknje, da omogočimo zraku dovolj dostopa do ozimnih žitnih posevov.

Kdaj bo nastopil čas, ko bo med kmeti prenehalo sovraštvo?

Krompir je za naše posestnike najvažnejši pridelek, zato ga je treba tudi po zimi večkrat pregledati in če se pokaže gniloba, prebrati in gnile krompirje odstraniti iz kleti. Da ostanejo kleti primerno tople, jih je treba pravilno odpirati in zračiti. Najprimernejša temperatura v kleti je 4 do 6° C.

V tem zimskem času je treba, da delavske sile očistijo žitne zaloge v žitnicah in pripravljajo semena za setev jarih žit kakor n. pr. oves, jari ječmen in koruza.

Sedaj, ko smo očistili oves in pripravil le izenačeno in prvovrstno semensko blago za seme, se moramo vprašati, ali so bile rastline ovsa v lanskih posevih zdrave ali pa so bile napadene po boleznih, zlasti po prašni sneti. Za slučaj, da smo imeli prašno snet, tedaj moramo oves razkužiti pred setvijo. Najbolj je priporočljivo mokro razkuževanje. Seme namakamo 2 uri v ¼% uspulnovi raztopini (na 100 l vode 250 g uspuluna). V nujnem slučaju se za razkuževanje uporablja tudi ½% raztopina modre galice, v kateri se zrnje med večkratnim mešanjem namaka 12 ur. Ko ga vzamemo iz raztopine, razgrnemo namočeno zrnje na suhem prostoru, da se dobro osuši. V zadnjem času priporočajo za razkuževanje tudi suha sredstva, predvsem tilantin in porzol. 400 gr tilantina ali pa 200 do 300 gr porzola zadostuje za opršenje 100 kg semena. Žito naj se v gosto tkanih vrečah zmeša s tem prahom, da bode gotovo vsako zrnje dobro oprášeno. Vsa ta sredstva so strupena, zato je treba biti pri tem poslu previden. Priporočamo, da se na vsak način rabijo mokra sredstva za razkuževanje, zlasti uspulun, katerega se poslužujejo skoro vsi posestniki v naprednih kmetijskih deželah.

Poročilo o uspehu gnojenja z „Nitrofoskalom“ pri hmelju l. 1933.

Spomladi l. 1933. sem kupil od tvornice za dušik v Rušah 200 kg Nitrofoskala za poskusno gnojenje pri hmelju. Že poprej sem po predpisu poslal 3 kg zemlje iz hmeljišča tvornici za preizkušnjo. Preizkušnja je pokazala (kakor večina povsod), da je silno revna naša zemlja na fosforjevi kislini in tudi na kaliju, dušika pa ima razmeroma še dovolj, kar pomeni, da gnojimo vsi večinoma le s hlevskim gnojem, ki je bogat na dušiku.

Imam 2000 sadežev hmelja, 1000 sadežev sem meseca aprila pognojil z Nitrofoskalom, 1000 sadežev sem pa pustil nepogojenih za primerjavo. Ni mogoče popisati, kakšna razlika je bila že pri rasti, zlasti pa pred obiranjem odn. pri tehtanju obeh hmeljev. Hmelj na pognojeni parceli je imel

enakomerne, temnozeleno, težke kobule, poln, kakor le malokdaj, hmelj na nepogojeni parceli je pa imel neenakomerne kobule, bil je slabo razvit in napadali so ga bolhači, uši in stenice. Največ je pa pokazala razlika pri tehtanju. Na nepogojeni parceli je bilo na 1000 sadežev 210 kg hmelja, na pognojeni parceli je bilo na 1000 sadežev 340 kg hmelja, tedaj 130 kg hmelja več, prodan po 90.— 1 kg zneso Din 11.700, Nitrofoskal Din 280, ostane Din 11.520 čisto.

Moj stric Medved Janez iz Zg. Ponikev pri Žalcu je imel l. 1932. na 2000 sadežih hmelja samo 104 kg. Na moje priporočilo je potem tudi poslal zemljo iz hmeljišča v preizkušnjo v tvornico Ruše (kar tvornica brezplačno izvrši). Kupil je nato 400 kg Nitrofoskala, katerega je po navodilih raztrosil spomladi l. 1933. po vsem hmeljišču. Leta 1932. je imel na isti površini 104 kg hmelja, l. 1933. pa 409 prvovrstnega hmelja! ..., ker je gnojil z Nitrofoskalom, zaradi česar se stric vedno ponaša, ker ga ljudje vedno izprašujejo, kako, da je imel lani tako lep hmelj.

Zato je moja dolžnost, da to umetno gnojilo vsakomur najtopleje priporočam nele za gnojenje hmelja, temveč tudi za vse druge kmet. kulture, saj imam vsako leto sijajne uspehe z njim, posebno še na travnikih.

Medved Josip, pos., Preloge—Velenje.

Sadjarstvo in vrtnarstvo.

Naše sadjarstvo nekdanj in v bodočnosti.

Fr. Kafol.

Kmetijska družba je od svojega obstoja semkaj, torej skozi polnih 167 let pospeševala naše sadjarstvo z raznimi pripomočki. Družba je razdeljevala nagrade za najlepše sadovnjake, naročevala sadno drevje in, ga delila med svoje članke. L. 1823. je kupila zemljišče na Poljanah, kjer je bila ustanovljena prva drevesnica, iz katere je šlo na stotisoče drevesc med naš narod. Pred 108. leti je na vzpodbudo spisal župnik Franc Pierzar prvo slovensko knjigo „Kranjski Vertnar“. Ta knjiga je izšla l. 1834. v drugi. l. 1863. pa v tretji izdaji. L. 1847. je priredila družba veliko sadno razstavo v Ljubljani. Ob tej priliki je bila izdana brošurica „Slovenski Vertnar“. Na tej razstavi so sodelovali razni znameniti strokovnjaki, kakor: znani člani-sadjarji Andrej Flajšman, pater Benvenut Kroat, oskrbnik drevesnice dr. Strupi in posest-

nik Šmid iz Šiške. Knjižica vsebuje nič manj nego 224 različnih sort jabolk in 133 raznih sort hrušk. Jeseni l. 1863. je družba priredila zopet razstavo sadja v zvezi s kmetijsko razstavo. Tajnik **dr. Bleiweis** je v „Novicah“ posvečal veliko pažnjo sadjarstvu, dokler ni „Kmetovalec“ prevzel te vloge.

Iz „Kmetovalca“ pa, ki se je vedno vzemal za to važno panogo, pa posnemamo, da se je storilo v tem oziru izredno veliko koristnega.

podlago vsemu razvoju sadjarstva. Sicer je opazati nekak zastoj pri vnovčevanju sadnega drevja v zadnjem času, ker se je privatno drevesničarstvo pri nas dokaj razvilo in je naš domači trg s tem blagom nekako prenasičen. Moramo najti pa izhod, da bo na eni strani dovolj dobrega blaga za domačo potrebo, na drugi strani pa, da bomo odvišek spravili po primerni ceni drugam. Prvi početki so storjeni topogledno. Žal se ne more v tem kratkem času vsega storiti, kar bi

Slika 14. Družbena drevesnica na Bokalcih pri Ljubljani v površini 6 oralov.

Predaleč bi nas vedlo, ako bi morali prikazati to ogromno delo samo v izvlečku, ki je izbrano v posameznih letnikih „Kmetovalca“ v teku dolgih petdesetih let.

Ako govorimo o nadaljnjem pospeševanju sadjarstva, tedaj ima „Kmetovalec“ predvsem v svojem načrtu, da se bo v polni meri zavedal važnosti gojitve, **predvsem jabolk, in sicer le onih maloštevilnih, najboljših in najvztrajnejših poznih zimskih sort, ki jih lahko spravimo v denar.** Ozirali se bomo pa tudi na ostala plemena, kakor na **najboljše hruške, črešnje, orehe, kostanje, češplje** itd., v kolikor pričakujemo dober odjem za to zlahtno sadje in kritje domačih potreb.

Posvečali bomo posebno pažnjo **drevesničarstvu**, ki ga smatramo kot važno

bilo potrebno in koristno. Družbena vnovčevalna akcija se bo raztezala tudi na to panogo.

V glavnem bo pa skrbel „Kmetovalec“ za temeljito strokovno izobrazbo svojih naročnikov, da se bodo mogli zadostno poučiti o pravilni gojitvi sadnega drevja, o ravnanju s sadjem in njegove priprave za trg. Naš cilj je, vzgajati naše sadjarje, da bodo posvečali sadjarstvu ono zanimanje in potrebno skrb, kakor to vidimo pri vinogradnikih pri oskrbovanju vinske trte.

K oskrbovanju spada **predvsem redno gnojenje**, pravilno obrezovanje in škropljenje sadnega drevja proti najhujšim škodljivcem in boleznim. Imamo učinkovita sredstva, prvovrstne škropilnice in

Dobro premisli, kaj govoriš in komu kaj zaupaš!

tudi dovolj izkušenj v škropljenju pozimi in v spomladanskem času, da lahko še nadalje pravočasno poučujemo in opozarjamo sadjarje o vsem onem, kar je topogledno potrebno podvzeti. **Skratka: pridelati moramo prvovrstno, zdravo in trpežno sadje, pripravno za trg.**

Kot gonilno silo vsega našega sadjarjenja v naprednem zmislu smatramo namreč urejeno **sadno kupčijo**. Pospeševati moramo kupčijo z vsemi sredstvi, in to po najmodernejših trgovskih načelih. Sadna trgovina, pa naj se ista izvaja po solidni **privatni trgovski podjetnosti** ali pa, kar bi bilo še boljše na združni podlagi, ne sme imeti nobenih sebičnih, še manj pa političnih primesi, temveč **le zgolj čiste gospodarske interese**, ki jih vodijo večji strokovnjaki. Dovolj je žalostnih izkušenj topogledno največ pri producentih, pa tudi pri sadnih trgovcih in žal tudi pri združnih podjetjih. Vsi so „gor plačali“, enkrat eni, drugič drugi, največ izgube je pa utrpel pri tem vedno naš kmetijski sadjar. In to moramo preprečiti.

„Kmetovalec“ in njegova priloga „Vnovčevalec“ bosta storila svojo dolžnost, predvsem do kmeta - sadjarja. Potrebno je še veliko pouka, ki ga nikdar še ni dovolj za uspešno in dobičkanosno sadjarjenje. Vsi, ki so dobre volje in čutijo potrebo pomagati našemu sadjarju, naj tu priskočijo v naše vrste, da bomo zares v teku časa spravili to panogo do one višine, kakor ji pritiče, da bo donosala največje koristi slovenskemu sadjarju.

Pogoji za ustanovitev drevesnice.

Fr. Štupar.

Nekdanje čase se je sadjarstvo obnavljalo kaj enostavno na ta način, da so sadili samorasle divjake ali pa nalašč v ta namen doma gojena drevesca, da so namodeščali odpadek. Zato je bila marsikje majhna „drevesnica“, t. j. majhen ograjen prostor, kjer je raslo nekoliko drevesc, namenjenih za domače potrebe.

Sčasoma so se v sadjarstvu pojavile boljše vrste in trgovina je z izboljševanjem blaga zahtevala tudi vedno večje

množine sadja, da bi mogla zadoščati svojim odjemalcem.

Na ta način nekdanje pomlajevanje in večanje sadovnjakov ni več zadoščalo ne kolikostno ne kakovostno, in zato se je dobava sadnih drevesc temeljito izpremenila. Nastajale so večje in velike drevesnice, ki so skušale kriti tozadevne potrebe kmetovalcev.

Tudi Kmetijska družba v Ljubljani je ustanovila l. 1823. svojo drevesnico, iz katere je začela oddajati drevesca. Drevesnico ima še vedno — sedaj že na tretjem prostoru — ter je iz nje oddala svojim udom velikansko število sadnih drevesc.

V največji razmah je pa pospeševanje sadjarstva prišlo z ustanovitvijo Sadjarskega društva, čigar podružnice ustanavljajo tudi svoje drevesnice, ki prav povoljno delujejo, če so ustanovljene na trdni podlagi. Včasih gre za prvo navdušenje ustanoviteljev preko mej danih možnosti, to se pravi: ne glede na to, ali so pogoji za ustanovitev drevesnice izpolnjeni ali ne, se odločijo za ustanovitev. Če pogoji za ustanovitev drevesnice niso dani, potem drevesnica ne more uspevati. Videl sem že drevesnico, ki je bila značilen zgled, kakšna drevesnica ne sme biti.

Preden se torej ustanovitev drevesnice sklene, je treba temeljito pretehtati, ali so dani vsi pogoji za to. Temeljni pogoji za ustanovitev drevesnice so štirje: 1. znanje, 2. volja, 3. čas, 4. sredstva.

Kdor hoče drevesnico voditi in oskrbovati, mora svoj posel temeljito **razumeti**; sama dobra volja ne zadošča. Kdor nima svojih izkušenj, naj si jih prej pridobi v dobri drevesnici. Izvežban drevesničar potrebuje za svoje delo mnogo manj časa kakor tisti, ki šele premišluje, kako naj bi se stvari lotil.

Pa tudi več drevesničar bo le tedaj uspeval, če ima resno **voljo**, da prevzeta opravila vrši redno in točno. Naj bo še tako sposoben, če pa zanemarja svojo dolžnost, mu drevesnica ne bo uspevala.

Opravila v drevesnici so obilna in trajna ter zahtevajo neprestano pozornost. Oskrbnik drevesnic mora torej imeti na razpolago vsaj toliko prostega časa, ko-

Ne po lepih besedah, temveč po dejanju spoznaš pravega prijatelja.

likor ga zahteva drevesnica; kdor ne utegne, naj se z drevesnico ne ukvarja.

In končno so potrebna zadostna **sredstva** za nabavo in pripravo svetla, za nabavo semena in drevesc ter potrebnega orodja, za oskrbovanje drevesnice itd. Brez zadostnih sredstev drevesnica ne more uspevati.

Kjer torej ob posvetovanju, ali naj se drevesnica ustanovi ali ne, ugotove, da so tu našete štiri zahteve spolnjene, naj z mirno vestjo drevesnico ustanove, kjer pa nedostaja katerega teh pogojev, naj se je ne lotijo, ker bi jim mogla biti bolj v škodo, kakor v korist.

Načrt za setve na vrtu.

Josip Štrekelj.

Zdajle v zimskem času si nabavimo seme za bodočo pomlad, kolikor ga nismo doma pridelali, zakaj kasneje je večkrat razprodano. Drugo važno vrtnarsko opravilo je načrt za setve. Ko pride spomlad in delo na vrtu, zagazimo skorajda v zadrego, da razmišljamo, kaj bi tu in tam sejali in sadili. Dogodi se, da nam za kako povrtnino zmanjka prostora, ali da jo moramo sejati na neprikladnem kraju. Večkrat pa nam prostor ostane. Da se temu izognemo in da bo zelenjad posejana v pravilnem razmerju porabe in na prikladnem mestu, je potreben setveni načrt. Vrt narišemo v primernem merilu z gredicami kakor obstojajo. V splošnem razdelimo vrt v tri glavne dele: za listnate rastline in plodnice, za stročnice in za korenstvo. Ti deli so po velikosti lahko različni. Oddelimo jih po potrebi in porabi posamezne povrtnine, ki jo nameravamo gojiti.

Prvi del, ki je namenjen za listnate rastline in plodnice (paradižniki, paprika, jajčenec ter razne bučnice), moramo pognojiti s hlevskim gnojem ali s kompostom, ker brez gnojenja slabo uspevajo. Ostala dva dela za stročnice in korenstvo pa obsejemo brez gnojenja ali pa kvečjemu pognojimo z umetnimi gnojili, kar je zelo priporočljivo.

Na zaznamovanih gredicah ali njihovih delih vpišemo povrtnino, ki je za tisti kraj določena. Nekatera povrtnina ostane

celo leto na gredici, n. pr. razne dišave, mangold, radič, korenje, hren, plodnice, druge pa samo 2 do 5 mesecev, n. pr. berivka, spinača, solata, grah, fižol i. dr. Potrebno je, da pri slednjih že v naprej določimo in v načrt vpišemo povrtnino, ki bo sledila prvi. V nekaterih slučajih imamo tri do štiri pridelke na istem mestu, ki sledijo drug za drugim, zato treba tudi te vpisati. Vedno upoštevajmo pri setvah posameznih vrst domače porabe, oziroma prodaje.

Na delu vrta, ki je v tekočem letu odrejen za listnate rastline, sledijo v naslednjem letu stročnice. Leto kasneje sledi stročnicam korenstvo. V četrtem letu zavzamejo ta prostor zopet listnate rastline, katerim je treba, zaradi večjih zahtev, pognojiti s hlevskim gnojem. Tako menjavanje setve po določenem redu imenujemo kolobarjenje, ki nam daje mnogo več pridelkov, ker je zemlja pravilneje izrabljena. Prav tako je kolobarjenje važno s poljskim delom v kmetijstvu.

Ker ni skoraj vrta brez cvetlic, je načrt za nasade cvetlic prav tako potreben, kakor za zelenjadstvo, da zavzamejo mesto po velikosti in vjemanju barv.

Vinarstvo in kletarstvo.

Josip Zabavnik, višji kletarski nadzornik v p.

Josip Zabavnik, višji kletarski nadzornik v p., sodeluje že dolgo vrsto let pri našem glasilu. Kot vinarški strokovnjak je služil v Grazu, Trstu in zadnja leta do upokojitve v naši državi. Spisal je mnogo poučnih člankov iz vinarstva in kletarstva in od združitve listov, t. j. od 1931. dalje urejuje vinarški del našega lista.

Ogibaj se švigašvagarjev in lizunov!

Bodočnost vinarstva v Dravski banovini.

Josip Zabavnik.

Pozivu glavnega uredništva, da nekaj napišem o bodočnosti našega vinarstva za jubilejno številko Kmetovalca, ki obhaja marca 1934. svojo 50 letnico, sem se prav rad odzval, ne morda zaradi tega, da bi napisal bogve kaj novega, temveč zato, ker mi je izmed vseh ta panoga kmetijstva že od rane mladosti najbolj prirastla k srcu.

Že mnoga stoletja zavzemajo vinogradi na ozemlju Dravske banovine lepo površino. Niti trsna uš, ki je na bivšem Štajerskem od leta 1880. in na bivšem Kranjskem od leta 1884. uničila vse vinograde, te površine ni dosti spremenila. Skoro vse vinogradne parcele so s trudem in velikimi stroški obnovili. Po uradni statistiki iz leta 1931. znaša površina vinogradov in vinski pridelek v posameznih srezih Dravske banovine:

Tek št.	Srez	Površina vinogradov		Pridelek vina v hl		Opomba
		ha	a	vkup	na ha	
1	Brežice	1.658	96	36.868	21·92	Srezi Dravograd, Kamnik, Kranj, Logatec, Ljubljana in Radovljica nimajo vinogradov
2	Gornji grad	23	—	1.150	50—	
3	Doln. Lendava	776	—	16.757	21·59	
4	Konjice	565	75	9.729	17·20	
5	Kočevje	1	75	17	9·71	
6	Krško	2.887	—	49.956	17·30	
7	Laško	21	75	802	13·89	
8	Litija	77	50	1.888	24·36	
9	Ljutomer	2.042	21	34.600	16·94	
10	Maribor d. b.	910	76	18.512	14·62	
11	Maribor l. b.	2.794	60	45.994	16·46	
12	Murska Sobota	338	—	5.825	17·23	
13	Novo mesto	2.143	11	27.707	12·93	
14	Ptuj	4.435	90	177.428	40—	
15	Slovenjgradec	50	—	500	10—	
16	Celje	532	—	10.923	20·53	
17	Črnomelj	1.537	52	16.081	10·46	
18	Šmarje	2.514	—	45.150	17·96	
	Vkup	23.309	81	493.687	21·15	

Vrednost teh 23.309·81 ha vinogradov znaša nad pol milijarde Din. Vinski pridelek pa predstavlja vrednost povprečno nad dvesto milijonov Din letno. To je lepo narodno premoženje, ki ga imamo od na-

ših prednikov in katerega smo dolžni ohraniti našim potomcem. Storiti moramo vse, kar je potrebno, da ohranimo to panogo kmetijstva ne samo na dosedanji višini, temveč jo moramo dvigniti do najvišje popolnosti. Iz vseh vidikov to tudi zasluži. Primerjajmo samo kmetijo, ki ima v svoji lasti kos vinograda s kmetijo brez vinograda. Vidimo, da kmet-vinogradnik vedno, posebno pa še v današnjih težkih časih, le lažje pride do denarja in boljše shaja nego kmet nevinogradnik. Če so vinske cene še tako nizke, je vendar vsakoletni izkupiček za vino dobrodošel za odplačilo vsestranskih denarnih obveznosti, med tem ko druge panoge kmetijstva pri današnjih nizkih cenah še manje in bolj poredko kaj nesejo. Približno tako, kot je z vinarstvom, je s sadjarstvom, toda z razliko, da sadno drevje bolj poredkoma obrodi.

O rentabilnosti kmetijskega obrata — tudi vinarstva — danes sploh ni govora. Zadovoljni moramo biti, če nekako shajamo vsaj za silo. Moglo pa bi biti drugače, boljše, vsaj v vinorodnih krajih. Ubrati bo treba druge poti, ki vodijo do povoljnejših uspehov.

Ne pozabimo, da živimo na ozemlju, kjer zaradi ugodnih podnebnih razmer raste najboljšo vino, kar ga svet premore. Naše vino je porabno za izdelovanje najfinejših penečih vin. Gotove sorte nam dajejo poleg izbornih in navadnih namiznih vin najboljša steklenična vina. Lahko bi izdelovali iz našega vina najfinejši konjak in očet. Uporabili bi lahko več grozdja za zobanje in za izdelavo brezalkoholnih pijač in še marsikaj. Vsega tega še nismo izkoristili do skrajne možnosti. Mi tavamo v trajni negotovosti. Naša vinska proizvodnja je prikrojena razmeram, ki so obstojale pred l. 1918.; takrat namreč ni bilo proti severu, kamor smo z lahkoto vsako leto prodali višek naših vin, avstrijske carinske ovire. Dolga leta po prevratu smo upali, da dobimo s pametno mednarodno gospodarsko politiko avstrijski vinski trg nazaj. Iz naše strani ni manjkalo dobre volje, pa vendar nismo uspeli in danes vidimo, da je izvoz vina v Avstrijo skoro popolnoma izostal. Računati moramo z razmerami, kakor so nastale v novi dobi. Mi pa nič-

Ne klanjaj se bahaču, temveč moztosti in poštenosti!

sar nismo storili v našem vinarskem gospodarstvu, kar bi odgovarjalo spremenjenim razmeram po prevratu. Posledice tega žalostnega stanja bridko občutimo v primeru, če par let zaporedoma vinogradi bogato obrodijo in ne vemo kam z viškom vina nad lastno potrebo. Dušimo se v vinu, ki nima nobene cene, ker ni kupcev. Tolažba v slabih vinskih letinah z boljše ceno je spet varljiva in pomeni izgubo, ker je vina za prodajo premalo, da bi krili pridelovalne stroške. Torej, če ne bomo kmalu ubrali druge poti, bo kriza v vinarstvu pri nas ostala trajna v splošno škodo, propala bo ta prej dobičkasnosna kmetijska panoga, s katero se je do zadnjega časa še preživljalo v naši banovini gotovo nad 200.000 prebivalcev.

To neugodno stanje nas sili k temeljiti spremembi v našem vinskem gospodarstvu. Na jasnem si moramo biti, da smo navezani samo na domači vinski trg, oziroma konsum. Za tega pa pridelamo vina mnogo preveč. Kam z viškom vina? Če ga hočemo izvoziti v tuje države, moramo brez odloga dvigniti naše kletarstvo, ki pa je mogoče le v večjih obratih, katerih mi nimamo. Začeti moramo takoj z ustanavljanjem velikih vinskih zadrug. V vsakem vinskem okolišju, — v naši banovini jih je 13 — je potrebna taka zadruga, vsaj ena. Te zadruge morajo biti v vsakem oziru tehnično na višku in se morajo medsebojno podpirati in delati sporazumno brez medsebojne konkurence. V teh zadrugah si moramo ustvariti vinske tipe po zahtevah svetovnega trga in ko bomo te imeli, še-le takrat bomo mogli govoriti o izvozu naših vin v inozemstvo v večjem obsegu. Drugega izhoda iz vinske krize pri nas ni. Če do tega spoznanja kmalu ne bomo prišli, tedaj bomo morali polovico naših vinogradov opustiti, kar bo bedo in socialno zlo še povečalo, ker bomo imeli v naši banovini najmanj 100.000 brezposelnih več nego danes. Zato mislim, da je boljše, če odločujoči činitelji raje izdatneje podprejo in v novodobni smeri vodijo naše vinarsko gospodarstvo, kakor da si nakopajo na glavo novo skrb za znatno povečano število brezposelnih.

Z neumorno vztrajnostjo in s popolnim uspehom smo premagali trtoušno nesre-

čo, ki je bila težja kakor današnja vinska kriza. In če so se našli takrat možje: Pirc, Balon, Matjašič, Puklavec, Gombač, Skalický, Goričan, Belle, Zupanc, Žnidarič in Stiegler, ki so s svojim strokovnim znanjem in z nezlomljivo trdno voljo pripomogli do obnove 23.000 ha vinogradov, tedaj smemo z vsem zaupanjem pričakovati, da bo mladi rod vinskih strokovnjakov povoljno rešil vinarsko združništvo.

Ti dragi naš jubilent „Kmetovalec“, ki si bil od vsega početka skozi dolgo dobo 50. let dragocen svetovalec našemu vinogradniku, predvsem v trtoušni krizi, ostani takšen tudi v bodoče, ko bo vinogradnik reševal vinsko krizo z ustanavljanjem vinskih zadrug. Kakor te danes krasijo uspehi na vinarsko-tehničnem, tako te naj v bodoče krasijo še večji uspehi na vinarsko-zadružnem polju.

Metličavost vinske trte.

Josip Blažević.

V krogu praktikov razumemo pod to označbo bolezen na vinski trti, ki povzroči, da trs izgleda slično kot metla. Vzrok obolenja še ni povsem pojasnjen. Gotovo pa so to motnje v prehrani in oblikovanju pletenin, ki tvorijo trsno mladje. Na trsu vidimo, da zrastejo mladike do junija s kratkimi členi in z malimi, zanikrnimi listi in vrhutega nam kažejo zelo pomanjkljivo rodovitnost.

Trs se spremeni v teku poletja, ko se je prirastek členov in listov normalno razvil. Pri površnem opazovanju se več ali manj zabriše zunanji značaj metličavega trsa, med tem ko nam natančnejša preiskava kaže, da so mladike ostale na spodnjih delih kratkočlenske in malolistne z malim in razstrešenim grozdem; nekateri trsi ostanejo nerodovitni, ne da bi usahnil.

Metličavost se pojavi navadno v tretjem ali četrtem letu po sajenju enoletnih cepljenk. Opažalo se jo je tudi že v dvoletnih nasadih in nastopila je pri režnji na reznike močnejše, kakor pa pri režnji na locne. V tem zmislu smo svoječasno na solonis in ripariji cepljene metličave 7letne trse šipona, rumenega muškata, laškega rizlinga, zel. silvanca in žlahtnine v poskusnem vinogradu obrezali en del

Bodi povsod mož-poštenjak!

na locna, en del za primerjavo in kontrolo pa na reznike. Poizkus je očitvidno pokazal, da so na reznike obrezani trsi obdržali metličavost, med tem ko so kazale na locen obrezane mladike sicer do 5. ali 6. očesa metličavost in malorodnost, a pre-kostojeeče večinoma iz normalnega dela lanske rozge nastale mladike so rodile popolnoma razvito in zrelo grozdje.

Iste poizkuse smo izvajali na zelenem veltincu, pri katerem se je število metličavih trsov že v prvem letu polagoma znižalo in je v prihodnjem letu popolnoma izginilo. Zdi se torej, da je režnja na locne dober način za popravo metličavih trsov.

Bodimo bolj pazljivi in natančni pri obnavljanju vinogradov.

Franjo Fistrovič.

Povod, da napišem ta članek, po katerem bi se v bodoče moral ravnati prav vsak vinogradnik, ki pričakuje od svojega vinograda splošne koristi, mi je dal ta-le slučaj:

Štiri leta sem opazoval parcelo novega nasada, pri katerem se mi je zdelo, da nekaj ni bilo v redu in to zaradi tega, ker je ta nasad namesto, da bi se čedalje bolj razvijal, je vedno bolj in bolj hiral.

Letos, ko je osem let od tega, kar so to parcelo obnovili, so trte popolnoma usahnile in ni kazalo drugega, kot jo ponovno rigolati in zasaditi z novimi sadikami.

In ko smo začeli rigolati, smo opazili to-le:

1. Bilo je zrigolano premalo globoko, ker smo že na 50 cm globočine našli trdo usedlino peska, laporja in tudi kamenja, vmes pa so bile neprerigolane medstene, ki so ostale iz časa prvega rigolanja in to zato, ker so delavci, ko so rigolali, podkopavali, kar so izvršili na ta način: ko je ena jama gotova, se druga spodaj podkoplje, na kar se zemlja na dno jame samo sesede in nič ne premeša, vrhnja plast ostané zgoraj kot je bila in končno so spodaj vmesne stene nezrahljane, od katerih bi zemlja pravilno morala biti na površju. Seveda je delo šlo nekoliko hitreje od rok, vendar je tako delo skrajno pogrešno in nepriporočljivo!

2. Na trtah, ki smo jih izkopal, se je videlo, da so bile zelo slabo vsajene; premalo se je oziralo na zdrave in dovolj razvite sadike.

3. Podlaga, na katero so bile trte cepljene, je bila Riparia Portalis, ki pa ni prikladna za lapornato, peščeno in kamenito zemljo.

4. Kljub temu, da ta parcela ni v strmini, ampak v malo položni, skoraj ravni legi, so bile trte skoraj popolnoma zunaj, torej plitvo vsajene, ker so bile glavne korenine čisto na površju.

Iz navedenega sledi, kaka pazljivost, preudarnost in vestnost je potrebna pri obnovi vinogradov.

Pri rigolanju je treba paziti, da rigolamo dovolj globoko, v ravnih in bolj položnih parcelah najmanj 1 m globoko, v strmih legah 1,20 m, po potrebi, odnosno v zelo strmih legi tudi globlje. Zemljo dobro premešamo tako, da pride gornja plast spodaj, nato srednja in zgoraj spodnja plast zemlje. Če rigolamo 1,20 m ali bolj globoko, je dobro, da razdelimo zemljo tako, da pride srednja plast spodaj, gornjo plast denemo na stran in jo damo na sredi-no, ker, ako bi jo dali čisto spodaj, bi bila pregloboko in ne bi prišla za razvoj korenin dovolj v poštev.

Pod nobenim pogojem ne dovolimo delavcem podkopavanja in vzemimo za to delo vestne in ubogljive ljudi, moramo pa jih stalno nadzorovati, posebno ako smo dali delo v akord.

Za sajenje vzamemo le prvovrstne sadike zanesljivih trsničarjev, ako si jih ne moremo vzgajati sami. Izberimo res primerno zemlji prikladno podlago in s kompostom ne štedimo. Le tako se bomo izognili neprijetnemu in dragemu podsajevanju.

Zgoraj ob robu vinograda sadimo trte nekaj globlje, in to zaradi tega, ker zemlja pri obdelovanju nehote leze v dolino, ob vznožju vinograda pa sadimo nekaj višje, da pozneje ne pridejo trte pregloboko.

Sadimo le sorte, za katere smo prepričani, da bodo zemlji in legi odgovarjale in od katerih upamo, da so za naše razmere najprikladnejše. Držimo se trsnega izbora za Dravsko banovino.

Ob času obnavljanja si moramo biti na jasnem, da je delo, za katerega smo se odločili, važno, ker ni opravljeno samo za

eno, dve ali tri leta, ampak za 30 in več let. Dragemu delu primerne pridelke smemo pričakovati le, ako smo izvršili obnovo vinogradov tehnično brez napak!

Društvene vesti.

Razglas.

Članarina Vinarskega društva za Dravsko banovino v Mariboru znaša za leto 1934. 10.— Din

do 3 oralov vinograda, za vsak nadaljni oral se poviša članarina za 5.— Din, tako da plača posestnik 5 oralov vinograda 20.— Din.

Naročnina za skupno glasilo „Kmetovalec“ znaša 25.— Din letno. Kdor hoče dobivati „Kmetovalca“, plača torej poleg članarine za Vinarsko društvo še naročnina za Kmetovalca, to je 35.— Din in po 5.— Din več za vsak oral vinograda nad 3 orale.

V Vinarskih podružnicah organizirani člani plačajo članarino in naročnino svoji podružnici, vsi neposredni člani pa nakažejo oboje Vinarskemu društvu v Mariboru s položnico na čekovni račun številka 10.786 pri podružnici Poštne hranilnice v Ljubljani.

Naročil na „Kmetovalca“ brez nakazila članarine in naročnine ne moremo upoštevati.

Položnico pošljemo na zahtevo vsakomur brezplačno.

Vinarsko društvo za Dravsko banovino v Mariboru

Razlagova ul. 13.

Vinarska podružnica v Ljutomeru je imela v nedeljo dne 21. jan. 1934. v kavarni Resnik občni zbor. —

Predsednik gospod Fric Zemljič otvoril ob 10. občni zbor, ugotovi sklepčnost, iskreno pozdravi vse navzoče, predvsem srez. km. referenta g. Žnidariča in se spomni umrlega člana g. Marka Rosenberga, kateremu zakličejo trikrat „Slava“.

Predsednik nadalje poziva vse vinogradnike, da se organizirajo v svoji stanovski organizaciji, ker le tedaj, ko bo vsak sleherni vinogradnik član Vinarskega društva, smemo upati na zboljšanje našega težkega položaja.

Tajnik g. Fistrovič prečita zapisnik zadnjega občnega zbora, katerega soglasno odobrijo vsi.

Nato prečita tajniško poročilo o delovanju podružnice v minulem letu, iz katerega je raz-

vidno, da je odbor vneto zasledoval vsa važnejša vprašanja, ki zanimajo vinogradnika in skušal po svojih močeh preprečiti vse, kar ne bi bilo vinogradnikom v korist.

Tudi to poročilo se soglasno odobri z iskreno zahvalo tajniku za njegov trud. Tajnik še prečita poročilo o uspehu vinske razstave in sejma leta 1933, iz katerega je razvidno, da se je precej vina prodalo; tudi več manjših vinogradnikov je svoje vino prodalo in podružnica je imela 2544.70 Din čistega dobička.

Blagajnik g. Škof poda blagajniško poročilo, ki izkazuje Din 1867 preostanka. Pregledovalca računov sta račune pregledala, našla vse v redu in predlagala, da se da blagajniku absolutorij, kar se soglasno odobri.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanja predsednik g. Fric Zemljič. Za podpredsednika pa g. Ferdo Magdič iz Cvena. Odborniki so: gg. Albert pl. Fodroczy, Štrigova; Mursa Josip, Krapje; Brumen Franjo, Krapje; Seršen Franc, Veržej; Pučnik Anton, Nunska graba; Lipovec Ignacij, Podgradje (tajnik); Bratuša Jožef, Ljutomer; Štampar Vekoslav, Ljutomer; Rajh Mirko, Ljutomer (blagajnik).

Za delegate za občni zbor Vin. društva, kateri se bo vršil dne 26. maja v Mariboru, so bili izvoljeni gg. Seršen Franc, Magdič Ferdo, Bratuša Jožef, Dunaj Alojz.

Občni zbor zahteva, naj se ponovno sestavi primerna resolucija, da se v bodoče pri trgovinskih pogajanjih z za izvoz vina v poštev prihajajočimi državami pritegne k pogajanjem vinogradnik-strokovnjak iz naših krajev.

Sklene se, da se pošlje prošnja kr. banski upravi v Ljubljani, da se za vinarstvo namesti pri banski upravi strokovnjak.

Srez. kmet. referent g. Žnidarič poroča, da vse banovine zahtevajo uvedbo trošarine na vino, odnosno spremembo dosedanjega načina pobiranja trošarine in je zamišljeno to tako, da bi znašala celokupna trošarina na vino na deželi 2 Din, v mestih pa 2.50 Din od l. Trošarina se bo plačala tedaj, ko dene gostilničar sod na pipo.

Člani so izrazili željo, da vinogradniki varujejo svoje interese kot drugi stanov. zahtevajo, da naj na vsak način ostane dosedanja način pobiranja trošarine, morebitne napake naj se popravijo. Zahtevajo tudi, da se uvede višja trošarina na pivo in povdarjajo, da je treba vinogradnika čim bolj ščititi, ker, če bo vinogradnik lahko prodal vino, bo tudi rad plačeval davke. Klasifikacija gostiln je nepravilna, gostilničarji naj se pobrigajo za to, da pridejo v primerne kategorije.

Ogibaj se slabe družčine, zlasti take, kjer se zapravlja čast in denar.

Soglasno se sklone, da smo proti spremembi pobiranja trošarine na vino in proti vsaki finančni kontroli,

Prosi se, da bi se priredil tečaj o rezi v vinogradu, kar se bo zgodilo.

Občni zbor zahteva spremembo viničarske uredbe, da ne bo v škodo vinogradnikom.

Soglasno se sklone, da se tudi letos priredi v Ljutomeru vinska razstava s sejmom.

Sklone se, da bo vodila Vin. podr. seznam vseh vinogradnikov, ki žele prodati svoja vina, da se lahko pri podružnici izve o vinu, ki je na prodaj.

Srez. kmet. referent g. Žnidarič razdeli nagrade (žage in škarje) lanskim razstavljalcem najboljših vin in to manjšim posestnikom, med tem ko dobe večji posestniki diplome.

Po razdelitvi teh čestita srez. kmet. ref. odlikovancem in jih poziva, da tudi v naprej ostanejo zvesti člani Vinar. društva in dobri in napredni vinogradniki.

Končno poziva Vinarska podružnica vse župane ljutomerskega sreza, da naj pri viničarskih komisijah delajo na to, da pride med vinogradnikom in viničarjem do poravnave, da ne bo šla vsaka malenkost pred sodnijo.

Živinoreja in mlekarstvo.

Inž. Boris Wenko.

Ing. Boris Wenko, kmetijski višji pristav in živinorejski referent kr. banske uprave. Maturiral je leta 1914. na realki v Mariboru, nakar je bil ves čas svetovne vojne pri vojaki. Študiral je

Visoko kmetijsko šolo na Dunaju, ki jo je l. 1922. dovršil. Po daljši praksi na raznih veleposestvih, je bil dodeljen kmetij. oddelku pri velikem županstvu v Mariboru kot pripravnik. Pod oblastno samoupravo je prišel najprej v Ormož, nato pa v Mursko Soboto. Kot kmetijski referent za vse Prekmurje je v letih 1929, 1930. in 1931. tamkaj uspešno organiziral selekcijo govedi. Leta 1931. je pa bil poklican k banski upravi, kjer mu je bil poverjen referat za živinorejo. V zadnjem času sodeluje tudi pri uredništvu „Kmetovalca“.

Živinoreja v prihodnjih letih.

Ing. Boris Wenko.

Ko obhaja „Kmetovalec“ petdesetletnico izhajanja, je prav, da podam za naše čitatelje načrt za bodočnost. Važno je, da se ob tej priliki porazgovorimo, kaj moramo v prihodnjih letih podvzeti za izboljšanje naše živinoreje.

Najvažnejša panoga bo tudi v bodoče **govedoreja**, ki jo moramo kakovostno zelo izboljšati. To bomo dosegli vzporedno po dveh poteh: 1. z večjim pridelovanjem boljše krme in z izboljšanjem živalske nege in 2. s plemensko odbiro onih živali, ki po svoji prirojeni sposobnosti najboljše izkoristijo krmo. Krmljenje moramo izboljšati z ukrepi, ki ne stanejo mnogo in so gotovo donosni. Tu sem spada predvsem **ureditev gnojišč in gnojničnih jam**. Žalostno poglavje našega kmetovanja, da izgubimo vsako leto samo v Dravski banovini okoli 250 milijonov Din gnojilnih snovi v zrak in v vodo, med tem ko izčrpani travniki ne prejmejo prepotrebne rastlinske hrane, bo treba odpraviti. Izkazalo se je, da sedanji način banovinskih podpor za gnojišča pomaga le malemu številu kmetij. Iskati moramo pota, da v teku kakih 20—25 let to sramotno vprašanje rešimo enkrat za vselej. Če se nam to ne posreči, je vse drugo govorjenje o povzdigi kmetijstva odveč. Nadalje moramo najti pota, da vse naše kmetovalce pripravimo do tega — zlepa ali zgrda — da bodo **travnike kosili zgodaj** in tako pridelali — čeprav malo manj — visokovredno seno namesto travniške slame, ki jo spravljajo danes vsepovsod. V krajih, kjer je malo travnikov in ki so suši izpostavljeni, bomo pričeli v večjem obsegu s pridelovanjem koruze in solnčnice

Ne misli samo na lastne koristi, temveč misli tudi na druge sotrpine.

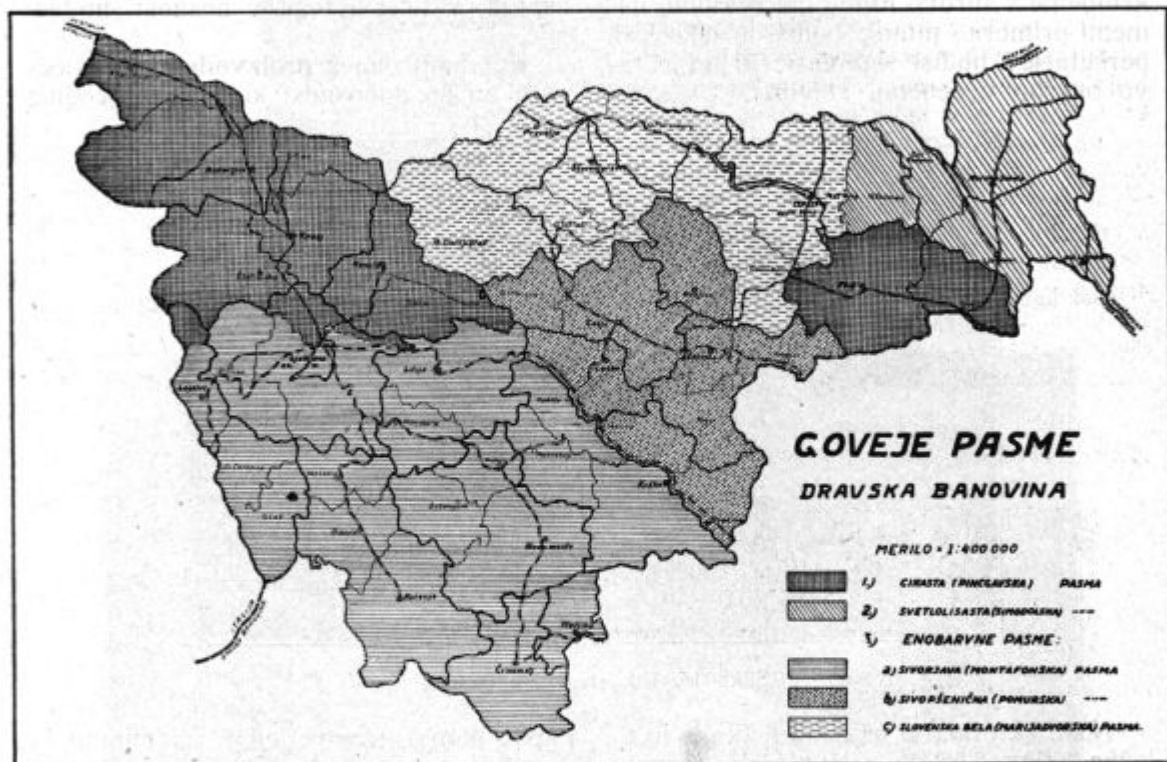
za ensilažo (spravljanje v silos). V teh krajih bo imela vsaka kmetija svojo **ensilažno jamo**. S tem smo navedli le nekaj najvažnejših korakov za izboljšanje razmer, v katerih živi, oziroma životari naša živina.

Istočasno in z enako vneto se bomo lotili tudi selekcioniranja ali plemenske odbire naše živine. Iz neznatnih začetkov po veliki vojni se je na tem polju v zadnjih letih razvilo ogromno organiza-

zveze, ki se bo od leta do leta ojačilo z vedno strožjim izvajanjem rejske discipline; hkrati pa bo rastlo gibanje tudi v širino in pritegnilo vedno nove kraje in člane, dokler ne bo obsegala vseh dobrih delavcev med našimi živinorejci.

*

Preidem na drugo panogo naše živinoreje, na **svinjerejo**. Tu nas čaka predvsem zakonita ureditev pasemskih okolišev. Predvidena sta dva okoliša. En okoliš,

cijsko delo. V vseh šestih pasemskih okoliših naše banovine deluje danes nad 100 selekcijskih edinic, ki ima pod kontrolo nad 5000 naših najboljših krav. Edinice so povezane v zveze. Za vsako pasmo imamo po eno zvezo. Še to leto nam bodo ustanovili „banovinsko zvezo“, ki bo obsegala vso selekcijsko delo v banovini. Imela bo okoli 4000 članov, najboljših živinorejcev iz vseh delov banovine in bo povsem upravičena nastopiti kot zastopnica kmetovalcev-živinorejcev. Tako dovršujemo trdno ogrodje močne zgradbe selekcijskih edinic, zvez in banovinske

kjer je svinjereja že sedaj številčno najmočnejše razvita, bo proizvajal mesnato svinjo za izvoz. Gojil bo plemenito svinjo. Drugi, večji okoliš bo proizvajal meso in mast za domačo uporabo. Ohranil bo požlahtnjeno domačo svinjo. V vsej banovini bomo morali pričeti z zakonitim ocenjevanjem mrjascev za splošno plemenjenje.

Pospeševanje bo slonelo na **rejskih središčih** pri večjih kmetih in na banovinskih zavodih. Rejskim središčem bo delovanje točno predpisano s pravilnikom za priznanje in s pravilnikom za izvajanje

Ne povzdiguje se v nebesa, pa četudi si v loteriji zadel.

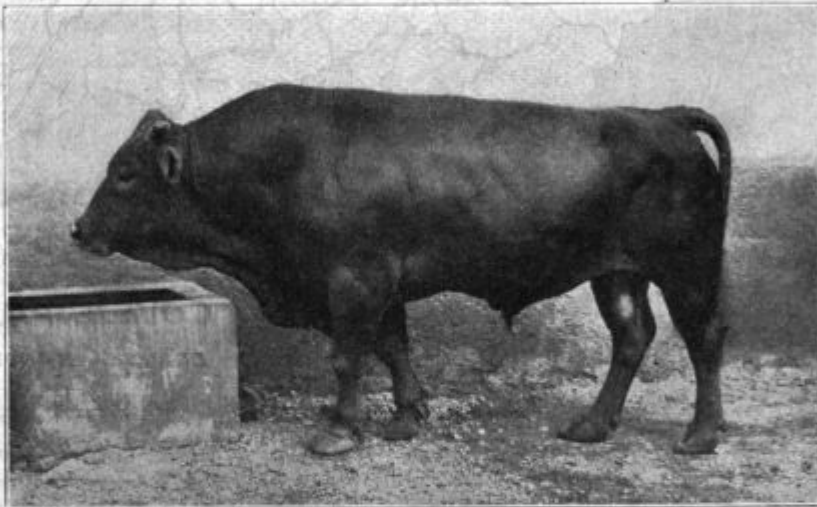
selekcije. Lastniki rejских središč se bodo organizirali v skupno banovinsko organizacijo s krajevnimi organizacijami. Banovinska organizacija bo vodila rodovnik najboljših svinj in mrjascev. Po potrebi bo uvažala tudi regeneratore iz najboljših inozemskih rej.

Iz teh rejских središč bodo porazdelili visokovredne **mlade plemenjake** v vse kraje banovine, kakor delamo že sedaj. Predvsem bomo gledali na večjo proizvodnjo beljakovinske krme, na naravno krmljenje s surovo hrano, na pravilno namenu primerno pitanje bodisi probkov ali peršutarjev bodisi slaninaric in na zdravo oskrbo v cenjenih hlevih.

krog rejcev vse učiteljstvo in drugo podeželsko uradništvo. Tako bo kmalu vsakdo spoznal Štajerko. Ko bo tako propaganda končana, bo prihodnji korak sistematično naseljevanje vasi. Tu bomo delali s prispevki, pa tudi z zakonitimi pripomočki.

Med tem ko prepustimo razpravljanje o bolj svetli ali bolj temni barvi perja naše Štajerke onim, ki nimajo primernejšega dela, bomo kokoš v vseh **rejских središčih** strogo izenačili v vseh glavnih pasemskih znakih, v telesni teži, v nesnosti in teži jajc.

Ker nam danes **proizvodnja jajc** zasigurno boljšo donosnost kakor proizvodnja

Slika 15. **Bik sivorjave pasme.**

Naše veterinarje pa čaka težka, a hvaležna naloga, da našo svinjerejo očuvajo vsakoletnih ogromnih izgub po **kužnih boleznih**, ki nam sicer stalno ogrožajo donosno svinjerejo.

Nič manj važno od svinjereje je **perutninarstvo**. Tu nas ne ovirajo načelni zadržki, ker je vsa banovina končnoveljavno določena kot pasemski okoliš **štajerske kokoši**. Dosedanji propagandi v tisku in predavanjih, predvsem pa z razdelitvijo plemenskega blaga in valilnih jajc, je uspelo seznaniti s to našo izborno pasmo skoro vse kraje v banovini. Da prodremo še v ostale kraje, bomo blago v bodoče razdelili bolj enakomerno po vsej banovini s tem, da bo pritegnjeno v

mesa, bomo strogo gledali na enotno in dovoljno težo jajc poleg zadovoljivega letnega števila jajc. Propagirali bomo pa tudi kapunjenje, ker upamo na ta način doseči za odvišne peteline boljši stalni dohodek, kakor z odprodajo mladih piščancev.

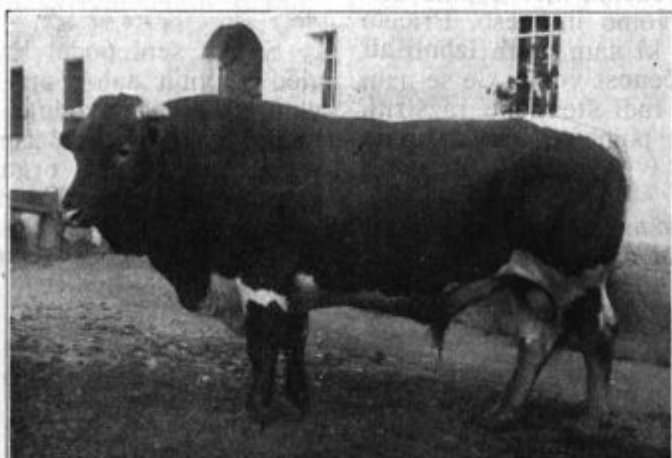
Vsa rejska središča se bodo komisij-sko pregledala. Priznanje za banovinsko rejsko središče se bo izreklo samo onim, ki bodo glede lege, prostorov, blaga in selekcioniranja povsem izpolnili najstrožje zahteve.

Nadaljevali bomo s propagando Štajerke v drugih banovinah. Tako upamo polagoma ustvariti nekaj dohodkov iz prodaje plemenske robe na jug države.

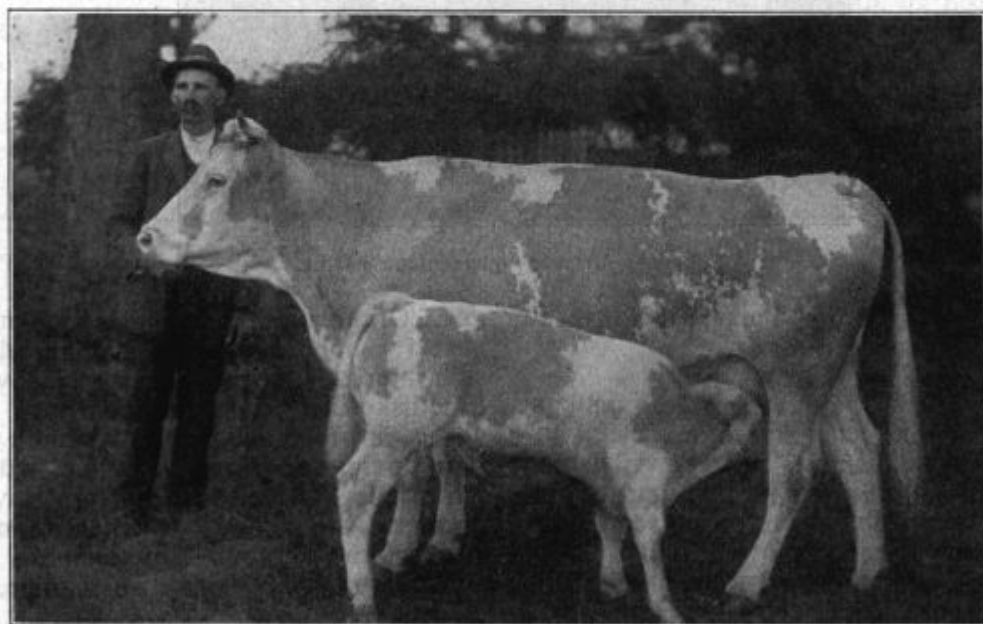
Spekulant in sebičnež sta si enaka; ne spadata med poštenjake.

Kot četrto med glavnimi panogami naše živinoreje moramo posvetiti vso pažnjo naši **konjereji**. Od osvobojenja do lanskega leta je naša konjereja številčno stalno nazadovala. Odpadel je skoro ves izvoz, zmanjšala pa se je zaradi stroja

novina, kateri je država določila rejo težkih konjev noriškega tipa. Najbrže pa bomo v manjših okoliših gojili tudi lahke konje lipicanskega tipa in ameriškega dirkača.

Slika 16. Seleksijsko društvo Ovšišje. Plemenjak cikaste pasme, oče sedanjega rodovniškega bika.

Slika 17. Svetlolisasta krava s teletom (Seleksijsko društvo Veržej).

tudi domača potreba sportnih in delovnih konjev. Zgleda pa vendar, da smo že dosegli najnižjo stanje, na katerem bomo sedaj obstali.

V konjereji nas čaka še težka ureditev **pasemskega vprašanja**. Mi smo edina ba-

Pospeševalno delo bo treba spraviti na drugi temelj. Sedaj je to delo drago in malo uspešno. Sestav žrebcev v banovinskem oskrbovanju je tako drag, da bo moral izginiti. Na ta način prihranjena sredstva se bodo uporabila za **nabavo**

Ne izrabljaj nevednosti drugih v lastno korist.

dobrih žrebcev in za selekcijo, s katero bo treba pričeti, da nadomestimo, kar smo sedaj zamudili.

*

Manjšega pomena je **ovčjereja**. Važna je le v gorskih predelih, kjer gojimo **solčavsko ovco** za volno in meso. Pričelo se bo s selekcijo, ki nam mora **izboljšati kakovost in izenačenost volne**. Če se nam posreči ovčjerejo tudi številčno razširiti, bo to velikega pomena za državno obrambo.

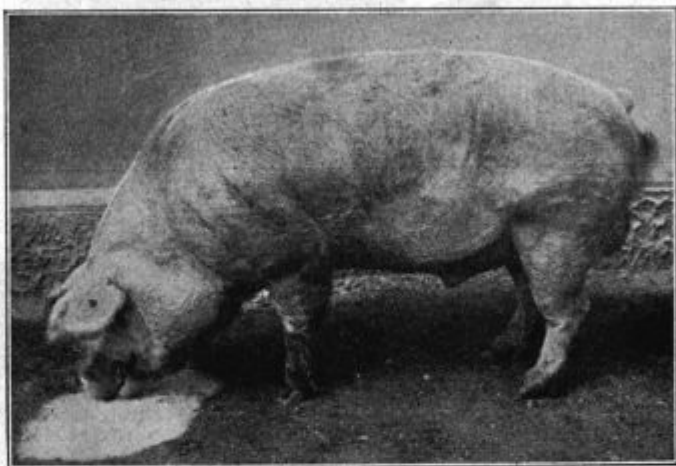
*

Kozjereja je važna za male ljudi v tovarniških krajih in na mejah mest. Skr-

inozemstva, ki je že silno padel, mora popolnoma odpasti. Povečati se pa mora tudi **domači konzum mleka** in mlečnih izdelkov, ki je še zelo majhen. Tu bo treba obširne propagande. Seveda bomo skušali tudi izvažati, v kolikor bo to mogoče.

*

S tem sem podal kratek, bežen pregled glavnih nalog pri usmerjevanju živinorejske proizvodnje v bodočih letih. Enako važno kakor usmerjevanje proizvodnje pa je tudi **organizacija prodaje**. Izredno velika razlika med ceno kmetijskih proizvodov in cenami industrijskih izdelkov nam kaže, da tu nekaj ni zdra-

Slika 18. Mrjasec oplemenjene pasme.

beli bomo za dobre plemenske kozle po mlečnih materah.

*

V vezi z našo govedorejo je v velikem delu banovine **mlekarstvo** odličnega gospodarskega pomena. Tu se je v zadnjih letih mnogo storilo. Discipliniranost članstva mlekarskih zadrug se z vsemi sredstvi jača, kar nam bo omogočilo dobro in ceneje obratovati. Isto bomo in smo v veliki meri že dosegli tudi z združitvijo malih krajevnih mlekarij v večje in **velike obrate**. Vse mlekarske zadruge so povezane v mlekarski zvezi, ki ni le interesna zastopnica, ampak tudi trgovska usmerjevalka pridelka in prodaje.

Pričeli smo že z izdelovanjem posebnih, **svojevrstnih sirov**. S povečanjem produkcije in izboljšanjem kakovosti moramo zavzeti ves trg v državi. Uvoz iz

vega. Organizirani kmetovalci bodo morali poseči v boj za obrambo svojih življenjskih interesov. Hvalevredno prizadevanje Kmetijske družbe na domačem trgu živinorejskih proizvodov in na zunanjih tržiščih bo moralo še mnogo bolj oživeti. Skrajšanje poti od našega pridelovalca do našega ali tujega konzumenta (porabnika) mora zagotoviti kmetu boljše cene svojih proizvodov, kakor so sedanje.

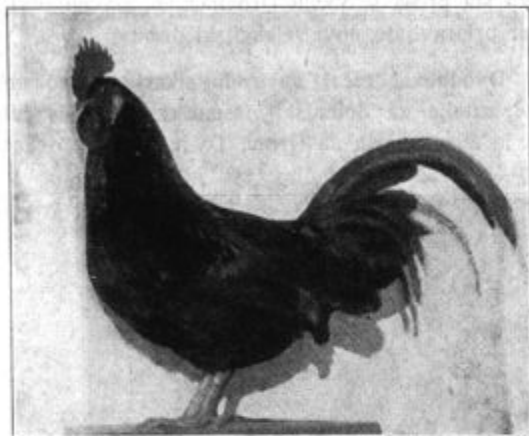
Zgodno valjenje.

I. Gosak.

Zgodnji piščanci so močno razvite, težke kokoši. Pri nas na kmetih je že tako, da imamo veselje le z lepo živino, pa najsi bo to goveja živina, svinje ali kokoši, povsod gledamo z veseljem na kre-

Kmet, ki kmeta preganja, ni pravi kmet.

pek močen razvoj živali, ker nam take največ vržejo v prodaji in domačem gošpodarstvu. Če zgodaj nasadimo valilna jajca, tako da se piščanci izvalijo okrog velike noči, nudimo s tem mladim živalicam mnogo toplega solnca, poživljajoče spomladi z njenimi skrivnostnimi silami,

Slika 19. Petelin rjave štajerske pasme.

in paše. Izkušnje so pokazale, da so take kokoši velike, živobarvne in tudi težke, med tem ko pridejo pozni piščanci — kresnjaki jim pravimo — s svojo nežno mladostjo v žgoče poletje, da kar omagujejo in poginejo.

Drugo vprašanje je izbira jajc. Pridne nesnice in petelini iz takega rodu zagotavljajo dobre nesne potomce. Pomisliti pa je treba, da so naše najboljše nesnice navadno prav nežne in drobne kokoške. One spreminjajo skoro vso hrano le v jajca, mesto v meso in mast.

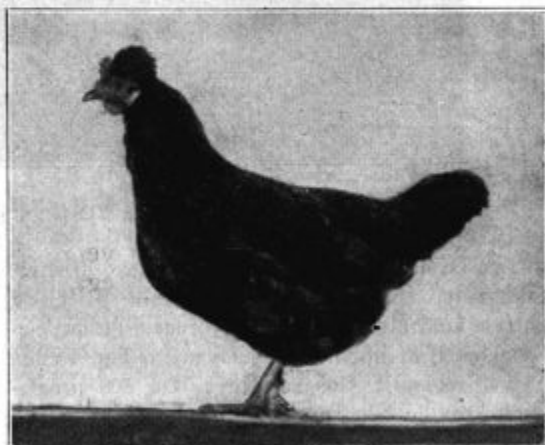
Ako hočemo imeti nekoliko težje plemo, moramo pač zatisniti eno oko ter odbrati jajca od večjih kokoši s še dobro nesnostjo, vendar pa ne pod letnim številom 120.

Resnica je pa tudi, da zgodnji potomci lažjih, pridnih nesnic že v avgustu ležejo prva jajca, težje kokoši pa šele v oktobru.

Velika nesnost in 3 kg težka kokoš sta navzlic reklamam prazne marnje. Mogoče je že, da so spekulanti, perutninarski farmarji v poedinih slučajih začasno dosegli take vsestranske uspehe, kmetski perutninarji pa nimamo od tega prav nobe-

ne koristi, pač pa škodo, ako nasedamo limanicam in naročamo za drag denar jajca takih čudežnih kokoši; razočaranje nam ne bo izostalo!

Mnogi perutninarji bi radi dali zgodaj valit, pa ni koklje; zima je bila trda, kokoši so začele nesti šele po Svečnici, pa se še niso iznesle in toraj ne kokajo. Vrhu tega pridne Štajerke z dobro nesnostjo sploh nerade kokajo. Kokošjerejci v bližini Ljubljane ali perutninarskih farm si lahko pomagajo, da jim oskrbijo valjenje umetni valilniki-inkubatorji. So pa nove sitnosti zaradi pomanjkanja matere, ki naj mladiče greje, varuje in vodi. Pri nas na deželi umetno valjenje ne bo imelo tako kmalu še večje pomembnosti. Imamo pa pripravno pomoč v puri, ki se hitro iznese in je takoj pripravljena prevzeti posel valjenja za 2 kurji rodbini. Pura vali vztrajno potrpežljivo, celo dva zaporedna nasada, ako smo prve izvaljence med tem zvečer podtaknili bolj pazni koklji ali celo kopunu, da jih vodi. Pritožujejo se, da je pura, nerodna mati, da piščanca vodi daleč, da jim ne zna dobro iskati hrane itd. Nekaj je že res; koklja je dosti bolj razumna, vendar pa marsikatera koklja zgodaj zapusti piščance, kar pa

Slika 20. Kokoš rjave štajerske pasme.

pura ne stori. Meni je pura skrbno vzgojila ves mladi zarod in sem bil z njenimi materinskimi sposobnostmi prav zadovoljen. Mnogo mojih sosedov, ki redijo pridno nesno štajersko kokoš, uporabljajo sedaj tudi puro za valjenje.

Razno.

Seja načelstva Seleksijske zveze v Mariboru se je vršila 11. februarja v Slovenjem gradcu. Na dnevnem redu so bili tekoči posli. Služba zveznega molznega nadziralca se je oddala Schönendorferju Cirilu iz Slovenjega gradca. Sprejet je bil proračun za l. 1934. Zveza se poteguje za to, da pridejo članice do pašnikov po agrarni reformi na škofijskem veleposestvu v Gornjem gradu.

Nova seleksijska ednica. Že ob priliki strokovnega predavanja, ki ga je imel živ. ref. kr. banske uprave ing. Wenko dne 12. novembra v Podnartu, je bilo načelno sklenjeno, da se usta-

v. Ormožu. Poleg banovine je za nabavo prispeval tudi sreski kmetijski odbor ptujski in g. narodni poslanec Benko. S tem je ormoška zveza za daljšo dobo preskrbljena z glavnimi plemenjaki. Po dva bika sta dobili seleksijski društvi v Središču in Ormožu, po enega bika pa društva Sv. Marjeta, Podlehnik, Sv. Lenart in Cirkovce. Preostala dva bika sta prišla v občini Drbetinci in Slovenjavi, kjer pripravljajo novi seleksijski društvi.

Dvodnevni tečaj za rodovnikarje in molzne nadziralce za dolenski pasemski okoliš je bil 25. in 26. januarja na Grmu. To je bil drugi tečaj

Slika 21. Gnojišče večje kmetije.

novi za **Ovšišje** in okolico novo seleksijsko društvo. Kmetovalci so takoj po predavanju pričeli z molzno kontrolo. V začetku februarja je pregledal seleksijski odbor s sodelovanjem ing. Rataja in živ. revizorja Gosaka krave. Od 500 pregledanih krav je bilo sprejetih v rodovno knjigo B: 68, v rodovno knjigo A pa 4. V nedeljo dne 18. februarja pa se je vršila ustanovna skupščina. Po strokovnem predavanju ing. Wenka so bila sprejeta pravila in izvoljeno načelstvo. Pristopilo je okoli 50 članov. Načelnik je ugleden posestnik **Bašter Franc** iz Ovšiš. Po ustanovni skupščini je bila prva seja načelstva, ki je delovanje mlade organizacije v vseh podrobnostih usmerila.

Deset originalnih pingavskih bikov je kr. banska uprava dodelila Zvezi seleksijskih društev

v letošnji zimi. Bil je zelo dobro obiskan, zlasti iz sresa Črnomlja, ki pripravlja ustanovitev nekaj novih seleksijskih društev. Predavali so isti gg. kakor na prvem tečaju.

Mednarodne perutinarske razstave v Beogradu so se v častnem številu udeležili tudi naši vrli rejci štajerske kokoši. Razstveni odbor je odlikoval z **zlato kolažno rejsko središče Kuhn-Tausch v Razvanju**. Srebrne medalje so m. dr. prejeli: **Rajšp Marija**, Pragersko; **Gosak Josip**, Teharje; **Počajt Pavla**, Teharje; **Banovinska kmetijska šola Rakičan**; **Slavič Alojz**, Banovci; **Banovinsko veleposestvo Ponoviče**; **Kupnik Franc**, Podplat. Častno diplomo pa je prejel g. **Jefimov iz Stične**.

Ing. B. W.

Pravica je še vedno zmagala.

Razpis.

Zveza selekcijskih zadrug za sivopšenično govedo v Sv. Jurju pri Celju razpisuje službo zveznega molznega nadziralca. Prosilci naj bodo le absolventi kmetijskih šol iz okoliša te pasme, ki so že delno delovali pri kakšni selekcijski organizaciji. Plača znaša Din 800.— mesečno. Prošnjo je vložiti na Zvezo s sedežem na Kmetijski šoli v Sv. Jurju pri Celju do 1. aprila 1934. z zadnjim strokovnim izpričevalom in popisom dosedanega delovanja.

Konjereja.

Dr. Franc Veble.

Dr. Veble Franc, veterinarski svetnik pri kr. banski upravi v Ljubljani, rojen 26. julija 1888. v Kapelah pri Brežicah, diplomiran za živinozdravnika na Dunaju 1913. leta; služboval kot živinozdravnik najprej v Sevnici, v svetovni vojni pri vojaki, po prevratu pa kot državni živinozdravnik v Konjicah do 1. 1921.; od 1. 1922.—1930. v Mariboru, deloma pa pri velikem županu; od 1. 1930.—1932. služboval kot veterinarski referent pri sreskem načelstvu v Litiji, od 1. 1932. do danes pa pri veter. odseku kr. banske uprave v Ljubljani. Leta 1929. promoviral na univerzi v Zagrebu za doktorja veterinarske medicine. V odboru Konjerejskega društva za Dravsko banovino je urejeval „Konjerejca“, glasilo konjerejskega društva za Mariborsko oblast od 1. 1926.—1930.; od tega leta dalje do danes pa vrši isto nalogo pri Kmetovalcu za Konjerejsko društvo za Dravsko banovino.

Naša konjereja ob jubileju »Kmetovalca«.

Dr. Veble, Ljubljana.

Jubilej predstavlja mejnik, ob katerem se človek zamišljeno ustavi, da pregleда pot, ki jo je prehodil, in da si razgleda svet, v katerega je po tej poti zašel.

Pot, ki jo je „Kmetovalec“ do sedaj prehodil na polju konjereje, je na kratko sledeča:

„Kmetovalec“ je od leta 1931. dalje tudi glasilo Konjerejskega društva za Dravsko banovino. Kot tako objavlja poučne članke, ki se tičejo naše konjereje, priobčuje pa tudi vse važnejše društvene novice, ki zanimajo naše konjerejce. Žal, da je „Kmetovalcu“, zlasti od lani dalje, obseg zaradi krize zmanjšan, zato pa je tudi konjereji v njem odmerjen dosti skromen prostor. Vendar pa mora to v danih razmerah zadostovati.

Važna dolžnost društvenega glasila je, da seznanja čitalce z vsemi sodobnimi vprašanji in jih opozarja na njihovo pravilno rešitev. To dolžnost si lasti še posebno ob svojem jubileju. Zato je na mestu, da ob svojem mejniku na kratko osvetli predmet splošnega zanimanja vseh naših konjerejcev.

Letos je namreč zanimanje konjerejcev naperjeno na reorganizacijo (preureditev) konjereje v celi naši državi, posebno pa na njeno preosnovo v Dravski banovini.

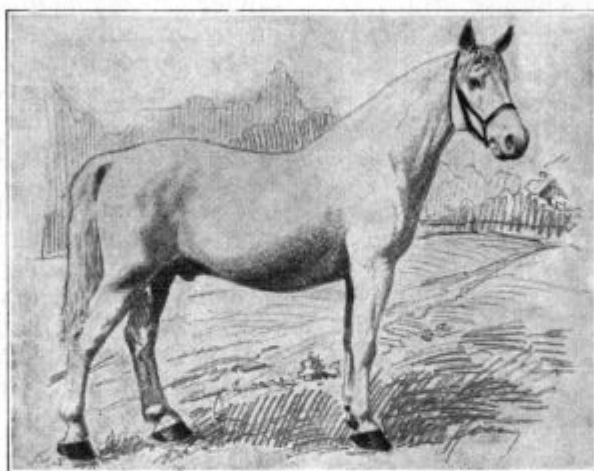
Že dalje časa se je občutila potreba po taki preosnovi, v zadnjih kritičnih letih splošnega gospodarskega zastoja pa prav posebno. Ta potreba je nastala zaradi pisanosti konjskih pasem na razmeroma majlem področju Dravske banovine. Te pasme so vse uspevale v dobi gospodarskega procveta in ugodnega prodajnega tržnega položaja. Med njimi si našel vse, kar premore konjerejska fantazija (domišljija): belgijca, norika od mrzlokrvnih pasem, od toplokrvnih pa arabca, angleža, njihove polkrvce, amerikanca, noniusa, furiosa, przedswita, gidrana in lipicanca. In vsi so se počutili dobro, zadovoljni so pa bili tudi njihovi rejci, čeprav je bila velika razlika med posameznimi pasmami glede njihove uporabnosti kakor tudi glede njihovih zahtev. Gospo-

Kmet, zavedaj se svoje moči!

darska kriza je pa postala rešeto v tej preobilici konj, v kateri je bohotno uspeval tudi marsikateri predstavnik, ki je zase zahteval mnogo ali preveč, od sebe pa dal le malo ali nič. Kakor pri človeku, tako zahteva sedanja doba stisnjena pasu tudi od živali najvišjih naporov pri delu, nudi jim pa zato komaj najnujnejše za življenje; včasih pa niti tega ne. Povrh tega se je skrčil ves promet, torej tudi promet s konji. To, kar gre še v denar, je le malenkost. Tako smo po sili razmer zabredli tudi na področju konjereje v položaj, ki zahteva skrčenje števila konjskih pasem in opustitev onih, ki se jim želodci ne dajo stisniti in pri katerih ni

nanjosti navedenim zahtevam tega časa? To je glavno vprašanje, v katerem si moramo biti na jasnem, če hočemo presnovno konjereje v Dravski banovini pravilno izvesti.

Do pravilnega odgovora na to vprašanje bi nas privedel na eni strani kratek pregled zgodovinskega razvoja vseh naštetih pasem, ki napravijo konjerejsko sliko Dravske banovine tako pisano, na drugi strani pa tudi — in morda še prej — stanje konjereje in točen pregled konjskih pasem v ostalem delu naše države ter v naših sosednih državah. Sedanje stanje konjereje pri nas ali kjerkoli je namreč na eni strani plod gospodarskega

Slika 22. Lipicanec.

moči doseči niti s skrajnim naporom zvišanega delovnega učinka. Potrebno je, da naš kmetovalec goji le toliko konj, kolikor jih neobhodno potrebuje za obdelovanje svojega polja in za druge gospodarske potrebe, in sicer konje takih pasem, ki mu vrše to delo naglo in vztrajno, ki so pa v svojih zahtevah, t. j. v negi in prehrani čim skromnejši, povrh tega pa še odporni in po svojem sestavu telesa zdravi. Izkušnje zadnjih let po vsem svetu nas uče, da so najsposobnejši za vršitev te naloge v opisanem obsegu in na omenjeni način le srednjetežki in srednjeveliki konji.

Katere konjske pasme, ki jih gojimo pri nas, so sposobne, da vrše od sedanjega časa zahtevano delo, in katere so takšne, da odgovarjajo tudi po svoji zu-

razvoja, na drugi strani so pa klesale na njem podnebne (klimatične) razmere in ga izoblikovale do sedanje oblike.

Podnebne prilike Dravske banovine so z izjemo nekaj krajevnih razlik v glavnih potezah podobne onim, v ostalem delu naše države kakor tudi onim obmejnih pokrajin sosednih držav; zato lahko trdimo, da so podobno vplivale na izoblikovanje naših konjskih tipov kot na jugu naše države, oziroma kot v naših sosednih državah. Gospodarske razmere so pa v podrobnostih pri vsakem narodu, ozir. državi res da različne, v velikih obrisih pa vidimo, da so si gospodarske zahteve in potrebe celih delov (celine) jako podobne. Značilna taka skupna poteza naše banovine z ostalim delom države in večino naših sosednih držav je

Kmet, tvoja zemlja je tvoja moč.

njihov pretežki poljedelski značaj, ki pa nanjo deloma vpliva že pretežno industrijski (veleobrtni) značaj dveh naših sosedov, t. j. Avstrije in Italije.

Ti skupni činitelji so izoblikovali v ostalih delih naše države skoro izključno same lahke konjske tipe noniusa, lipicanca, bosanca ter posavca. Le v Savski banovini so v nekaj srezih ob Dravi gojili tudi belgijca, ki ga pa sedaj zopet opuščajo. Značaj Savske banovine pač ni zanj dovolj industrijski (veleobrtni).

ustvaritev sega v leto 1580. in so pri tem sodelovale španska pasma, nato italijanska (neapolitanska) in na koncu originalni (izviren) arabec. Po svoji zunanosti ga smatrajo strokovnjaki za dovršen konjski tip, ki je 150—155 cm visok, ponavadi belec in se odlikuje s krasno naravno hojo. Plodovitost je jako zadovoljiva, le nekoliko pozno postane zrel; doraste namreč šele z 7 letom.

Naš ljutomerski amerikanec je pa enako kot lipicanec tudi plod našega pod-

Slika 23. Amerikanec.

Dravska banovina ima na sebi to posebnost, da je njen industrijski značaj izrazitejši kot v ostalih delih naše države in da ima pretežno alpsko podnebje. Ta dva činitelja sta nam ustvarila našega težkega konja, na eni strani norika, na drugi strani belgijca. Preostali kraški in poljedelski značaj naše banovine pa opravičuje vzrejo lipicanca in morda še vzrejo kakšne lažje pasme (amerikanca). Kar imamo več, je preveč.

Kratka označba teh naših glavnih predstavnikov konjskih pasem je sledeča: (Glej tudi slike!)

Norik je marljiv, skromen in vztrajen delavec z višino 165 cm in dokaj prikupnim značajem. Alpsko podnebje mu najbolj ugaja, prilagodi se pa tudi drugod; najtežje tipe goje v Salzburgu, na Koroškem in Štajerskem; ob robu Alp je norik nižji in ne tako obilen.

Lipicanec je, kakor vemo, plod naše kraške zemlje, doma iz Lipice; njegova

nebja; on je sicer angleški polkrvec; pri nas se je v teku enega stoletja dobro prilagodil podnebjju. Odgovarja povsem tipu konja, ki ga zahteva sedanji duh časa.

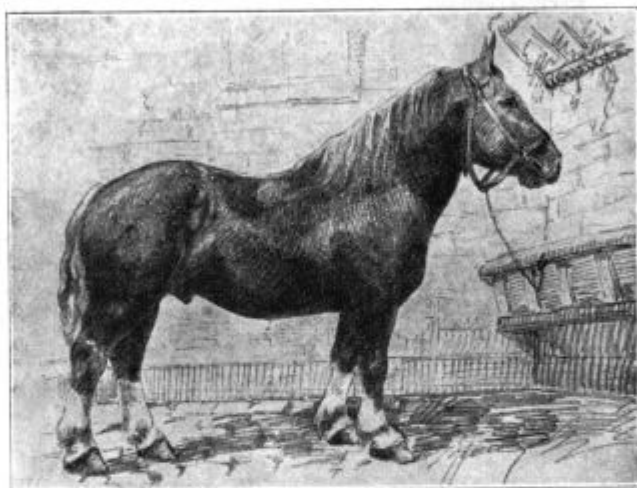
Lansko leto je ministrstvo za kmetijstvo iz uvodoma opisanih razlogov izdelalo načrt preosnove konjereje v vsej naši državi. Ta načrt je kratek, posebno pa v onih točkah, kjer se tiče preosnove konjereje v Dravski banovini; lahko rečemo, da je celo prekratek. Predvideva namreč le vzrejo noriškega konja in ne upošteva belgijca, ki je bil do sedaj pri nas po številu in po kakovosti z norikom v ravnovesju. Posebno pozornost pa vzbuja to, da ta načrt ne upošteva za Dravsko banovino nobene toplokrvne pasme.

Če načrt predvideva za našo banovino le eno mrzlokrvno pasmo, ima prav in sicer iz razlogov, ki smo jih razmotrivali v teh izvajanjih. Docela razumljivo je tudi, da je pri izbiri dveh mrzlo-

Če zapravljaš svojo zemljo, prodajaš sebe.

krvnih pasem, noriške in belgijske, moral odpasti belgijec. Kratka primerjava med obema odloča v sedanjih časih vsekako v prid noriku. Zakaj? Norik je srednjetežak, srednjevelik hladnokrven kmetški konj, dovolj skromen pri hrani, marljiv, dasi nekoliko počasen pri delu; belgijec je nasproti velik in težak hladnokrvec, ki zahteva mnogo dobre hrane in nege, pri delu je pa počasen. Priljubljen je v deželah s težko industrijo in se še tam njegova reja najbolj izplača, ker je pripraven za vožnjo težkih tovorov v počasnem tempu. Zato ga sedaj skrbno rede

glež in arabec. Na njuno mesto pa stopa polkrvec zaradi svoje praktičnosti. Polnokrven konj pri nas v Dravski banovini nimamo, zato ne bo solz zaradi njihove izločitve iz konjereje. Angleške in arabske polkrvce pa že tudi imamo; med prve spada naš amerikanec, med druge pa lipicanec; oba uživata že zaslužen sloves. Oba sta se sedaj v teku desetletij izkazala kot konja plemenite krvi in odličnih sposobnosti, ki sta se povsod lahko prilagodila tudi kmetškim zahtevam. Oba odgovarjata tudi moderni zahtevi po srednjetežkem in srednjevelikem konju.

Slika 24. Norik.

le še v izrazito industrijskih državah, kakor so Belgija, Nemčija, Čehoslovaška in Zgornja Italija. V čisto kmetškem gospodarstvu je njegova reja predraga, posebno v težkih gospodarskih razmerah kot so sedaj; kmetovalcu se je njegova reja izplačala le, če je zgodaj zreli zarod lahko dobro prodal. To je bilo v časih, ugodnih za trgovino; ti časi so pa sedaj minuli. Le tu pa tam se še nekaj proda, kar je pa premalo za dokaz upravičenosti njegove vzreje.

Zato bomo tudi pri nas v izrazito malo-kmetških gospodarstvih belgijca lahko pogrešali in ga bo norik, ponekod pa tudi medjimurec, čisto lahko nadomestil.

Duh časa zahteva na drugi strani tudi opustitev razkošnih konj, kakor je bil vedno in tudi bo za naprej polnokrvni an-

Zato ju je nujno potrebno ohraniti in pri preosnovi naše konjereje najmanj toliko upoštevati kot norika.

Končni zaključek teh izvajanj je sledeč: v Dravski banovini zahtevajo podnebne (klimatične) razmere in sedanje gospodarske prilike gojitev mrzle in tople konjske krvi. Kot predstavnik hladnokrven konj odgovarja norik srednjetežkega in lažjega tipa, morda tu pa tam tudi medjimurec ter lipicanec, ki sta prilagojena našim zahtevam že več desetletij. Ostanimo torej pri teh dveh!

V tej obliki je preosnova naše konjereje še dokaj enostavna naloga, ki jo z nekaj dobre volje ne bo težko pravilno izvesti.

Za vse dobro bodi vosek, za vse slabo jeklo.

Gozdarstvo.

Ing. Anton Šivic.

je naš dolgoletni sodruđnik.

Šivic je po dovršitvi humanistične gimnazije v Ljubljani študiral gozdarstvo na visoki šoli za zemljedelstvo na Dunaju. Bil je tedaj med ustanovniki akad. društva „Kras“.

Po večletnem službovanju na zasebnem veleposestvu na Štajerskem, pozneje pri zgradbah hudočnikov v raznih krajih Koroške, je prišel l. 1906. v Radovljico kot gozdarski referent za območje kranjskega in radovljiškega sreza. Tu je deloval skoro pet let ter pregledal gozdove skoro slehernega brda.

L. 1911. je bil pozvan v službovanje k deželni vladi v Ljubljano. — Kot poznavalcu gozdarskih razmer in zaradi vestnega službovanja, mu je po ujedinenju poverila Narodna vlada organiziranje občeupravne gozdarske službe za območje takratne Slovenije. Po njem izvedena organizacija je ostala domalega še danes ohranjena. Nekatere, med tem časom odrejene preuredbe se niso dolgo držale, ker niso bile v skladu z edinstvenostjo naših občeupravnih oblastev.

Šivic je v teku svojega službovanja deloval na to, da bi se občeupravna gozdarska služba izvrševala čimbolj smotreno. Izdelal je vsevrstna službena navodila in pripomočke za olajšanje uspešnega poslovanja. Uredil je sestavljanje statističnih podatkov, ki kažejo napredek pa tudi hibe, ki jih je treba v zanemarjenih gozdih odpraviti. Dosegel je kmalu po ujedinenju ustanovitev deželnega (sedaj banovinskega) gozdnega zaklada,

katerega sredstva so mnogo pripomogla k pospeševanju gozdarstva v Sloveniji. — Ker so javne gozdne drevesnice vsled pičlo odmerjenih podpor propadale, je izposloval potrditev pravilnika, po katerem se upravljajo od l. 1926. te, sedaj banovinske drevesnice, po načelu komercijalizacije. Kljub gospod. krizi drevesnice uspevajo in proizvajajo zadosti sadik za male in srednje gozdne posestnike. — Šivic se zavzema tudi za omiljenje nekaterih, pri nas težko izvedljivih predpisov novega gozdnega zakona v nadi, da bodo zadevni predlogi našli umevanje pri poklicanih faktorjih.

Za odpravo raznih nedostatkov, opaženih v gozdih, ni Šivic deloval samo v službi, temveč tudi s poučnimi navodili, objavljenimi v strokovnih listih, koledarjih in samostojnih publikacijah. Ko je prišel v Ljubljano, je stopil k takratnemu ravnatelju „Kmetijske družbe“, ki mu je dovolil objavljanje poučnih gozdarskih člankov v „Kmetovalcu“. Nato je prineslo naše glasilo, počenši z l. 1912., veliko člankov iz Šivičevega peresa. Največ jih je podpisanih z oznako „—“ ali pa s kratico „Inž. A. Š.“ Pridobil je tudi drugih sodrudnikov našemu in drugim strokovnim listom; marsikomu je pregledal napisane sestavke in jih priredil za natis.

Prepričani smo, da bo ing. Šivic za svojo stroko tudi naprej deloval s požrtvovanjem.

K. P.

50 let »Kmetovalca« in gozdarstvo.

Ing. Viktor Novak.

Doba petdesetih let, dve človeški pokolenji! Delo, ki je bilo dovršeno v tem razdobju, zna ceniti posebno gozdar, ki ne more vsako leto položiti obračuna in reči ob koncu leta: Kakor sem sejal, tako sem žel. Kajti v gozdu vidimo šele po dolgi vrsti let, kako se je obneslo seme, ki je bilo posejano pred desetletji.

Seme, ki ga je vsejal „Kmetovalec“ z modrimi nasveti o gozdnem gospodarstvu, s podpiranjem pogozdovanja in z navodili, kako bi bilo izboljšati rast in pridelek gozda ter kako omejevati prekomerno sekanje, to seme je vzkalilo in obrodilo sadove, ki jih vidimo šele sedaj.

Mogočni gozdni nasadi na kraških tleh nam pričajo molče o zaslugah tistih mož — sejalcev v gozdu —, ki so pridigovali o koristi pogozdovanja, ki so priskrbeli kmetovalcu gozdne sadike in opozarjali na koristi gozda.

Vsak gobezdač je pomilovanja vreden.

Večina sejalcov iz prvih časov „Kmetovalca“ danes mirno spi spanje pravičnih. Njihovi sinovi in vnuki pa uživajo blagodejno senco dreves, katere so oni z večjo roko in s srcem, polnim ljubezni do rodne grude ter svojega rodu sadili. Škoda, da ne žive več tudi oni očanci, ki so zmajevali nezaupno z glavami, ko so se pogozdovali skalnati obronki in izmozgane pašniške kraške planjave. Lahko bi se danes prepričali, da tedanje delo ni bilo zaman in da je trud in znoj rodil lepe sadove.

Trde besede so v prvih letnikih „Kmetovalca“ govorili gozdarji. Marsikomu so bile te besede nevšečne. Posebno tistim, ki so govorili — kakor piše „Kmetovalec“ l. 1885. —: „Za nas še ne bo zmanjkalo lesa, nasledniki pa naj si pomagajo, kakor vedo in znajo. Časi so hudi in zaslužka ni nikjer...“ Malodušneži so se pred 50 leti ravno tako izgovarjali na krizo kot sedaj. Za take je tudi danes glas vpijočega v puščavi, kadar se jih opominja, da je treba poseči v žep in poprijeti za delo, od katerega se ne ve, če bodo še sami imeli korist.

Hvala Bogu, da večina naših kmetovalcev ni tako sebična in da je pripravljena žrtvovati trud in denar, če gre za lepšo bodočnost domače zemlje in potomcev. To nam pričajo številne cerkvice, ki se belijo po naših holmih in gorah. Zidali so jih s težavo naši pradedje v potu svojega obraza z namenom, da se bo njihov rod nad njimi veselil in v njih povzdigoval svojega duha k nebu. O požrtvovalnosti nam pričajo temni gozdovi, ki jim je sekira prizanesla tudi v letih, ko se je les najbolj prodajal, pričajo nam tudi mladi nasadi, ki nas navdajajo s tolažbo, ko v skrbeh gledamo na gospodarski obstanek naše mladine v bodočnosti.

Gozdarstvo stremi pred vsem za tem, da ohrani donosno trajnost gozdov. V tem stremljenju je gozdarstvo podpiral tudi „Kmetovalec“ s tem, da je objavljal kratke poučne članke, ki so obravnavali najvažnejše zadeve v dotični dobi, n. pr. ureditev pašniških pravic, omejitev prekomernih sečenj, postavitve mejnikov, gospodarjenje v solastninskih gozdovih, o zatiranju gozdnih škodljivcev, o odstranjevanju plevela, o obsekavanju gozdne-

ga drevja, o raznih drevesnih vrstah in o drugih, za gozdno gospodarstvo važnih vprašanjih, ki so še danes več ali manj važna. „Kmetovalec“ je posebno vneto priporočal pogozdovanje nerodovitnih, za gozdno kulturo sposobnih tal. Poročal je o uspehih, ki so se pokazali, in o obširnih delih, ki so se v ta namen vršila. Obseg pogozdovanj je razviden že iz tega, da je bilo samo iz drevesnice, ki je bila pod Rožnikom pri Ljubljani l. 1887. oddanih okoli šest milijonov gozdnih sadik.

Za tekoče potrebe malih gozdnih posestnikov je poskrbel „Kmetovalec“ posebno s tem, da je uvedel posebno rubriko za „vprašanja in odgovore“, ki je ostala še danes. V odgovorih je pojasnil „Kmetovalec“ mnogo vprašanj, zaradi katerih so bili čitatelji v dvomu.

„Kmetovalec“ je nadalje podpiral gozdarstvo tudi s tem, da je važne zanimljive objave ponatisnil iz drugih listov in tako skrbel, da se čimbolj razširijo med ljudstvom. Prinašal je razglase gozdarskih oblastev, ki so se tikali malih gozdnih posestnikov. Obveščal je svoje člane o priznanjih in diplomah, ki so jih prejeli za gozdarstvo zaslužni strokovnjaki in gozdni posestniki. Iz poročil „Kmetovalca“ o odborovih sejah in občnih zborih izvemo, da so svojčas zavzemali v Kmetijski družbi gozdarji odlična mesta. Tako je, n. pr. deloval v glavnem odboru Kmetijske družbe gozdarski strokovnjak V. Goll 26 let in je bil izvoljen za njenega častnega uda. Dalje vidimo iz teh poročil, da je bila Kmetijska družba v tesnih stikih in najboljših odnošajih z gozdarskimi društvi.

Gozdarsko slovstvo je „Kmetovalec“ podpiral in ga skušal razširiti med ljudstvo s priporočili in priobčevanjem oglasov in inseratov. Tudi je izdal v 14. zvezku svoje „Kmetijske knjižice“ l. 1914. izredno potrebno knjižico „Poljudno navodilo za merjenje lesa“ izpod peresa ing. Antona Šivica. Navodilo je l. 1922. izšlo v drugi izpopolnjeni izdaji. Med drobnimi snopiči „Gospodarskih navodil“, ki jih izdaja „Kmetovalec“, je bilo iz gozdarske stroke natisnjeno navodilo ing. Ante Ružiča: „O prijavi sekanja v gozdih“ in ing. Antona Šivica: „Pomen kmetijskih gozdov.“

Na policah slovenskih knjižnic stoji petdeset letnikov „Kmetovalca“. Razvrščeni v vrsto nas spominjajo petdesetih junakov, ki so se borili „z uma svetlim mečem“ za našo narodno osamosvojitve, našo prosveto in naše gospodarstvo. Stvariteljem in sodelavcem teh petdesetih letnikov smo hvaležni in se jih moramo spominjati ob tej obletnici.

Kolikor se tiče gozdarske stroke, je omeniti, da so se sodelavci, posebno v prvih letih „Kmetovalca“, umaknili javni zahvali s tem, da svojih prispevkov niso podpisovali. Vendar pazljivemu raziskovalcu ne bo ušlo, da je bilo za „Kmetovalca“ posebno pomenljivo sodelovanje gozdarskega strokovnjaka V. Golla, o katerem piše „Kmetovalec“ l. 1906., da je bil vedno pri rokah, kadar je bilo treba kakega strokovnega nasveta in da je z razumevanjem podpiral težnje kmetovalcev v gozdni zadevah. Imena njegovih sodelavcev po večini niso znana, domnevam pa, da je nekaj člankov o gozdarstvu z znakom P. spisal gozdar Franc Pader. Nekoliko pozneje je pisal o pogozdovanju krasa in o drugih gozdarskih predmetih gozdar Anton Arigler. V približno isti dobi, to je okoli l. 1900., je po vsej priliki začel priobčevati članke o gozdarstvu ing. August Guzelj, ki je ostal zvest sotrudnik „Kmetovalca“ do svoje prerane smrti (l. 1931.) Bil je prvi med Slovenci, ki se je posvetil kulturnemu delu na polju gozdarske literature. Njegova dela za povzdigo gozdarstva in za napredek posestnikov - kmetovalcev mu bodo med nami ohranila trajen spomin.

V letih 1905. do 1911. je sodelovanje gozdarskih strokovnjakov pri Kmetovalcu nekako popustilo, l. 1912. dalje pa je oživljal zanimanje za gozdarstvo ing. Anton Šivic s številnimi, večinoma nepodpisanimi poučnimi članki. V poljudni obliki so njegovi in Guzeljevi sestavki obdelovali snov posameznih gozdarskih ved tako točno in jezikovno izglajeno, da se je polagoma izoblikovalo naše strokovno izraževanje v gozdarskih predmetih do sedanje stopnje. Od l. 1931. urejuje ing. Šivic gozdarski del „Kmetovalca“. Med sodelavci „Kmetovalca“ na gozdarskem polju je omeniti še ing. Janka Urbasa, ki so-

deluje že od l. 1912., pozneje tudi ing. Antona Ružiča.

V zadnjih letih se opaža živahno delovanje med gozdarji, ki želijo nauk o zeleni stroki — upanju za naše gozdarstvo — čimbolj razširiti med ljudstvo. Naloge, ki jih čakajo, so številne in težavne. Gozdne posestnike bo treba še o marsičem prepričati, preden bodo z gozdi gospodarili tako, da bodo dobivali iz njih višje dohodke, ne da bi pri tem prikrajšali svoje naslednike. Vemo, da bo „Kmetovalec“ kakor doslej, podpiral gozdarstvo na poti navzgor. Želimo mu, da ostane zvesti prijatelj v korist naših, za gospodarski napredek vnetih posestnikov.

Razno.

Naročite gozdne sadike za pogozdovanje iz banovinskih gozdnih drevesnic!

Banovinske gozdne drevesnice imajo namen, da vzgajajo gozdne sadike in jih oddajajo po nizkih cenah gozdnim posestnikom v Dravski banovini. Te drevesnice vodijo, oskrbujejo in nadzirajo gozdarski strokovnjaki občupravnih oblastev brezplačno.

Take drevesnice so v teh krajih: Bršljin pri Novem mestu, Celje, Gradac v metliškem srezu, Kamnik, Kočevje, Logatec, Murska Sobota, Ptuj, Radeče v krškem srezu, Radmirje v gornjegrajskem srezu, Rateče v radovljiškem srezu, Stara Loka in Šmartno pri Litiji.

Tarifne cene posameznim vrstam gozdnih sadik so sledeče:

	za tisoč kom.
3 letne semenske smreke	Din 80
4 letne semenske smreke	90
5 letne semenske smreke	100
4 letne presajene smreke	100
5 in 6 letne presajene smreke	100
3 letne semenske duglazije	400
3 in 4 letne presajene duglazije	400
2 letni semenski macesni	120
3 letni semenski macesni	120
2 letni semenski črni bori	60
2 letni semenski gozdni bori	70
3 letni semenski gozdni bori	70
2 letni semenski gladki bori	120
1 letni semenski ameriški jesen	110
2 letni semenski ameriški jesen	150
1 letne semenske akacije	100
2 letne semenske akacije	100
2 letne črne jelše	120

1 letni domači kostanji	Din	200
2 letni domači kostanji	„	200
2 letni Kristusov trn	„	120
1 letni domači orehi	„	1.000
2 letni domači orehi	„	2.000
1 in 2 letni črni orehi	„	1.000
kanadski topoli, okoreninjeni	„	250
kanadski topoli, potaknjenci	„	70
vrbovi potaknjenci	„	60
2 letni hrasti	„	110
1 letni rdeči hrasti	„	150
2 letni beli javorji	„	200

V tarifni ceni je strošek za dostavo do nakladalne postaje, kakor tudi strošek za navaden zavoj že všteti. Za boljši zavoj, ki je potreben posebno tedaj, ako se sadike pošiljajo daleč, n. pr. v druge banovine, se zavojnina posebe zaračuni in znaša do 20% izkupička za sadike.

Zaloga sadik je v splošnem velika, vendar pa se goje nekatere vrste sadik le v manjšem številu. Zato je treba naročiti sadike pravočasno, da bi bilo mogoče ustreči vsem naročnikom.

Nekolkovana naročila po tarifni ceni naj naročnik naslovi na svoje sresko načelstvo ali pa na šumarskega referenta. V naročilu naj navede vrsto, starost in število sadik. Prejel bo nato poštno-čekovno položnico, s katero mora vplačati naročilu ustrezajoči znesek naprej. Naročila sprejemajo tudi posamezna županstva, ki jih morajo pravočasno predložiti na pristojno mesto.

Sadike se pošiljajo tudi naročnikom iz drugih banovin.

Čebelarstvo.

Ali naj čebelarimo na roje ali na med.

Dr. M. Podgornik, Ljubljana.

Na to vprašanje imajo čebelarji že odgovor v svojih panjih. Menda pa se tega ne zaveda vsak.

Po sodbi čebelarske prakse bi moral čebelar s panji nepremičnega sestava (kranjiči, koši) čebelariti na roje, novodobni čebelar pa s premičnim satjem na med.

Kdor hoče pridobivati čim večje količine čistega, sortiranega medu, ta ne more s kranjiči tekmovali s čebelarjem, ki ima A. Ž. panje. V tej borbi bi prej ali slej podlegel. Pač služi stari panj kranjič ali koš še vedno dobro tam, kjer gre za pridobivanje naravnih rojev na ekonomič-

čen način. Ekonomičen je radi tega, ker je kranjič cenejši in enostavnejši v rokovanju, zahteva pa tudi manj znanja pri opravljanju. V krajih, oddaljenih od prometa, se bo kranjič še danes lahko obnesel, oziroma koš. Vendar bo kranjski panj navezan na dobro domačo spomladansko in jesensko pašo, ki zagotavlja zgoden razvoj družin in močne roje spomladi. Sicer ga bo izpodrinil panj na okvire (premično satje). Saj izpodriva tudi stroj ročno delo, industrija (veleobrt) pa malo obrt. Tako je novodobni panj uspešen tekmeč kranjiču na vseh poljih in ga prekaša, kakor ima, recimo, šivanje na stroj premoč nad šivanjem na roko.

Naravno je, da opazimo nazadovanje kranjiča v primeri z A. Ž. panji. Čebelarstvo je v današnji dobi vedno bolj usmerjeno k pridobivanju čim večje količine medu. In v tem oziru je novi panj uspešnejši od kranjiča ne le zaradi večje prostornine, temveč tudi iz več drugih razlogov. V njem pomagamo lahko čebelar pri zgraditvi pravega satja brez trovskih celic s pomočjo voščenenih medsten (umetnega satja). Ker satje po iztrčanju medu takoj zopet uporabljamo in to skozi več let, prihranimo čebelarom mnogo dela, nam pa precejšnje količine medu, ki jih sicer čebele porabijo za potenje voska in graditev satja. Pa tudi nadziranje matic in matičnikov, zalege, zaloge hrane je lažje izvršiti v panju na okvire, prav tako pa tudi krmljenje čebel in narejanje rojev po naši potrebi bolj kot po volji čebel. Razen tega preprečujemo v tem panju lahko rojenje v nepravem času in s tem izgubo letine ter si lahko vzrejamo matice v njem tako, da si jih izbiramo po najboljših družinah in s tem stalno izboljšamo pleme čebel.

Čebelarjenje na roje pa se je obneslo najbolj v časih, ko je cvetela po naši ožji domovini trgovina s čebelami. Zlasti pa v času pred svetovno vojno, ko je bil izvoz čebel dobičkanosen posel, katerega se je lotila cela vrsta domačih čebelarjev in tvrdk. Ta trgovina se je bila razvila pred kakimi 60 leti najbolj po zaslugi Rotschütza v Smreki pri Višnji gori, kateri je s svojimi spisi delal veliko reklamo za kranjsko čebelo. Dandanes pa je ta izvoz naše čebele v tujino skoro popol-

noma ustavljen. Ne le, da se narodi sedaj tudi glede čebel med seboj bolj zapirajo, ker mislijo, da je njih domača pasma najboljša, ampak prometne ovire zaradi carinskih, veterinarskih in deviznih predpisov so to trgovino tako skrčili, da je v naši ožji domovini menda edino še ena gorenjska tvrdka na delu, ki izvažata našo čebelo v prekomorske dežele v večjem obsegu. Brez dvoma se bodo pa polagoma v inozemstvu zopet spominjali naše čebele, ki je znana po svetu po svoji krotkosti, pridnosti in plodovitosti. Razen tega so pred nedavnim učenjaki odkrili, da imajo čebelne družine iz nekaterih naših predelov posebno dolge rilčke (sesala). Take čebele pa bodo v tekmi z drugimi gotovo zmagale, ker bodo na cvetju z dolgimi cvetnimi čašami uspešneje brale kot čebele s kratkim rilčkom. In taka čebela bo ob umni vzreji in selekciji lahko izpodrinila druge, slično kakor odloča pri govedoreji večja mlečnost krav.

Na ta način je še vedno kranjiču tudi za bodočnost zagotovljena neka vloga, ker se pri izvozu obnese. Na drugi strani pa se njegovo področje stalno krči. Čim več krajev doseže boljše prometne razmere in čim bolj se krčita spomladanska paša na resi in jesenska, — zlasti na črni ajdi, ki dobro medu, je pa sedaj povsod skoro izpodrinjena po sivi ajdi, — tem manj je kranjič sposoben za tekmovanje z novodobnim panjem.

Tako praktiki kakor znanstveniki nam dokazujejo koristi, ki jih ima poljedelstvo, zlasti sadjarstvo, iz oplojevanja cvetja po čebelah. Mali donos iz prodaje medu je prava malenkost proti velikanski koristi, ki jo imajo poljedelci vobče od obstoja čebelarstev. Ta korist gre v večjih državah, in tako tudi pri nas, v težke milijarde. In prav zaradi te važnosti za celokupno gospodarstvo, ki bi sicer razpolagalo z ubornim donosom semena in sadja, skrbijo po vseh naprednih državah za čebelarstvo kot važno panogo poljedelstva. Čim več je dobro urejenih čebelarstev, tem večji je skupni donos poljedelstva v državi. Zato pa skrbijo države za razne ugodnosti in olajšave v korist čebelarjem, zato pa je treba dvigniti tudi čebelarstvo znanje na tako stopnjo, da se omogoči na tem polju smotreno in res uspešno delo.

Poleg tega pa ima med brez dvoma tudi zelo važno vlogo v prehrani naroda zaradi svoje zdravilnosti in hranljivosti. Po nekih statistikah porabijo v naprednih državah do 40 kg medu letno na vsakega prebivalca. Če vzamemo za podlago pri nas tudi le $\frac{1}{4}$ te potrošnje medu, bi morali v Jugoslaviji na leto pridobivati 14.000 vagonov tovorov medu, da bi le vsakemu prebivalcu mogli nuditi po 10 kg medu na leto brez uvoza iz tujine. S tem pa je povedano tudi to, da še dolgo ne bomo mogli pridobivati dosti medu za lastno uporabo, kajti doslej ne krije naš medeni pridelek niti $\frac{1}{10}$ take potrebe, ako je res, da znaša povprečna letina na medu v Jugoslaviji okrog 900 vagonov tovorov na leto, kar se mi pa zdi zelo veliko. Vsekakor pa moramo še zelo dvigniti proizvodnjo čebelnega medu in seveda tudi delati zanj primerno propagando in širiti znanje o njegovi redilnosti in zdravilnosti. Nikakor pa ne smemo ovirati razširjenja čebelarstva pod pretvezo, da je že preveč čebelarjev in da se med že ponuja globoko pod pravo ceno. Le v prepričani uporabi je napaka in v tem, da obstoječe organizacije še niso znale prodajo medu pravilno urediti in pospešiti.

čebelna griža.

Okorn Joža, Škofja Loka.

V dolgotrajnih in mrzlih zimah čebele lahko obole za grižo. Ker so mnenja čebelarjev o vzrokih te bolezni zelo različna in največkrat nepravilna, se hočemo v pričujočem članku seznaniti s to boleznijo na podlagi praktičnih in znanstvenih ugotovitev svetovno znanih čebelarških piscev.

Grižo prištevamo k nenalezljivim čebelnim boleznim. Povzročajo jo slaba neprimerna zimska hrana, brezmatičnost, vznemirjenje čebel v teku zimskega počitka zaradi ptic in golazni, v milih zimah pa prezgodnje zaleganje, če potem nastopi hud daljši mrz. **Vedno torej prekomerno zauživanje hrane**, ki je posledica enega zgoraj navedenih vzrokov.

Bistvo griže je prekomerni trebež čebel v in zunaj panja. Množina trebeža je včasih neverjetna. Trebež grižavih čebel

ima isto barvo kot navaden trebež. Ko je svež, je kašnat ter svetlorjave do sivorumene barve. Polagoma se strdi v temno skorjo. Vonj svežega trebeža grižavih čebel je zelo sličen vonju mačjih odpadkov.

Važno je, da si **dobro zapomnimo**, da čebele za navadno **grizo ne mrjo**. **Umiranje povzroči kvečjemu mraz**. Ko se nabere čebeli v debelem črevesu **preveč** neprebavljivih snovi, se hoče otrebiti, zato zapusti gnezdo. Ker se griža pojavlja v času od januarja do marca, ko je navadno mrzlo vreme, zato čebele, ki so zapustile gnezdo, **otrpnejo in umrjejo**. **V drugi dobi čebele za grižo ne umirajo**.

Najbolj karakteristična — nedolžna, nebitvena — je griža v panjih, ki so nenadoma izgubili matico. Brezmatična družina postane nemirna. Poraba medu — zimske zaloge — je prekomerna, t. j. zelo velika, zato se čez čas čebele **nalahko** otrebijo v in zunaj panja. Kakor hitro dodamo takemu panju matico, se razburjenje že v par urah poleže, panj je zopet v redu. Isti zanimiv pojav lahko čestokrat opazujemo pri zamenjavi matic v poznih jeseni ali zgodnji pomladi, ko so panji **brez zalege**, če osiroteli družini dalj časa ne dodamo nove maticе.

Lahke (mile) pojave griže lahko povzroči čebelar sam, če pregleduje plemenjake zgodaj spomladi ali po zimi, predno so se čebele otrebile. V teh primerih čebele redno ponesnažijo panj in satnike. Isto se zgodi, če družinam zožimo preveč žrela, da trpe na pomanjkanju zraka, ali če v teku leta slabo vreme čebelam dalj časa zabranjuje izhod in pa po daljšem prevozu.

Vsi ti pojavi griže so lahkega značaja. Hujša pa je griža, če se čebele več mesecev ne morejo otrebiti, zlasti še, če prezimujejo na slabem medu. **Debelo črevo čebele je v stanju, da shrani, če je zimska hrana prikladna, vse neprebavljive snovi za dobo štirih do šestih mesecev, ne da bi čebela čutila potrebe po otrebljenju**. Ako je pa hrana neprikladna (nepriimerna), se v teku daljše zime debelo črevo tako napolni, da skoraj razpoči. Brž ko se nabere v debelem črevesu čebele razmeroma mnogo neprebavljivih snovi in čebela nima prilike, da bi se otrebila, se začne **blato** (trebež) **razkrajati**, kar povzročajo

razne bakterije, katere prodro po Küstenmacher-ju do srednjega črevesa. Kakor hitro je debelo črevo prenapolnjeno, **postanejo čebele nemirne**. Otrebiti se želijo. Zato zapuste kljub mrazu gnezdo ter ponesnažijo s trebežem panj in satnike. Predno se otrebijo, jih mnogo zaradi mraza otrpne, nato pa pomro.

Nepazljivost čebelarja v vseh primerih poslabša položaj. **Redno povzroči grižo med, ki vsebuje premalo vode** (hojev, kostanjev, smrekov, mana). Zato je **prvi znak** griže v panjih **nemir**, ki ga povzroči **žeja**. Ako pogledamo v panj, ki trpi žeja, vidimo, da je **gnezdo razširjeno, plemenjaki** so nemirni in navadno **podsedajo**. Če jim čebelar v tem slučaju ne priskoči na pomoč in jim ne poklada vode (z vodo namočenih krp ali gobic, katere položimo pod gnezdo), začno plemenjaki uživati vedno večje količine medu. Posledica tega je, da se nabere v debelem črevesu vedno več in več neprebavljivih snovi. **Ko se črevo prenapolni, opazimo prve pojave griže**. Na dnu takega plemenjaka najdemo polno sladkornih zrn, kar pomeni, da je med kristaliziral in da vsebuje premalo vode. Ako v tem kočljivem položaju nastopi pravočasno toplo vreme nad 7° C, — pri tej toploti je trebež že omogočen —, bodo plemenjaki rešeni brez nadaljnega umiranja čebel. Močno napadene družine seveda kljub temu zelo oslabe.

Mnenja praktičnih čebelarjev, odkod izvirajo velike množine trebeža, ki povzročajo grižo, so zelo različna. Nekateri dolžijo odejo, drugi hrano, tretji zaleganje itd. Nekateri trdijo, da je treba čebele toplo zazimiti, med tem ko so drugi zopet prepričani, da naj bodo panji le lahno odeti. Kdo ima prav? Naš narodni pregovor pravi: „Srednja pot najboljša pot!“ Tega načela se bomo v praksi vedno držali. Znanstveno-praktična proučavanja o prezimovanju čebel so dokazala, da je čebelno gnezdo celota, **na katerega v ugodnih okoliščinah** dobro izdelan in prikladen panj, primerno satje, dobra zimska hrana, močne čebelne družine s pretežno mlado živaljo, **vnanje vremenske neprilike nimajo posebnega vpliva**. Glavno je, da poleg tega čebelna družina ni izpostavljena prepihu, ki je njen največji sovražnik in da vlada v čebelnjaku in v njegovi

Krivicica vsakega boli, zato je ne delaj nikomur.

okolici pozimi čim večji mir. Zato čebel pozimi ne bomo preveč odeli, pa tudi ne premalo. V razpravi o prezimovanju čebel, trdi Kleist, da **pretopla odeja zvišuje porabo zaloge**, poleg tega pa **zabranjuje pravilno zračenje panja**, kar je z ozirom na velike količine zraka, ki ga rabi čebelna družina, velik nedostatek. **Čebela diha 20—30 krat živahneje kot človek!** Zato moramo paziti, da je **odeja** ne le primerna, ampak tudi **produšna**.

Če bi čebelarji upoštevali vse navedene pogoje, bi griže, katera ponekod povzroča velikansko škodo, ne poznali!

Zadružništvo.

Ohranitev kmetске posesti.

Dr. Srečko Goljar.

1. Kakšna posest je mišljena.

Mislím tisto vrsto kmetских domačij, ki so takšne, da lahko zgotj s kmetovanjem preživljajo kmetско družino.

Obseg kmetije je lahko različen; različne so lahko lege in različni so lahko načini obdelovanja. Čim bliže velikih potrošnih središč — mest so kmetije, tem manjše so lahko. Bolj oddaljene morajo biti večje. Kmetije z gozdnim gospodarstvom brez razsežnosti ne pomenijo dosti. Posestva, ki proizvajajo pridelke boljših cen, niso zavisna samo od površine. V svoji zaokroženosti pa mora vsako od njih predstavljati gospodarsko skupnost, kateri mora zadostovati v polni meri takšno posestvo.

Družina, ki jo mora kmetška domačija preživljati, šteje pri nas povprečno vsaj sedem članov. Vsem tem mora biti zagotovljena preskrba s hrano, obleko, obutvijo. Tudi primerno šolanje. Izdatki pa morajo najti kritje v dohodkih zemlje.

2. Zakaj je taka posest važna.

Po svoji gospodarski plati pomenja taka posest neko stalno, ne velikim spremembam podvrženo nihanje med pridobitkom in uporabo pridobitka. To nihanje se dogaja leto za letom v istem okviru. Gospodar ima pretehtano mero truda in mero uspeha. Ve, da ena panoga kmetijstva podpira in izpopolnjuje drugo. Če letina v eni panogi ni dobra, je boljša v

drugi. Uspeh in neuspeh se izravnata, ne da bi zato bilo treba seči preko mej take gospodarske enote.

Stalnost vsake gospodarske edinice kot življenjske opore pa je važna iz mnogoterih razlogov. Predvsem ima tam **družina trajno zavetje**. Tam je šola dela, skupnega doživljanja, trpljenja in zmaganja. Družine so zrna človeške družbe. Iz kmetских družin pa nepretrgoma izhajajo rodovi svežih, zdravih sil, vztrajnih, voljnih za delo. Kjer je kruha včasih preveč in včasih nič, ne bomo našli odločnosti, značajnosti. Stalen kruh, četudi trpek, ustvarja trdne, odporne ljudi. Niso pa trdni in odporni le telesno; tudi duševno ravnovesje je pri njih vse bolj umerjeno kot pri ljudeh, ki žive v vednih pretresljajih. Kmetška družina, kjer so vsi eno in kjer ni boja poedinca za življenje, ne medsebojnih tajnosti, je tudi temelj npravnosti. Zdravje duha in zdravje telesa sta njeno znamenje.

Družina pa ni pomembna le, kot vir novih, neizčrpanih rodov, ampak je okvir trajnega družabnega razmerja. Kot taka je družina zagotovilo za stalnost splošnih razmer, jamstvo za uspešen odpor proti poskusom kvarnih sprememb.

Kot gospodarska, družabna in pravstvena skupnost pa je družina najjačja zaslonba naroda in države. Saj sta narod in država pravzaprav spojitve družin po materinskem jeziku, po vzajemnosti zgodovinske preteklosti in odvisnosti bodoče usode.

Ko razpravljamo o gospodarski neodvisnosti kmetске družine, govorimo tedaj o veliki stvari in vprašanje ohranitve zaledja za vzdrževanje takih družin, je veliko vprašanje.

3. Ginevanje domačij.

Bližnji domači kraji kažejo, da opisane gospodarske skupnosti izginevajo. Čas jih nekam trdovratno in z veliko gotovostjo razjeda. Vas, ki je štela preje dosti krepkih domov, je spremenila lice. Zemlja je šla od domačij in ž njo vred so šle domačije. Sama nestalnost se je naselila, vse je zašlo v neko premikajočo se strujo. Temu ni vzrok le prodaja zemlje za lastne domove množičnega se delavstva. Vzrok je iskati še drugod. In ta že

Kdor zanemarja kmetijo, ne varčuje.

dolgo vrsto let razjeda zdravje slovenskih domačij. Vir razdejanja je neurejenost pravnih odnošajev za kmetijske domove. Zemlja je stvar, ki zanjo marsikakšno pravilo, veljavno za premične stvari, ne more veljati. Ni svobodno razmnožljiva, malo je spremenljiva in ne da se prestavljati. Promet z zemljo bi moral biti uravnan po načelih, ki bi jamčila za trajnost posestnih razmerij.

4. Kmečko dedno pravo. Prost promet z zemljo.

Kmetijo je ustvarilo skupno delo kmetijske družine. Kadar pride v roke naslednikov, se spet vzdrži, jača in povečava s skupnim trudom. Kmetija je plod vseh delovnih rok. Zato bi neki naravni čut pravice veleval, naj bo zemlja tudi skupna last vseh. Vsi delavci naj bodo deležni uspeha. Zapoved naravnega pravnega čuta pa ne zajema samo sedanjosti. Tudi za bodočnost, ko poprime nov rod, ne sme biti drugega pravila. Tudi njemu naj bo zagotovljeno skupno delo in življenje na domačiji. Če pa naj se stalnost, ki je bistven temelj kmetijskega doma, zagotovi za bodočnost, potem ne sme biti nevarnosti, ki bi jo neprestano ogražale.

Največja sovražnika enotne kmetijske domačije sta sedanjí način dedovanja in odtujenost do zemlje.

Vsaki domačiji preti možnost razdrobitve. Če recimo prevzemnik plačuje visoke deleže ali če se kmetija deli, je izgubljena. V prvem primeru zato, ker ne bo prevzemnik mogel zdržati bremen, v drugem zato, ker je z drobitvijo prenehala tista gospodarska enota, ki smo jo označili za vogelno enoto. Drobcí takih kmetij morajo že drugod iskati opore za obstoj.

Dední zakoni, prikrojeni za razmere meščanov, obrtnikov in delavcev, niso uporabljivi za razmere kmetov. Med tem ko zahteva življenje prvih čim večjo gibčnost, stremi življenje drugih za enakomernim potekom. Tega pa ni moči doseči, če se okvir, ki se v njem kmetovo življenje odigrava, vedno spreminja. Spreminja pa se največ zaradi predpisov, ki zagotavljajo enakopravnost vseh članov družine pri dedovanju in dopuščajo splošno svobodo pri odtujevanju in pridobivanju zemlje kmetijske obdelave.

Ta črta kmetijske politike je potrebna razmišljanja in skorajšnje odločitve.

5. Odločitev.

Preprečiti je treba nadaljnje razkosavanje kmetijske posesti, grunta. Kar je še zmožno nuditi trajen vir življenja in zaščito kmetiskim družinam, naj se opredeli izključno za to svrhu. Zemlja je nepremakljiva; take naj postanejo tudi skupine, ki to zemljo obdelujejo. Naj se onemogočijo gospodarske zadolžitve in smotreno dopuste le pri zavodih, služočih ohranitvi kmetijskega stanu.

V dednem pravu je treba izrecno določiti, da je le eden od otrok prevzemnik posesti in da v korist ostalih ne smejo biti nikdar dana taka bremena, ki bi v živo zadela celoto.

Dobrota, vsebovana v davčnih zakonih, da se kmetu zavoljo davka ne sme prodati hiša in nekaj zemlje, naj zavzame vse vrste dolgov in upnikov.

Svoboden promet s kmetško zemljo naj se ukine. Pridobivanje za nekmete naj bo omejeno; prodajanje po kmetu naj bo otežkočeno in dovoljeno le v nujni ali pri očitni koristi.

To bi bila dejanja, ki bi zgradila trdno obrambo proti razpadanju kmetijske posesti.

V splošnem obsegu vprašanj kmetijske politike pa bi s tem bil odpravljen pravzaprav le lažji del. Težji del prične pri preskrbi tistih, ki se leto za letom ločijo od domače grude in izstopajo iz sestava družin. Prva rešitev pa bo brez dvoma tudi zanje pomembna že v tem, ker jim bo ohranjala močno zaslombo. V težkih časih se marsikdo vrača na svoj dom, da bi dočakal boljših dni. Čim bolj bo ta zaslomba strnjena in obvarovana, tem globlje zavetje bodo našli v njej bivši pripadniki. Težji del ohranitve rodne grude pa obstoji pretežno v tem, kako dati kruha vsem onim, ki niso potrebni domá. Toda ta težji del bo lažje razrešen, če ohranimo čvrst, odporen temelj. Zato iščimo pota za njegovo ohranjenje. Vzporedno in vzajemno s tem delom pa mora iti iskanje prostora in kruha za vse, ki so zapustili svoje rojstne domačije.

Za naš gospodarski napredek.

Martin Brumnik.

V zadnjem času se je mnogo naredilo za povzdigo kmetijstva. Po raznih srezih so se prirejale kmetijske nadaljevalne šole in tečaji. Te kmetijske nadaljevalne šole in tečaji so mnogo pripomogle, da se je vzbudilo zanimanje med kmetijsko mladino za njen poklic. Dalo se ji je več stanovske zavesti, več znanja in poguma za delo v svojem ožjem krogu.

Ta uspeh kmetijstva po posameznih srezih moramo največ pripisovati srezkim kmetijskim referentom, ki se veliko trudijo za napredek našega kmetijstva. Prirejajo razna predavanja in s tem širijo gospodarsko misel.

Kakor nekateri gospodarji, ki boljše gospodarijo, tako je tudi s posameznimi srezji. Nekateri srezji so bolj gospodarsko podkovani. Da se pa gospodarsko zaostali srezji dvignejo, ni samo naloga srezkega kmetijskega referenta, ampak tudi kmetijskih organizacij, raznih oblastev in drugih. Ti vsi morajo nuditi kmetijskemu ljudstvu, ki spada v oni okoliš, več znanja. Prirejati je treba večkrat predavanja, ki se morajo ozirati na gospodarsko življenje v srezu. Napovedana predavanja se morajo tudi izvršiti, ker drugače zgubi kmetovalec zaupanje.

Glavni predmet, za katerim mora kmetijski pouk stremeti, je zadrugištvo. Treba je navajati naše kmetijsko ljudstvo k skupnemu gospodarstvu, ker le z dobro urejenim vzajemnim gospodarstvom bomo premagali današnji težki položaj. Samo z vnovčevalnimi zadrugami bomo dosegli boljše cene našim kmetijskim priidelkom.

Ne sme nas strašiti to, če večkrat čujemo, da se ta ali ona zadruga slabo obnese, ali, da je celo propadla. Tukaj gotovo ni bilo sposobnih mož za vodstvo zadruge, bili so sami sebičneži, ki so gledali na svoj žep in svojo korist, na člane zadruge so pa v svoji sebičnosti pozabili. Zato je morala zadruga propasti.

Pri vodstvu zadruge je treba idealnih mož, ki se razumejo na skupno delo. Za sebičneže v zadrugiškem delu ne sme biti prostora. Zato jih ne sprejemajte v zadrugiški delokrog. Zadruge moramo posta-

viti na temelj poštenosti in vzajemne samopomoči. Le v tem je uspeh v današnjem času. In tu mislim, bi bilo hvaležno polje tudi za vse one, ki hočejo kmetu dobro.

Gospodinjstvo.

Prisilno klanje živine.

H. P.

Mnogo nezgod je, ki kmeta prav občutno zadenejo in ena izmed teh je nesreča pri živini, ko je treba žival, govedo ali prasiča, v sili zaklati. Če se to dogodi pozimi, ima kmet vsaj tolažbo, da bo meso lahko s pridom uporabil; v poletnem času pa se zdi, da niti te tolažbe nima. In vendar se da v gospodinjstvu z majhnim trudom uporabiti prav vse na sledeči način:

Če smo bili prisiljeni zaradi nezgode ali bolezni žival zaklati in če je živinozdravnik pripomnil, da je meso take živali užitno, tedaj hitimo, da žival čimprej očistimo in razkosamo. Ako je ta žival prasiček in če je povrhu še kaj rejen, tedaj ga potresimo s kolofonijo ali pa, če te ni pri roki, ga vsaj prav močno potresimo z lesnim pepelom, ga nato poparimo, da se zrahljajo ščetine, nato jih odstranimo. Ko smo to delo opravili, prasiča parkrat polijmo z mrzlo vodo, še boljše pa je, da ga eno uro pustimo ležati v mrzli vodi, katero večkrat zamenjamo, da se žival čimbolj in kolikor mogoče hitro ohladi. Med tem pa poiščimo v hiši najtemnejši in najhladnejši prostor, kamor prenesimo prasiča, mu odvzemimo drob in ga razkosajmo. Kose mesa sproti pokrivajmo s krpo, ki smo jo namočili v kisu, kateremu smo dodali pest zdrobljenega česna. Tema in duh po kisu in česnu muhe odganja. V ta prostor prinesimo večje škafe vode, kateri dodajmo vsaj nekaj ledu; če pa tega ni mogoče dobiti, pa vsaj kuhinjske soli, ki bo vodo tudi preje shladila. Meso obrežimo od kosti v majhne kosce, jih v tankih plasteh naložimo v lonce in sklede, pokrijmo s krpami namočenimi v kisu ter jih postavimo v posode s hladno vodo. Ako smo vodo čez noč parkrat premenjali, tedaj bo meso do jutra zadosti ohlajeno, da bo mogoče iz njega napraviti dobre mesene klobase.

Ne žali, da ne boš žaljen.

Za klobase bomo meso drobno zrezali, ga nekoliko poškopili z vinom ali vsaj z dobrim vinskim kisom (1 l na 30 kg), mu pridali precej česna, stolčene kumne in brinjevih jagod pa tudi nekaj zmlatega popra. Takoj, ko smo klobase napravili, jih denimo za pet do šest dni v dimnico, kamor prihaja ohlajen dim. Važno je, da jih imamo v dimu le po noči, po dnevu pa jih prinesimo v hladno in temno klet. Po omenjenih dnevih prekajenja, jih z mokro krpo dodobra zbršemo in, v noči na prepihu posušimo ter nato vložimo v hladno mast, kjer jih dobro zadelamo.

Enako uporabimo za klobase tudi goveje meso, pa le z razliko, da ga moramo zmleti prav drobno in mu pridati nekaj slanine. Uporabljamo lahko že prekajeno slanino, ki da klobasam posebno dober okus.

Ako se pri tem delu v poletju ravna po predpisanem navodilu, se klobase, kar je pokazala izkušnja, glede okusnosti prav nič ne ločijo od onih, delanih v zimskem času. Poudariti pa moramo, da moramo te klobase dobro prekuhati pred uporabo.

Uporabiti pa se dajo tudi vsi drugi ostanki. Kostji se n. pr. skuhamo in osušijo; pozimi jih stolčemo in damo kokošem. Če je še kaj ostankov drobnja ali slabega mesa, četudi še v tako majhni množini, jih ne zavržimo, pač pa skuhamo in damo sesekljano kokošim. Kožo goveda ali starejšega prasiča ali prodamo ali pa damo ustrojiti za domače potrebe. Ako je imelo govedo kaj loja, lahko skuhamo iz njega milo, kateremu med kuhanjem pridenimo še goveji žolč, ki bo vrednost še povečal, kajti tako milo bo posebno dobro za pranje maščobnih madežev.

Pranje volnene tkanine in pralne svile.

Odlasek Minka.

Tkanine iz navedenih sirovin ne smemo prati skupaj z drugim perilom. Za pranje volnene tkanine se uporablja kvilajeva skorja. Kvilaja je skorja nekega ameriškega drevesa. (Dobiš jo v drogeriji.) V skorji se nahaja „sapoum“, ki je milnici podoben in vpliva na blago, da ne izgubi barve. Uporablja se tako-le:

Skorjo namočimo v mrzli vodi ($\frac{1}{2}$ kg na 10 l vode). Potem prekuhamo, odcedimo in razredčimo z mrzlo vodo. To stepaj z roko, da dobi veliko pen. V čisto hladno tekočino namoči, in sicer skrtačeno volneno obleko, jo potem med dlanmi mencaj, stiskaj in v mrzli vodi do čistega izpiraj. Oprano ne smemo izpostavljati solnčnim žarkom, temveč se mora razprostreti na čisti rjuhi in jo tako posušiti. (Skorjo lahko prekuhaš 4—5 krat.)

Za pranje pralne svile pa se uporablja žolčno milo, ki ga napraviš na ta način: Vzemi volovski žolč ali dva prašičja žolča in jih stisni. Temu pridaj 4 dkg terpenina, 2 dkg salmijaka, 12 dkg sladkorja, 1 žlico medu in 60 dkg terpeninovega mila, ki ga dobro narežeš. Prilij še $1\frac{1}{2}$ do 2 l vode, postavi na štedilnik in pusti toliko časa vreti, da se tvarina razpusti. Nato vlij to raztopljeno zmes v plitvo veliko posodo in jo pusti strditi. Nareži kosce, osuši jih še malo in uporabljaj na sledeči način: Iz žolčnega mila napravi v mrzli vodi milnico. V tej namoči umazano svilo, mencaj narahlo med dlanmi, stisni in potem v mrzli vodi do čistega izplakni. Oprano zavij v čisto rjuho in posuši. Zlikaj z ne prevročim železom.

Razno.

Spravljanje suhega mesa v rezanici. Izkušnja je pokazala, da se dajo v snažni in suhi rezanici prav dobro ohraniti gnjati, salame in klobase. Ta način je važen zlasti za tista gospodinjstva, ki pogrešajo primerne mesne shrambe, oziroma jo imajo in je prevlažna.

Shranjevanje v rezanico je povsem preprosto in je za ta namen potreben le lesen zaboj. Na dnu zaboja se dene za dva prsta drobno zrezane rezanice in se na to plast vložijo salame, klobase ali pa gnjati. Med posamezne kose, ki naj se med seboj ne stikajo, se natrese snažna slamnata rezanica in to se ponavlja toliko časa, dokler je prostora v zaboju. Razumljivo je, da je treba rezanico od časa do časa zamenjati z novo in hkrati pregledati mesne izdelke, kako se drže.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 19. Imam pri neki hranilnici dolg v gotovem znesku. Od tega dolga sem plačal — predno je bila razglašena uredba o zaščiti kmeta — obresti, ki odpadejo po dogovorjeni izmeri do

Sreča ni v bogastvu, temveč v zadovoljstvu.

konca leta 1933. Ali imam pravico zahtevati vrnitev obresti, ki odpadejo na dobo od 23. nov. do 31. dec. 1933, in znašajo 400 Din? (I. C. iz G.)

Odgovor: V smislu uredbe o zaščiti kmetov se mora ugotoviti dolg, kakor je obstojal na dan 23. novembra 1933. K temu dolgu se mora prišteti **neplačane** obresti. Ako so bile tega dne obresti preko roka, to je 24. nov. do konca decembra 1933 **že plačane** in ako ni v dolžnem pismu glede **zadplosti letnih, odnosno polletnih** obresti ničesar določeno, je naravno, da do teh obresti posojilnica nima pravice, seveda pod pogojem, da se bodo redno plačevali obroki, ki so določeni po uredbi. Iz tega sledi, da Vam pri danih okoliščinah pripada pravica zahtevati vrnitev obrestne kvote, ki ste jo plačali za dobo preko 23. nov. 1933. brez pravnega naslova (to je, ako po štatutih posojilnice ne zapadejo obresti polletno vnaprej), toda to le pod pogojem, da boste točno vršili vsa obročna — ali vsaj prva tri — odplačila, ki so predvidena po uredbi. Ker pa danes o izpolnitvi tega pogoja ne more biti govora, se bo hranilnica branila Vam vrniti odvišni obrestni znesek 400 Din. Zaradi tega je umestneje **ne** uveljaviti zahtevka povračila, marveč zahtevati, da Vam posojilnica na obrest h preplačani znesek 400 Din vpiše v **kritje** Vašega dolga tako, da se za ta znesek zmanjša Vaš dolg. Pričakovati sicer ni, da bi posojilnica tej zahtevi ugodila, ker se znesek svoj čas pač ni plačal z namenom, da se odplača dolg, marveč obresti. Ker je dvomljivo, kakšno stališče bo končno zavzelo sodno oblastvo in da ne tvegate pravnih stroškov, Vam pač ne bo preostalo drugega, kakor zahtevati, da Vam posojilnica plačani odvišni obrestni znesek vpiše v dobro **kot delno odplačilo prvega plačilnega obroka**, pri katerem pozneje odštejete ta znesek. Š.

Vprašanje 20. Kolikšne obresti sme zahtevati posojilnica po uredbi o zaščiti kmetov pri dolgovih nad 1200 Din in kolikšne pri dolgovih od 1200 Din in manj? **Kdaj zapadejo v plačilo obroki od dolgov pod 1200 Din?** (I. C. iz G.)

Odgovor: Denarni zavodi — kakor tudi zasebniki — smejo po uredbi o zaščiti kmetov zahtevati od 23. nov. 1933. dalje samo plačilo dolga v **12 obrokih, izračunanih po v uredbi navedenih odstotkih dolga.** V teh obrokih so že upoštevane obresti v izmeri 6,02% (odnosno pri privatnikih 3,54%). Preko teh obročnih zneskov, ki se morajo plačati letno najkasneje do 15. novembra, ne morejo in ne smejo upniki zahtevati **nobenih posebnih obresti.** — Pri dolgovih od 1200 Din in manj smejo upniki od 23. nov. 1933. dalje zahtevati največ 7% obresti. Ako so bile ob nastanku

dolga svojčas dogovorjene **nižje obresti**, seveda te. — Dolgovi od 1200 Din in manj se morajo vrniti v 3 (event. tudi v 5) letih v enakih obrokih, računši od dne uveljavitve uredbe. Ker je uredba o zaščiti kmetov stopila v veljavo dne 23. nov. 1933., zapadejo v plačilo ti obroki najkasneje dne 23. novembra (in ne 15. nov.) vsakega leta. Š.

Vprašanje 21. Imam v isti občini veliko posestvo in ca 10 minut od posestva oddaljeno gostilno, kjer izvršujem obenem tudi lesno trgovino. Prehraniti imam na posestvu 12, a v lesni trgovini 10 domačih ljudi. Na posestvu priredim vsako leto precejšnje število svinj, ki so vse domače reje. Od teh svinj zakoljem približno 12 na posestvu ter jih potem prepeljem na svoje stanovanje, kjer imam gostilno in jih tam raztelesim. Od tega mesa dajem pretežno količino sukcesivno nazaj na posestvo za hrano domačim ljudem in le malenkost (kvečjemu do ene četrtine ali do 30%) porabim za gostilno. **Ali sem zavezan, da moram kot kmet nabaviti za vsako posamezno svinjo domače reje živinski potni list, poklicati živinozdravnika na ogled ter plačati užitninski in prodajni davek?** (A. P. iz M.)

Odgovor: Nabava živinskega potnega lista, odnosno potrdila o lastnini in zdravju živali, je po taksem zakonu (tar. post. 110) potrebna samo tedaj, ako gredo živali v promet, to je, ako se stavijo v javnost za prodajo. V kolikor gre za klanje svinj lastne reje za prehrano domačih — v kmetijstvu in lesni trgovini zaposlenih — ljudi, je zahteva po nabavi živinskega potnega lista in po živinozdravniškem ogledu v zakonu neosnovana in je utemeljena le v toliko, v kolikor gre za živali, ki so namenjene za gostilniški konsum. Zaradi tega je potrebno že od vsega začetka pri klanju ločiti živali, ki so namenjene za prehrano domačih ljudi, od onih, ki se izroče gostilniški obrti. Živali, namenjene za gostilniško obrt, podležejo prometnemu davku, med tem ko ostale živali, katerih meso se uporabi za prehrano domačih ljudi na posestvu, niso zavezane temu davku. Kar se tiče užitnine (davka na meso), je omeniti, da se je državna užitnina (trošarina) na meso že 1. decembra 1920. odpravila in je izključeno, da bi plačevali kak užitninski davek. Edino, kar je mogoče, bi bilo, da pobira **občina** za kritje svojih občinskih izdatkov po vsakoletni odobritvi banske uprave dravske banovine trošarino na meso (živali) kot občinsko davščino. V tem slučaju podležejo občinski davščini praviloma samo živali (meso), ki so namenjene za gostilniški promet. Sicer je pa za to vprašanje odločilen odobren sklep občinskega odbora. Š.

Složna vas je nepremagljiva trdnjava.

Vprašanje 22. Dolgujem nekemu posestniku 5000 Din in imam hranilno knjižico za 6000 Din. Plačal bi rad ta dolg s hranilno knjižico, upnik pa pravi, da knjižice ne prevzame. Jaz pa gotovine nimam in je tudi iz hranilnice ne dobim. **Ali je upnik upravičen, da mi proda zemljišče, ker mi advokat že grozi z rubežnijo?** (G. F. iz V.)

Odgovor: Ako ste kmetovalec, ki živite pretežno iz kmetijskih dohodkov in nimate obdelovalne zemlje preko 75 hektarov, ste zaščiteni glede Vašega dolga, ako je ta nastal **pred 20. aprilom 1932.** V tem primeru upnik ne more in ne sme eksekutivno — s pomočjo prodaje zemljišča ali kake nepremičnine — izterjati dolga, ker ste upravičeni ga odplačevati v 12 letnih obrokih. Ako pa zgornji pogoji niso podani, odnosno, ako je nastal dolg **po 20. aprilu 1932.,** je upnik upravičen do prodaje, ker se ga ne more prisiliti, da vzame v plačilo hranilno knjižico.

Dr. G.

Vprašanje 23. Kako naj razumem to, da stoji v Koledarju družbe sv. Mohorja, „da pri rentnini do 1000 Din 8% računjenih obresti ni plačati samoupravnih doklad“? (I. St. iz V.)

Odgovor: Besedilo vašega vprašanja je povsem netočno in nerazumljivo. Pred očmi imate one slučaje rentnine, pri katerih se rentnina odmerja v izmeri 8 procentov od rentne osnove — (vsote obresti in vrednosti prejemkov) **v dvom, osebam pod skrbstvom in ostalim siromašnim osebam,** katerih skupni dohodek, zavezan kateremu koli neposrednemu davku, **ne prekorači po ocenitvi davčnega odbora 10.000 Din letno.** Davek na rente, ki se odmerja po razporedu in pobira od davčnega zavezanca, znaša navadno 15 odnosno 12 odstotkov davčne osnove in le v slučajih, v katerih gre za vdove, za osebe pod skrbstvom in za ostale siromašne osebe, katerih skupni letni dohodek iz vseh dohodnih virov ni po svobodni ocenitvi davčnega odbora večji od 10.000 Din, se plačuje v izmeri 8% od davčne rentne osnove. Obstoj podatkov za odmero 8% rentnine se mora vsekakor uveljaviti pri vsakoletni davčni prijavi za rentnino. Ako davčni odbor po svoji oceni prizna, da skupni dohodek iz vseh dohodnih virov pri vdovah, osebah pod skrbstvom in siromašnih osebah ne prekorači 10.000 Din letno, odmeri davčna uprava rentnino v izmeri 8%. Samo v tem primeru so označene osebe oproščene plačevanja samoupravnih (avtonomnih) doklad. Ako so v Vašem primeru podani vsi ti pogoji za odmero 8% rentnine, se ne more razbrati iz Vaših podatkov.

Š.

Vprašanje 24. Kupila sva skupno z bratom, ki ima na levo od moje parcele svojo parcelo, tretjo parcelo, ki leži desno od moje, z namenom, da

mu jaz odstopim toliko od moje dosedanje parcele, kolikor znaša polovica od kupljene parcele. Prosim za pojasnilo, **ali je zamenjava takse prosta, kam se mi je obrniti v tej stvari in kam radi odmere in zakoličenja parcele?** (Š. J. iz R.)

Odgovor: V smislu tar. post. 17 taksne tarife (opomba) se za pogodbe o zameni nepremičnin iz razloga, da bi se zemljišče **arondiralo v poljedelskem interesu,** to je zložilo z drugim zemljiščem **teh gospodarjev,** ne plača prenosna taksa 4% od vrednosti, temveč samo taksa za potrdilo, to je 20 Din. Na podlagi te zamenjalne pogodbe, v kateri je navesti, da je vrednost zamenjanih zemljišč enaka — (ali da vsaj ne prekorači 50%) — izvrši okrajno sodišče v zemljiški knjigi potrebne vpise. Predhodno je seveda treba, da je polovica kupljene parcele zemljiško-vknjižena kot lastnina Vašega brata. Radi sestave zamenjalne pogodbe se je obrniti na notarja. Sicer pa jo lahko tudi sami napravite, samo paziti je, da vsebuje vse potrebne podatke in da so podpisani zakoniti. Zaradi odmere in zakoličenja parcel se morate obrniti na pristojno katastrsko upravo.

Š.

Vprašanje 25. Imam kmetovalcem izposojene večje vsote denarja. Ko je izšla uredba o zaščiti kmetov, sem dolžnike pozval, da se zglase radi ureditve računov. Ker so se širile različne uredbi nasprotujoče govornice, prosim pojasnila:

1. **Ali se dolžniki, ki se ne odzovejo pozivu, da pridejo k računu, k temu lahko po sodnijski poti prisilijo?**

2. **Ali sme dolžnik, ki dolguje za 4 leta nazaj obresti, odtegniti obresti za 4. leto — ne da bi se te (obresti za 4. leto) pripisale h kapitalu, dasi ravno sem dolžnika vsako leto klical k računu, odnosno mu dostavil račun, katerega prejem je osebno potrdil?** (P. I. iz St. J.)

Odgovor: 1. Po sodnijski poti ne morete dolžnika prisiliti, da pride k obračunu.

2. Po § 1480 obč. drž. zak. **ugasnejo** v 3 letih zahtevki na zaostalih letnih obrestih. Pri tem ne igra nobene vloge, ali so bili računi z zadevnimi obrestmi letno dostavljeni dolžniku ali ne. Zaradi tega ima dolžnik pravico zavrniti plačilo obresti četrtega leta, odnosno te obresti izločiti pri prištevanju obresti h glavnici dolga.

Š.

Vprašanje 26. Lansko leto je Kmetijska družba prevzela naročila za nabavo sladkorja za slajenje vinskega mošta. Zjutraj je bilo razglašeno, da se mora takoj položiti taksni znesek 25 Din, ne ozi-
raje se na to, ali je sladkor naročil kmet v majhni količini (do 10 kg) ali pa vinski veleposestnik v količini 1000 kg ali več. **Zakaj se ni pobrala taksa v procentualni (odstotni) izmeri tako, da bi**

vsak plačal takso odvisno od naročene količine sladkorja? Kako je to postopanje v skladu z vladno izjavo, ki pravi, da imajo kmetje-naročniki olajšave? (I. St. iz V.).

Odgovor: V tem slučaju je šlo za nabavo **trošarine prostega sladkorja** za vsakega posameznega vinogradnika v svrhu slajenja vinskega mošta. Po obstoječih predpisih bi bil moral vsak posamezni vinogradnik sam osebno vložiti na Dravsko finančno direkcijo prošnjo, s katero prosi za dodelitev trošarine prostega sladkorja katerekoli količine, potrebne za slajenje pridelanega vina. To prošnjo bi bil moral vsak vinogradnik v smislu taksnega zakona kolkovati in sicer s kolkom 5 Din za **vlogo** in s kolkom 20 Din za **rešitev** (tar. post. 1. in 5. taksne tarife). Ker pa je bil za to postopanje čas prekratko odmerjen, se je predložil finančnemu ministrstvu skupen seznam vseh vinogradnikov, ki so za dodelitev prosili z navedbo posameznih količin. Ta skupen seznam se je moral po predpisih zakona o taksah kolkovati tako, kakor da bi vsak posameznik vložil prošnjo sam. Iz navedenega sledi, da se absolutno ni smelo in še tudi v bodoče ne bo moglo, ako bi se ponovila slična akcija, zahtevati **takse v odstotni izmeri** odvisni od naročene količine sladkorja.

Vsa ta akcija ni imela **posebnega kmetijskega značaja**, marveč je zasledovala splošne gospodarske svrhe, zlasti namen, da vlnsko letino 1932 pripravljajo za **ugodnejši promet**. Š.

Vprašanje 27. Pol hektarja sadovnjaka, njivo s 60timi triletnimi drevesi, bi rad zasejal v travnik. Njiva leži v položnem hribovitem svetu, zemlja je prav rodovitna. Najraje bi imel trave z gosto rušo. **Kako naj zasejem stalni umetni travnik?** (F. G. v B.)

Odgovor: Čeprav izrecno ne omenjate, se zdi, da želite zasejati stalni umetni travnik. Tudi ne navedete, kako visoko leži njiva. Menda bo ležala okoli 350 m nad morjem. Pravite, da je del njive lapornat, ne poveste pa, kakšen je ostali del njive. Menda bo zmerno vlažna, srednje težka ilovica. Travniška semenska mešanica, ki jo navajam, je sestavljena za pravkar omenjeno zemljo. Če nisem pogodil kakovosti zemlje, javite, da mešanico izpremenimo. — Za stalni travnik na 0,5 ha zemlje boste rabili 1 kg domače detelje, 0,5 kg bele detelje, 1 kg navadne nokote, 0,5 kg rumene detelje, 1,5 kg mačjega repa, 2,5 kg travniške latovke, 0,5 kg pasjega repa, 0,5 kg angleške ljuljke, 7 kg francoske pahovke, 2,5 kg pasje trave, 0,5 kg zlatega ovsca, 2 kg travniške bilnice in 2 kg rdeče bilnice, skupno **22 kg**. Ta mešanica Vas bo stala okoli Din 650.— Točne cene trav-

nega semena sedaj še niso znane. Le z navedeno mešanico boste dosegli gosto rušo, ki bo tudi trajala primerno dolgo časa, najmanj pa 6—8 let. Uspeli boste pa le, če je zemlja dobro obdelana, čista plevela, dovolj gnojena, če vsebuje dovolj apna. Če dvomite glede apnenca, potrosite spomlad apnenega prahu. Pred setvijo ne boste rabili hlevskega gnoja. Umetni gnoj (nitrofoskal) lahko sipate pred setvijo. V ostalem se ravnejte pri setvi in pri oskrbovanju navodil, ki jih najdete v Turkovi knjigi: „Travništvo“ ali „Sestavljanje travn. semenskih mešanic“ ali v Teržanovi knjigi: „Več dobre krme“. Tudi sreski kmet. referent Vam bo lahko dal vsa potrebna podrobna pojasnila. Zakaj se niste prijavili k akciji za urejanje umetnih travnikov, ki jo izvaja kr. banska uprava? Saj smo o tem že večkrat pisali v „Kmetovalcu“.

S. V.

Vprašanje 28. Slišal sem, da je zimska grašica zelo dobra krma. **Ali je boljša zimska ali jara grašica? Kako jo sejem? Kako pridobivam njeno seme?** I. M. v K.

Odgovor: Zimska grašica, sejana v jeseni skupno z ozimno pšenico ali ozimno ržjo, je prav odlična krma. Prav tako jara grašica v zmesi z ovsem. Zimska grašica (*vicia villosa* — kosmata grašica ali *vicia pannonica* — panonska grašica) daje že ob koncu aprila odlično krmo. Seje se $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ grašice, ostalo pa rži. Seme se zmeša in istočasno seje. V krajih, kjer je spomlad suha, daje ozimna grašica večji pridelek, v bolj vlažnih krajih, kjer je maja dovolj vlage, pa daje jara grašica (*vicia sativa*) boljši pridelek. Pridelamo pa 180—270 q zelene krme na ha.

Za pridobivanje semena sej tudi zimsko grašico spomladi. Dozorela bo nekaj dni pozneje kakor jara grašica. V. S.

Vprašanje 29. Nabral sem že jeseni precejšnjo količino brinja. Zdaj bi rad kuhl žganje. **Kako se pripravi brinje za žganjekuho** in kako je ravnati, da se dobi dober brinovec? (F. J. iz Š.)

Odgovor: Nabrano brinje morate predvsem dobro prebrati, nato zmleti (kakor to delamo pri sadju). Za tem zmešamo v kadi zmleto brinje z vodo v kašasto brozgo. Na 1 mernik plodov vlijemo $1\frac{1}{2}$ škafa vode. Skrbeti moramo nadalje za vse pogoje brezhibnega kipenja, t. j. v prostorih, kjer je vsaj 15° C. Večkrat moramo dnevno brozgo premešavati, da se ne tvori na vrhu skorjasta plast odnos. klobuk. Kakor hitro brinje pokipi (to traja od 3 tednov do 6 tednov), pričnemo s kuhanjem v navadnem žganjarskem kotlu. Iz kotla priteče tekočina, ki vsebuje žganje in takozvano „nango“, pomešano z brinjevim oljem. Da ločimo

žganje od nange, se poslužujemo posebnih bakrenih vrčev z vsebino od 2—3 litrov, ki ima namočeno cev, spodaj navzgor nagnjeno, kakor pri navadnih zalivalkah in ki sega do dna vrča. Alkohol kot težja snov se vseda vedno na dno vrča, na vrhu pa plava nanga pomešana z oljem, ki se potem od časa do časa odliva in tako loči od žganja. — Brinje ni vsako leto dobro, zlasti če je bilo slabo jesensko vreme, ni namreč dovolj sladko in da manj žganja ter več nange. V dobrih letinah pa je ravno nasprotno. Iz 50 l zmletega brinja dobimo 6—7 l nange, na 1 mernik plodov pa 2—3 l žganja.

A. O.

Vprašanje 30. Imam mlado, 4 mesece brejo kravo. Ves čas pa ji prihaja iz spolovil rumena sluz. Prosim Vas za nasvet, kako naj kravo zdravim? Ali je bolezen ozdravljiva? Ali ne zapusti teletu kakih slabih posledic? Ali bolezen ne vpliva kvarno na teletenje? (J. Z. iz R.)

Odgovor: Po obrejenju nastopijo v vseh spolnih organih velike spremembe: v jajčnikih ne dozorevajo več nova jajčeca, ker je v onem jajčniku, iz katerega izhaja oplojeni jajček, vzkliko pravo rumeno telesce, ki z izločevanjem gotovih snovi v kri ovira nadaljnje dozorevanje novih jajčec in tako onemogoči gonjenje ali pojanje. Še temeljiteje so spremembe v maternici; tukaj nastane prava revolucija, kar pa ni čuda, saj mora tukaj vzrasti novo čudo, novo živo bitje. Materničina naloga je, da pripravi temu bitju mehko, varno posteljico; iz njenih sten poženejo zametkovi ovoji v obliki treh kožic, napolnjenih s sluzasto tekočino, med materničino sluznato kožico ter med mladičem pa nastane brv v obliki krvnih žil dovodnic in odvodnic, po katerih prehaja hrana iz maternega telesa v kri nastajajočega bitja. Važna naloga odpade pri tem nastajanju novega bitja tudi končnim spolnim organom — nožnici. Predvsem je treba dohod v maternico zračnotesno zapreti, zato se zunanje maternično ustje tesno stisne, v njem pa vzraste zamašek iz gostega lepljivega čistega sluz, ki ne propušča zraka v maternico. Spremeni se tudi sluznica v celi nožnici, ki se obda podobno kot materničino zunanje ustje s tenko plastjo prozorne, svetle, lepljive sluzi. Ta lepljiva sluz ni tekoča in se ne izceja iz nožnice, če so vsi deli spolovil po obrejenju zdrav. Če pa prihaja kljub temu iztok iz nožnice, je to znak, da ni nekaj v redu. To kaže na to, da krava sploh ni breja — kar se da ugotoviti z živinozdravniško preiskavo — ali pa, če je breja, da je bolna na kužnem nožničnem katarju. Če krava ni breja, bi bilo iskati vzroka, zakaj se ni obrejala. Če je pa breja, toda pri tem

bolna za kužnim nožničnim katarjem, bi bilo z zdravljenjem tega počakati, dokler ne povrže. Znano je namreč, da se krave, ki so okužene po nožničnem katarju, ponavadi obreje in redno teletijo. Motnje notranjih spolnih organov zaradi te bolezni spadajo med izjeme.

Dr. V.

Vprašanje 31. Svinja je povrgla 7 lepih pujskov. Po treh tednih je zbolela na rdečici in zopet ozdravela. Domenil sem se, da kupim od teh 3 pujske. Ali ni nevarnosti, da занesejo pujski bolezni v moj hlev in zbole prasiči, katere pitamo za zakol? Naši so cepljeni proti rdečici. (M. L. v L.)

Odgovor: Praseta do 8 tednov navadno ne obole za rdečico. Možnost, da prenesete rdečico po kupljenih prasutih, je sicer dana, vendar pa ni verjetno, da bi se to zgodilo, posebno, če so Vaši prasiči cepljeni proti rdečici. Kupljena praseta zato mirno lahko prevzamete, posebno, če je bil dvorec razkužen, ko je po rdečici svinja ozdravila, ter je zapor razveljavljen. Najbolj gotovi pa boste, da praseta ne obole za rdečico, če jih pustite ob nakupu ali takoj po njem cepiti proti rdečici po najbližnjem živinozdravniku.

Dr. V.

Vprašanje 32. Imam zidan svinjak, tla betonirana, visok je (znotraj) 2,20 m, dolg 15 m, širok 4 m in oddeljen z lesenimi pregradami v oddelke. Pod je napravljen iz močnih desk, ki so nabite na 25 cm debele tramove. Poleti odprem okna za zračenje, pozimi je pa vse zaprto, izvzemši ene luknje, kamor lahko namestimo cev od železne peči in je izpeljan dimnik. Prasiče krmim s sirovim korenjem, peso, ječmenovo zaklado in kuhanim krompirjem, 3 krat na dan. Na svinjah pa opažam, zlasti na malih, ko se odstavijo, da mi ne uspevajo dobro. Po životu, zlasti po hrbtu se jim izpušča iz kože kakor en mastni umazanec. Ko so večje, izgubijo ta umazanec. Kaj je temu krivo, ali je svinjak premalo zračen ali vpliva kaj drugega?

Odgovor: Vaši svinjaki so po vašem opisu premalo svetli, preslabo zračeni ter jim manjka za gnojnico potreben odtok. Pozimi pa ne smejo biti svinjaki zopet preveč zračeni, da ne bi bili premrzli. Ne omenjate tudi, da izpuščate prasiče vsaj za kratek čas ven na prosto. To je potrebno zaradi pregibanja in krepkega razvoja mladičev.

Iz vaših podatkov o hrani je dalje razvidno, da ne pokladate prasičem rudninskih snovi. Te moramo nuditi, zlasti mladim živalim v obliki **klajnega apna, ribjega olja ali Težakovega olja**. Apno in olje sta potrebna za rast in okrepcanje mladih kosti, ker dajata mlademu telesu dvoje nujno potrebnih prvin: kalcij in fosfor v lahko izrabljeni obliki; olje pa povrh tega še vitamin proti kosto-

Čim slabejši so časi, tembolj si bodi svest svoje naloge.

lomnici. Klajno apno dobite povsod v trgovini ali pri bližnji kmetijski podružnici, ribje olje in Težakovo olje pa v drogeriji ali v lekarni.

Ni tudi izključeno, da so vaši svinjaki okuženi. Če so omejenjeni „mastni umazanec“ črne kraste po telesu, bolehalo praseta za kožnim garjevem. Kako je pa ravnati v tem primeru, najdete popisano med vprašanji in odgovori v št. 18. „Kmetovalca“ lanskega leta na strani 154. Dr. V.

Vprašanje 33. Imamo kobilo, staro 10—12 let. Ali je že imela žrebe, ne vem. Je lepo srednje težka, a malo nadušljiva. Ali bi bilo zaradi nahuhe nevarno, če bi žrebetila? Kateri čas bi bil najboljši za zaskok?

Odgovor: Lahka nahuha ne predstavlja razloga, da bi se kobilo ne smelo obrežiti. Pač pa ni priporočljivo to pri jako nadušljivi kobili, kajti pljuča take kobile dobivajo že tako premalo zraka, če obstoji nahuha — kar je najčešče iz dolgotrajnega in hudega razširjanja pljučnih mehurčkov (celic). Ob času visoke brejosti, to je v zadnjih mesecih pred porodom, se maternica jako razširi in s svojo vsebino pritiska na trebušno prepono, ki jo potiska proti pljučim in tako posredno ovira že tako omejeno delovanje nadušljivih pljuč.

Ako se odločite za zaskok kobile po žrebcu, je zato najprikladnejša doba od marca do julija, ko se bo v tem času gonila. Dr. V.

Vprašanje 34. Kako naj zdravim garjevega konja? (I. I. iz R.)

Odgovor: Vaš opis kožne bolezni konja, ki ima srbenje po repu, vratu in plečih, kaže, da gre za sum garij. Garje pa spadajo med tiste živalske kužne bolezni, katere morate prijaviti po zakonu o zatiranju živalskih kužnih bolezni. Bolezen oz. sum garij Vašega konja zato nemudoma prijavite pri županstvu ali pri sreskem načelnstvu, ki bo potem poslalo svojega uradnega živinozdravnika, da bo bolezen ugotovil in odredil vse potrebno, da se bolezen ne razširi.

Garje spadajo namreč med kužne bolezni, ki se prenesejo posredno ali neposredno od ene živali na drugo. Zato je nevarnost, da obole še drugi vaši konji ali pa tuji, ki bi prišli z vašimi v dotiko. Uradni živinozdravnik bo dal tudi točno navodilo za zdravljenje konja. Vaše zdravljenje ni imelo uspeha zato, ker niste mazali celega konja in ker niste to delali s pravimi sredstvi. Najtemeljitejša je zdravljenje s parami žveplene dvokisa, kar se pa more vršiti le s pomočjo posebnih, za to napravljenih celic. Kjer teh ni, moramo konja mazati s sredstvi, ki kožne zajedalce ubijajo, kakor so: surovo olje pomešano

z apneno vodo, dunajski katranov liniment, kreolin (2—3%), petrolej pomešan s sezamovim oljem (1:2) itd. Nevarno je pa namazati naenkrat celega konja; delati moramo to postopoma, najprej sprednji del, nato čez par dni srednji in zopet čez par dni zadnji del. Po teh treh delnih mazanjih sledi pranje in nato po nekoliko dnevnem odmoru ponovitev zdravljenja, dokler obstoji srbenje. Razkužiti moramo seveda tudi konjsko opremo s tem, da jo namočimo za najmanj 12 ur v 4% raztopino saneolina ali operemo z raztopino kaporita. Na enak način moramo očistiti tudi drugo orodje in končno razkužiti ves hlev s tem, da ga pobelimo s sveže ugašenim apnom, lesene dele pa zmijemo s kaporitom. Dr. V.

Vprašanje 35. Na posestvu, ki je merilo kakih 120 ha, sem imel lasten lov na nepretргani površini 117 ha. Nedavno sem prikupil nekaj nad 22 ha skalnatnega sveta, ki se drži onega dela mojega posestva, na katerem imam lasten lov. Kdaj bom smel izvrševati lov tudi na prikupljenem delu posestva, ki tvori z ostalim arondiranim 139 ha nepretргane celote? (A. I. v F.)

Odgovor: Vložiti morate prošnjo pri sreskem načelnstvu, da Vam prizna pravico lastnega lova tudi na prikupljenem zemljišču. Prošnji boste morali priložiti dokazila, iz katerih je razvidna izmera prikupljenega zemljišča in dejstvo, da se drži arondiranega posestva, tako da lahko pridete z enega dela do drugega, ne da bi Vam bilo treba prestopiti tujega zemljišča. (Javni poti in vode, železnice in z njim vezani objekti ne prekinjajo zemljišč.) Kot dokazila služijo: posestni list, izvleček iz zemljiške knjige (po možnosti tudi overvljen prepis kupne pogodbe glede novopridobljenega zemljišča) in pregledna skica. Ako se bo oblastvo prepričalo, da so predpisani pogoji izpolnjeni tudi na dokupljenem zemljišču, Vam bo priznalo zanj pravico do lastnega lova. Pričeti z izvrševanjem lova na tem delu pa boste smeli šele tedaj, ko bo potekla sedanja zakupna doba lova občine, v kateri leže dokupljene parcele. Ing. A. Š.

Družbene zadeve in razno.

Družbene vesti.

Kazalo »Kmetovalca« za l. 1933. je sestavljeno. Kdor hrani list in želi kazalo, naj to sporoči po dopisnici takoj Kmetijski družbi, da jih bo pustila natisniti potrebno število, na kar se bodo poslala interesentom.

Kmetijsko - gospodarska vprašanja in odgovori. Na vsa vprašanja odgovarja

Družba pismeno svojim članom le, ako so podpisani s polnim imenom in če so pismu priložili 3 Din (v znamkah) za odgovor. Na vprašanja brez podpisov ne odgovarjamo. Važni odgovori na vprašanja, ki so za splošnost poučni, se objavijo v »Kmetovalcu«.

VABILA

k letnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Spored:

1. Čitanje pravilnika, zlasti § 2., 3., 6., 7., 8., 9. in 10.

2. Slučajnosti.

V nedeljo, 11. marca 1934.:

Duple pri Trziču, ob $\frac{1}{2}$ 16. uri v hiši načelnika; Kočevje, ob 8. uri v gostilni Marije Hönigmann Kočevje; Majšperk, ob 8. uri v gostilni g. Švaršnika; Središče ob Dravi, ob $\frac{1}{2}$ 8. uri v šoli; Smartno pri Litiji, po prvi sv. maši ob $\frac{1}{2}$ 7. uri v ljudski šoli; Videm ob Savi, ob $\frac{1}{2}$ 8. uri v šoli na Vidmu; Ig-Studenec, ob 14. uri v šoli;

v torek, 13. marca 1934.: Loka pri Zidanem mostu, ob 9. uri v dvorani Prosvetnega društva;

v nedeljo, 18. marca 1934.:

Lesce, ob 10. uri v osnovni šoli; Novo mesto, ob 10. uri pri Windischerju v Kandiji; Rovte pri Logatcu, ob 8. uri v dvorani hiše štev. 155; na praznik, 19. marca 1934.: Sv. Jurij ob Taboru, ob $\frac{1}{2}$ 9. uri v šoli; v nedeljo, 25. marca 1934.: Kranjska gora, po sv. maši v Gasilnem domu; na praznik 19. marca (na Jožefovo): Beltinci, ob 9. uri v osnovni šoli.

v nedeljo, 25. marca 1934.: Sv. Lovrenc v Slov. goricah, ob 8. uri v šoli Juršinci; v četrtek, 22. marca 1934.: Stražišče pri Kranju, ob 20. uri pri Rozmanu Pavletu.

Razno.

Obvestilo Banovinske kmetijske šole v Sv. Juriju ob juž. žel.

Kr. banska uprava želi, da se na zavodih še bolj razvije za naše kmetovalce kmetijsko posvetovalna služba in da se določijo v ta namen v tednu predvsem dnevi torek, četrtek in sobota.

Zavod želi, da kmetovalci izrabijo čimbolj dano jim možnost, da si ogledajo večkrat naprave in delo na zavodu, da bi tako primerjali svoje naprave in delo na zavodu posnemali na svojem posestvu, uslužbenci na zavodu pa rade volje dajejo potrebna pojasnila. V interesu vseh je, da se poslužijo že zaradi boljše izrabe časa v prvi vrsti teh dnevov, v katerih je na zavodu v ta namen vedno kdo na razpolago. Posebno primerno je, če

pride več zanimancev skupaj, morda organizirano po enem ali drugem strokovnem društvu.

Isto velja tudi za gospodinje, ki si lahko poleg gospodarskega obrata ogledajo tudi kmetijsko-gospodinjstvo šolo in dobe tam zaželjene nasvete.

Dražba krzna v Ljubljani dne 22. in 23. januarja 1934. Krzno je bilo boljše kakor lansko in predlansko. Povpraševanja je bilo v splošnem dovolj, zlasti za dobro blago. Lepi komadi so bili prodani za cene, ki znatno presegajo one inozemskih tržišč. V prosti prodaji dosežene cene so nižje od cen, ki so bile dosežene na dražbi. — 6% krzna se je iztržilo iz Dravske banovine, ostane pa iz vseh krajev naše države. Kupci so prišli iz naše države, pa tudi iz Avstrije, Madžarske, Italije, Čehoslovaške, Nemčije in Francije. Mnogo blaga so kupili tudi trgovci iz Beograda. Kupci so se zanimali predvsem za kune zlatice in belice, dihurje, jazbece, veverice, nekoliko manj za lisice. Na dražbi so bile dosežene sledeče cene, ki veljajo seveda za prvovrstno (Ia) blago: Lisice gorske 195—250 Din; lisice gorske, izredni komadi do 330 Din; lisice poljske 170—205 Din; kune zlatice 600—700 Din; kune zlatice, izredni komadi 820 Din; kune belice 500—580 Din; dihurji 95—125 Din; veverice 7 Din; veverice polne 1.20 Din; divje mačke 64 Din; divji zajci, zimski 5.20 Din; divji zajci, jesenski 1. Din; jazbeci 60 Din; vidre 525 Din; jeleni 16 Din za 1 kg. Malo je bilo domačih mačk, domačih zajcev, srn, podlasic, polhov, volkov, medvedov in mrjascev. Zato pride to krzno na dražbo dne 5. marca 1934.

Kmetijski in šolski radio v Italiji. Nemški radiofonski tednik „Funk“ iz lanskega leta je prinesel daljše poročilo o organizaciji kmetijskega pouka po radiu v Italiji. Mussolini smatra namreč radio za glas velikega mesta, ki se mora slišati v zadnjem gorskem kotičku. Zato je odredil, da mora dobiti v tekočem šolskem letu vsaka šola na kmetih, ki jih je v Italiji okoli 100.000, lasten radio-aparat. Ustanovil se je poseben urad, ki bo organiziral kmetijsko-strokovni pouk in ga spravil v sklad s prosvetnim delom. Tudi vprašanje dobave aparatov je rešeno s tem, da se sredstva dobijo s pobiranjem prispevkov po občinah. Aparati namreč ne bodo dragi. Iz povedanega sledi, da je tozadevno započeto delo pri nas na pravi poti, ki ga bo treba še zgraditi in posplošiti. Velika ovira je žal previsoka cena radio-aparatov.

Odgovorni urednik: Fr. Kafol. — Izdajatelj za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — Tisk J. Blasnikova nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani — Odgovoren L. Mikuš.

Omahljivec še ni nikoli zmagal.

Naročila za sadno drevje

Iz drevesnice Kmetijske družbe v Ljubljani se bodo oddajale za spomladansko saditev sledeče vrste sadnega drevja:

1. **Visokodebelnate jabolane** I. vrste: srčika, čellini, Lord Su-field, gdanski robač, virginski rožnik, prinčevo jabolko, pisani kardinal, Jakob Lebel, Damasonov kosmač, landsberška reneta, dolenska voščenska, kanadka, zlata parmena, Baumanova reneta, londonski peping, belfler, ananas reneta, Ontario, Jonathan, mošangar, bobovec, Boikovo jabolko in carjevič Rudolf komad po Din 10—
2. **Visokodebelnate jabolane** II. vrste: pisani kardinal, Jakob Lebel, landsberška reneta, dolenska voščenska, kanadka, londonski peping, rum. belfler, bobovec in Boikovo jabolko komad po Din 5—
3. **Visokodebelnate žlahrne hruške** I. vrste: zgodnja Magda-lenka, Klapovka, Viljamovka, kongresovka, Hardijevka in Avranška komad po Din 10—
4. **Visokodebelnate moštnice** I. vrste: koroška moštnica in ozimka komad po Din 10—
5. **Visokodebelnate moštnice** II. vrste: koroška moštnica in ozimka komad po Din 5—
6. **Visokodebelnate češplje** I. vrste: laška češplja, Jeferton, velika rumena, velika sladkorna komad po Din 10—
7. **Visokodebelnate češplje** II. vrste: laška češplja komad po Din 5—
8. **Visokodebelnate črešnje** I. vrste: zgodnja majeva, črna hrustavka, pozna rdeča hrustavka in Ramon oliva . . . komad po Din 10—
9. **Visokodebelnate črešnje** II. vrste: pozna rdeča hrustavka . komad po Din 5—
10. **Nizkodebelnate jabolane** I. vrste in grmički na dusenovcu ter paradiževcu: beličnik, šarlamovski, pisani kardinal, landsberška reneta, Baumanova reneta, boskopski ko-smač, Jonathan, kanadka in Ontario komad po Din 12—
11. **Nizkodebelnate hruške cepljene na kutino** (grmički) I. vrste: zgodnja Magdalenka, Klapovka, amanliška, Vi-ljamovka, Avranška, kongresovka, Hardijevka, Aren-berška, pastorovka in Dielovka komad po Din 12—
12. **Marelice** I. vrste: klosterneuburška (najboljša) komad po Din 15—
13. **Breskve** I. vrste: zgod. Aleksander, kraljica vrtov, zmago-valka in mignon komad po Din 10—
14. **Visokodebelnate višnje** I. vrste: osthaimska in senčna amarela komad po Din 10—
15. **Pritlične višnje**, cepljene na rašeliki I. vrste: osthaimska in senčna amarela komad po Din 10—
16. **Visoki ribez** ali Ivanovo grozdčje komad po Din 8—
17. **Nizki ribez** ali Ivanovo grozdčje komad po Din 3—
18. **Visoke kosmulje** ali agras komad po Din 8—

Sredi marca pričnemo z razpošiljanjem drevja.

Opozorilo vsem cenj. naročnikom pri letošnji oddaji dreves.

Stroški za pošiljanje sadnega drevja po železnici so določeni za vsak ovoj in žel. vozni list po 15 Din. Pri naročilih preko 50 dreves se ovojina ne zaračuna. Pri večjem odjemu ali posredovalcem poseben popust po dogovoru.

Naročila se sprejemajo pri Kmetijski družbi le proti predplačilu ali protari, ostanek se pri pošiljavi brezpogojno povzame. Ob naročitvi zahtevajte poštno položnico za nakazilo denarja. Pri vsaki naročitvi je točno navesti železniško postajo. Manj kot 10 dreves se po železnici ne pošilja. Kmetijska družba si pridržuje pravico, poslati kako drugo pripravno vrsto, če bi naročena vrsta že pošla.

Naročniki, ki želijo drevesa osebno prevzeti pri Kmetijski družbi v Ljubljani, naj se zglasijo v družbeni pisarni, Novi trg štev. 3. (Glej tudi cenik!)

Kmetijska družba v Ljubljani.

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

V LJUBLJANI, TAVCARJEVA (SODNA) ULICA 1

Telefon 2847.

Brzjavni: „Kmetiski dom“.

Rač. poš. hran. št. 14.257.

Žiro račun: Narodna banka

Podružnici v

Kamniku in Mariboru

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 4% brez odpovedi, pri trimesečni odpovedi po 5%. **Stanje vlog 35.000.000 Din. — Rezerve 1.200.000 Din.** Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema brez prekinjenja obrestovanja. Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter dovoljuje kredite na tek. računu pod najugodnejšimi pogoji. — **Blagajniške ure:** Ob delavnikih od 8—12 1/2 in od 3—4 1/2, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 1/2 ure

Važno za vinogradnike in sadjarje!

Žvepleno-apnena brozga

je na podlagi dosežanih poskusov ceneno in izborno sredstvo za škropljenje proti plesni in škrlupu. — Brozga se danes že splošno uporablja v Švici in Nemčiji.

Dobi se pri

Anton Jurca naslednik Milko Senčar

tovarna žvepljenih izdelkov v Ptuj.

Ustanovljeno leta 1860.

Izdeluje se tudi: žvepleni zakad na juti in na azbestu. Zaloga žvepla za vinogradnike.

Za spomladansko škropljenje sadnega drevja proti raznim škodljivcem je priznано najuspešnejše sredstvo

ARBORIN

Izdeluje ga tvrdka

CHEMOTECNA

družba z omejl. zavezo

LJUBLJANA, Mesni trg 10

(na dvorišču veletrgovine A. & E. Skaberne)

V zalogi pri Kmetijski družbi

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan. tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIČ-ZANKL

tovarne olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Člani! Kupujte vse svoje potrebščine pri Kmetijski družbi.

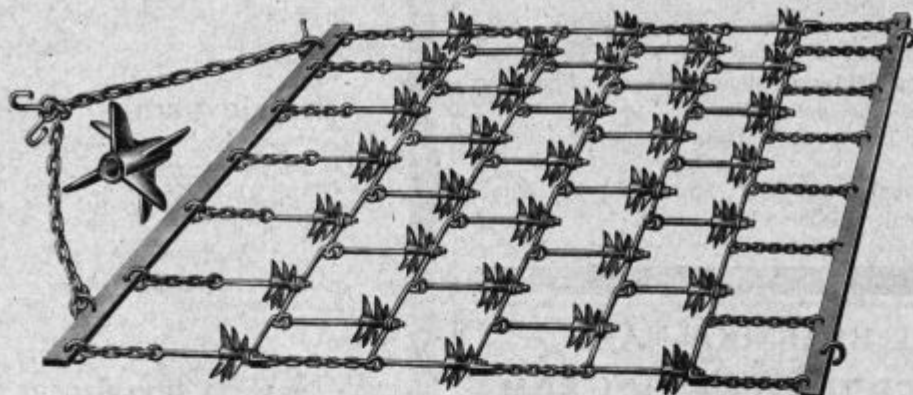
Najugodnejše se Vam nudi koruza,

otrobi, seno, slama in drugi pred-

meti. Predno kaj kupite, vprašajte

pri Kmetijski družbi za ceno

Tovarna verig d. d. v Lescah pri Bledu

Verige: Vse vrste verig za kmetijske svrhe

Brane: Travniške, poljske in specialne.

Plužni deli: Vsi nadomestni deli k vsem vrstam plugov.

Plužne glave.

Sedaj je pravi čas gnojenja!

Spomladansko gnojenje — jamči za uspeh!

*Ozimna žita, ki so trpela po snežni plesnobi,
gnojite z Nitrofosom.*

Vinograde in sadonosnike z Nitrofoskalom I.

*Travnike z apnenim dušikom ali z
Nitrofoskalom - Ruše.*

Radi prevoznih stroškov naročajte skupno potom
Kmetijskih podružnic

pri Kmetijski družbi v Ljubljani.

Neploidnost in zvrženje.

... preko 300 krav zdravljene z Bissulinom, vse z dobrim uspehom, po uporabi Bissulina so vse krave pravilno teletle.

Veter. Dr. S. Berli, tierärztl. Wschr. 27. Jahrg. Nr. 16.

Odvračevalno postopanje: 4 svečice za eno žival. Najmanjši tvorniški omot 25 svečic. Nepokvarljivo, brez duha, nedražljivo.

Bissulin se izdaja samo na živinozdravniški predpis.

Zastopnik: „LYKOS“, Mr. K. Vovk, Zagreb, Jurjevska ul. 8. Telef. 28-81. Vprašajte veterinarja,

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine najceneje in najsolidneje

USTANOVLJENA LETA 1828

Podaljšaj si življenje!

Življenje lahko moremo podaljšati, bolezni preprečiti, bolezni ozdraviti, slabosti ojačiti, nestalne moremo učvrstiti, in nesrečne napraviti srečne!

Kaj je vzrok vsake bolezni?

Oslabljenje živcev, potrlost, izguba dobrih prijateljev ali svojih bližnjih, razočaranje, strah pred boleznijo, slab način življenja in mnogo drugih razlogov.

Zadovoljstvo

je najboljši zdravnik! So pota, ki Te morejo dovesti do dobrega razpoloženja, oživiti Tvoj značaj, napolniti Te z novim upanjem; ta pot je pa opisana v razpravi, ki jo že more vsakdo, ki jo zahteva, dobiti takoj in

povsem brezplačno!

V tej mali priročni knjižici je raztolmačeno, kako morete v kratkem času in brez ovire med delom ojačiti živce in mišice, odpraviti slabo razpoloženje, trudnost, razstresenost, oslabiljenje spomina, nerazpoloženje za delo in nebroj drugih bolestin pojavov. Zahtevajte to razpravo, ki Vam bo nudila mnogo prijetnih ur.

Poštno zbirališče:

ERNST PASTERNAK, Berlin SO
Michaelkirchplatz 13, Abt. 891.

Najboljšo

Modro galico

izdeluje tovarna

„Zorka“ v Subotici

po staroznanem ausiškem (Aussig-Ustje) načinu, ki je z jamčeno 98—99% in najcenejša, ker se izdeluje v naši državi in se ne plača carine. Produkcija je pod stalnim nadzorstvom ministrstva poljoprivrede.

Dobavlja:

Kmetijska družba v Ljubljani.